Vol. VII
No. 4

27th June, 1960
Monday
6th Asadha 1882 S.E

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY DEBATES

Official Report

PART II - Proceedings other than Questions and Answers

CONTENTS

	PAGES
Business of the House	[181-
Statement by Sri A. C. Subba Reddi, M.L.A. regarding the circumstances leading to his resignation of the office of Minister	[181-199
Privilege Motion re: Speech of Sri C. Rajagopalachari	[199-238
Supplementary Estimates of Expenditure for 1960-61	] 238-239
Motion on Address by the Governor —Discussion not concluded	[239-265

Note :—*at the commencement of the speech denotes confirmation not received in time from the Member

Printed By Nagarjuna Printing Works, Hyderabad
For The Director, Government Press, Hyderabad

THE

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY DEBATES

[Part II — Proceedings other than Questions and Answers]

OFFICIAL REPORT

Fourth day of the Tenth Session of the Andhra Pradesh Legislative Assembly

---

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Monday, the 27th June, 1960.

The House met at Half Past Eight of the Clock.

(*Mr. Speaker in the Chair*).

[Questions and Answers.]

(See Part I.)

BUSINESS OF THE HOUSE

శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు (తవణంపల్లి) : అధ్యక్షా, పొద్దుటూరువారి ప్రస్తుతానికి సంబంధించి వారిమంది సభ్యులు అసంతృప్తి వెల్లడించారు. ఈ విషయం ప్రతిపక్షంలోనూ వచ్చింది. కనుక దీనిని గురించి చర్చించడానికి కొంచెం time ఇవ్వాలి.

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఏమీ అసంతృప్తి కనబడుటలేదు. time ఇవ్వను.

STATEMENT BY SRI A. C. SUBBA REDDY, M.L.A, REGARDING THE CIRCUMSTANCES RELATING TO HIS RESIGNATION OF THE OFFICE OF MINISTER.

మిస్టర్ స్పీకర్ : మంత్రిపదవికి రాజీనామా ఇచ్చిన శ్రీ ఎ. సి. సుబ్బారెడ్డిగారు ఒక statement ఇస్తారు. ఆ తరువాత ముఖ్యమంత్రిగారు వారి statement చదువుతారు. ఇంక ఎవ్వరూ మాట్లాడకూడదు.

Sri A. C. Subba Reddy (Nellore): Sir, With your permission and with the kind leave of this August House I rise to make a statement in regard to the circumstances which have led to my leaving the present Cabinet. As this Cabinet is collectively responsible to the Legislature under Article 164 of the Constitution it is my duty as a member of the House and as an ex-member of the Cabinet to place the facts before this body and through you before the citizens of this great State, in particular of my own constituency. It is for this reason that despite the great publicity that this incident has received throughout the country and the great provocation which I have received from the statements issued in the press by responsible people that I have scrupulously refrained from making any statement so far.

It was also my hope that the Chief Minister would, in all fairness, to me and to the people of the State issue a statement himself explaining the circumstances which led to this unprecedented action in the history of democracy in this country. In such an event, it would have been easier for me to refute with greater precision any charges that he thought fit to make against me. Unfortunately, he has not chosen this obvious and natural course for reasons best known to himself and his advisers. This leaves me therefore no other alternative but to rely on what has appeared in the press regarding the reasons which have induced them to take this action. As I have the highest respect for the integrity and honesty of our journalists and as none of the reports have, at any time, been contradicted by the Chief Minister or his colleagues, I have to presume that they are all authentic.

Let me at the outset make it clear that the whole episode is an unseemly struggle between a solitary individual trying to assert his just right to liberty of action and a political caucus bent on denying this right. Democracy

has little meaning if its very guardians deny the right to contest a simple election to one of the bodies in the party. To one like me who as a humble member of the Congress for the last 30 years have fought for freedom, this scant regard for even basic democratic principles has come as a great shock. I am confident that the impression on all the lovers of democracy in the State is precisely the same.

The origin of the unhappy episode has to be traced back to the informal meeting of the Ministers held on 2-5-1960, when it was suggested that the panel of names for election to the Andhra State Election Committee put up by the Chief Minister and the President of the A.P.C.C. should be supported. I was not a party to the agreement supposed to have been arrived at the informal meeting of the Ministers on 2-5-1960. Instead, I offered some suggestions and before they were examined, the meeting broke up as it was late. Immediately thereafter in order to put forward my view, I sought an interview with the Chief Minister who asked me to meet him after lunch time. I informed him of my intention to serve on the Election Committee and that in case my name was not found in the panel to be prepared, I should have the freedom to contest for the election. The impression then gained by me was that my name will be found in the list. To assure myself about this, on 3-5-60, I tried to contact the Chief Minister on the phone about ten times between 9 A.M. and 4-30 P.M. but I could not get at him.

At the meeting of the P. C. C. the Chief Minister proposed nine names. To my surprise I found that I was eliminated. It was then that my name was proposed for contest. I was not inclined to withdraw from the contest though the result was a foregone conclusion. As soon as the election was over, I left on camp as per my programme. On 6-5-60, while at Tirupathi, I saw in the

newspapers that the Chief Minister, in his interview to the Press, said that my action in having contested the election as against the panel proposed by the Chief Minister was a serious matter and that it should be dealt with by the Congress Organisation (Golkonda Patrika dated 6-5-60). In reply thereto, on 9-5-60, I issued a statement to the Press that I had, on 2-5-60, i. e., a day before the election, intimated the Chief Minister about my intention to stand for election; that there was no breach of agreement and that the P.C.C. election was purely a matter concerning the Congress Organisation. I have not offended against the rules of the Congress Organisation and in this, I stand fully vindicated by the statement of the President of the P. C. C. issued to the Press soon after his return from Delhi on 19-5-60. Even the High Command have ultimately declared that my contesting the Pradesh Congress Committee Election should not be associated with the issue.

On 11-5-60, as soon as I returned from tour, I was summoned by the Chief Minister to attend a meeting, whereat I was straightaway asked to send in my resignation, which he said I had offered and he had accepted. This surprised me. What was more, the Chief Minister talked to me nothing other than about my resignation. He was, I found, not in a mood to discuss with me and I suggested that he might write to me and I left the meeting.

That afternoon, i. e., on 11-5-60, I received a letter from the Chief Minister stating that in the discussion held that morning, he had agreed to accept the resignation offered by me, but that I wanted a formal letter from him in that regard. He therefore requested me to send my letter of resignation from the Cabinet before 5 P. M. that day. I replied the same day that I would send my reply shortly. When I met the Chief Minister in his Chambers

after 5 P. M. the same day, he asked me to send my reply the next day. Even then he significantly stressed that I should send my resignation without delay.

On 12-5-60, I replied that in the discussions held on the previous day, i e, on 11-5-60 I did not offer my resignation and that, on the other hand, it was suggested by him. I added that in contesting the party election, I had not the intention to go against the wishes of the Chief Minister.

In his next letter dated 12-5-60, the Chief Minister expressed surprise at my letter. He reminded me that the offer of resignation was made by me on 3-5-60, that he was expecting the letter of resignation all these days and that immediately on my arrival on the 11th May, he told me, when we met, that he had decided to accept the resignation offered by me. He concluded by saying that he did not like any controversy on the subject and desired that I should tender my resignation without any further delay.

In my reply dated 13-5-60, I reiterated that I had no intention to go against his wishes as Chief Minister and so I requested him to reconsider. I had been studiously avoiding any argument, for I know, it would only prolong the controversy and widen differences. It is significant to note that in the two letters dated 11th and 13th May, the Chief Minister was asking me to send my resignation 'as per my offer.' In truth, I had not, on 3-5-60, offered to resign as alleged. When in the thick of the election, I was persuaded to withdraw from the contest, I remarked that I would rather sacrifice the Ministership rather than give up the democratic principle of right to contest. This was by no means an offer of my resignation. If my offer of resignation was true, the Chief Minister when he rushed to the press on 5-5-60, instead of telling them that he was

considering what action should be taken against me, could as well have disclosed this fact that he was expecting my resignation. To a specific question from the correspondent of the Andhra Prabha (dated 6-5-60) whether Mr. Subba Reddi has tendered his letter of resignation the Chief Minister is reported to have said he did not receive any such letter and added that he was not aware of any such move. So the theory of my offer of resignation and his readiness to accept it, is clearly an after-thought.

Contrary to the conventions and regulations that govern discipline in the Congress Organisation, the Chief Minister, even before he placed the matter before the Congress Parliamentary Board, informed me by his letter dated 14-5-60 that 'with the approval of the Governor he has taken over the subjects which were hitherto in my portfolio with immediate effect.' This action by the Chief Minister is obviously a preplanned one intended to achieve two objects, (1) to disgrace me in the eyes of the public and (2) to create a situation in which even the Congress Parliamentary Board would feel delicate to interfere. According to reports in papers (Golkonda Patrika dated 14-5-60, a Telugu daily edited and published by Sri N. Narothama Reddi, President, A. P. C. C.) came to certain final conclusions about the way to deal with me even before my reply dated 13-5-60 to the Chief Minister was delivered to him.

In order to justify the drastic steps taken against me the Chief Minister has been mobilising and searching for causes, where there was none. What had started as a Party affair, slowly developed into charges, some of them in their view, very grave. I have been kept in the dark regarding the charges levelled against me except those gleaned by me through the Press.

The Charges according to the Press reports are (i) that I was unnecessarily interfering in the Portfolios of others (ii) that on a particular day I refused to attend a Cabinet meeting (iii) that in case any of my proposals were not accepted by the Cabinet, I was threatening to resign and last and most important (iv) that having agreed to the Cabinet decision regarding land ceiling, I was canvassing against land reforms and was inducing others to agitate against them.

Charge No. (i): It is a matter of common knowledge that the Ministers are jointly responsible to the Legislature. Several articles of the Constitution and the Business Rules made by the Government amply provide for joint or collective responsibility. Article 164(2) states that 'the Council of Ministers shall be collectively responsible to the Legislative Assembly of the State.' But by the use of the words 'unnecessary interference' the persons, who made the allegation, seek to attribute malafides to me in calling for records from other departments. As the constitutional convention that a former member of the Cabinet should not disclose the deliberations of the previous Cabinet or the attitude of any member of the Cabinet including himself is to be respected, I have to refrain from furnishing the particulars of the files I called for, or the opinions I expressed therein. I can only say that I called for, only a few files and expressed my opinions on those files, which I can confidently state, are in accordance with the rules and regulations, principles of equity and natural justice. It is an irony that such a charge should have been made by our own Chief Minister who has a distinguished record in this field far surpassing mine. I wish a Committee appointed by this august-House would be asked to go through the files in which case the vicious nature of the allegations made against me in this regard would be brought to light.

Charge No. (ii) :—It is not correct to say that I refused to attend a meeting of the Cabinet. On the other hand, I met the Chief Minister that morning and excused myself on grounds of indisposition. This charge is so trivial that I am almost ashamed to have to answer in this House.

Charge No. (iii) : I will be able to explain if specific instances are brought to my notice. But I can only recollect that in some matters of public interest, regarding which the Chief Minister and myself had agreed to follow a particular policy, when I found that the Chief Minister had subsequently resiled from that stand for no valid reason, I found myself in a state of utter embarrassment, as I had already taken step to implement the policy mutually agreed upon. In those circumstances, I did informally tell the Chief Minister that it would be better for me to resign than to give up public interest.

Charge No. (iv) :— I flatly deny that either I was against land reforms or that I in stigated others to agitate against them. It is a very serious charge levelled against me. This is evidently to prejudice the High Command and the public that I am working against the accepted principles of the Congress Organisation, viz., the Socialistic Pattern of Society. The Press reports of my speeches will clearly give the lie to the charges. Wherever I went, I have stressed on the need for not only land reform but also for co-operative cultivation and the establishment of service co-operatives. When the Government was proposing to distribute Government land in Nellore District to individual ryots under Pattas, I prevented such distribution with the specific object of forming a Co-operative Farming Society. The many that know me in this House will, I am confident, acquit me of such a charge. They all know that, whether it is a virtue or vice, I have always said what I felt and that I have always practised what I said and I would be the last to descend to such levels.

Statement by Sri A. C. Subba Reddy [illegible]
regarding the circumstances
relating to his Resignation
of the Office of Minister

After his return on 19-5-60 from Delhi, the Chief Minister is reported to have said that the issue was not the question of what liberty a Cabinet Colleague could have in organisational matters, but whether he, as Chief Minister could have confidence in a colleague, who after being a party to an agreement, went back in this manner in public. My statement dated 9-5-60 to the Press is clear. The Chief Minister had not contradicted it. I was not a party to any agreement. Hence there was no question of my going back upon it. There was no ground also for forfeiting the confidence of the Chief Minister.

The Chief Minister has been shifting his ground. He began by saying that my action in contesting the election showed lack of confidence in him (Chief Minister). Later on, he tried to make out that the action against me was the outcome of some accumulated sins of commission and omission, as Minister. And finally it has come to a simple assertion of his want of confidence in me. This reminds me of the story of the wolf and the lamb.

The question has been rightly raised by some that I ought to have resigned as soon as the Chief Minister had asked me to tender my resignation. I am in complete agreement with them that it is a principle that should be normally followed. But certain peculiar features of my case have compelled me not to follow that course at once. Once the controversy came into the open, I was aware that I cannot continue in the Cabinet, but the question then was how and when I should leave it. I felt that a principle was involved. The question was, whether I should meekly submit to the mere caprice of a person, who demanded my resignation without rational justification, when, to my knowledge, there was nothing that can be said against me. All the time I was anxious that the public should get the correct picture of this episode, and I also did not wish to precipitate matters before the Congress

Parliamentary Board considered this question, as it involves the democratic right of a member of a political organisation who happens to be a member of the Cabinet. In fact I sent my letter of my resignation to the President of the Indian National Congress requesting him to take appropriate action. Hence I earnestly plead that the Members of the House and the public should kindly understand me if I could not follow at once the constitutionl propriety of tendering resignation as soon as it was asked for.

Coming to the question of lack of confidence in me by the Chief Minister, I am unable to know at what point of time it began. On my part I have been doing everything in my power to enhance the prestige of the Chief Minister and keep up the dignity of the office he holds. As no objective reason for the said lack of confidence has been made known, it is difficult for me to give any rational explanation. However, it has been rightly observed by Thomas Brown in his lectures on the 'Philosophy of the Human Mind' that 'virtue only is stable, because virtue only is consistent; and the caprice, which, under a momentary impulse, begins an eager intimacy with one, as it began it from an impulse, as momentary with another, will soon find a third, with whom it may again begin it, with the same exclusion, for the moment, of every previous attachment.' Sir, I beg to state that I cannot put it better. Otherwise how else can an incident totally unconnected with the Ministerial affairs develop itself into a situation like this?

Before I part with this statement, let me reiterate my faith in my affection and loyalty to the Leader and the Philosopher of the Nation, our beloved Prime-Minister, who is not only guiding the development of the Nation towards the Socialist economy and social security through a blood-less revolution but also helping to secure lasting peace among the Nations of the world. It is indeed a pity that the glorious precedents set up by him in the practice

of principles of democracy have yet to be understood and practised by some of us.

I thank you very much for all your kindness and I fervently hope that you will be kind enough to judge me rightly. I am not sorry for my exit from the Cabinet except for the manner in which it was brought about. I can only say before God and man that I only acted conscientiously in the discharge of my duties.

'JAI HIND'

Mr. Speaker : Order, Order. Under Rule 76, the statement has been made by Sri A. C. Subba Reddy for the reasons of his resignation. Now, there shall be no debate on such statement; but after it has been made, a Minister may make a statement pertaining thereto. In this case, I call upon hon. the Chief Minister to make his statement of reply.

The Chief Minister (Sri D. Sanjivayya): Mr. Speaker, Sir,

I thank the hon. Member, Sri A. C. Subba Reddi, for giving me an advance copy of the statement he proposed to make on the floor of the House and I have had the advantage of reading it. Naturally and as was to be expected the whole object of his statement is to convince this House and the public, if possible, that he was right in the stand taken by him and that I was wrong in the stand taken by me as Chief Minister and that he was anxious to vindicate one of the freedoms of democratic Government, namely, freedom of speech and freedom of action.

At the outset I may state this to the Hon'ble Members that I am particularly anxious to maintain the dignity of the House and keep the proceedings at the proper level and not be tempted to get into what may appear to be an

unseemly or unpleasant personal quarrel. I would also like to mention that the oath of secrecy administered to me at the time I was sworn in as Chief Minister prevents me from giving particulars of matters which have a material bearing upon the points referred to in the hon. Member's statement. I shall however try to give such information consistent with the oath of secrecy which will convince any reasonable and disinterested person about the correctness and propriety of the final decision taken by me.

Before I get into details I wish to remind the hon. Members and also the public that all aspects of the issues involved including those which are from the very nature confidential were fully thrashed out and discussed by the Congress High Command and after mature consideration that august body authorised me to take such action as I thought fit in the matter.

It would indeed be surprising to be told that the Congress High Command approved of the correctness of the hon. Member's contention and stand and nevertheless gave me the discretion to act in the manner I should think fit. I shall come to it later. I would like to state a few fundamental facts and I am sure the hon. members and the public would appreciate their full scope and significance. It is a fact as pointed out by the hon. Member that there is joint and collective responsibility on the part of the members of the Cabinet towards the Legislature. I am not a pundit on constitutional law or well versed in the intricacies of constitutional doctrine. But to the extent I have been able to learn and understand the principle it is this: collective responsibility means and implies that every Minister shares the fullest responsibility for the decisions and actions of the Government even if he does not agree with them and even if he is in the minority. If he is not prepared to take the responsibility and support the Government because he holds different views, his duty is to resign.

Even in regard to freedom of speech, collective responsibility imposes a restriction on this freedom the moment a person becomes a Member of the Cabinet. The idea is beautifully brought out in a statement of Lord Palmerston quoted in Cabinet Government by Jennings, 1936 Edition, page 224, and it reads as follows:

> "A member of the Government when he takes office necessarily divests himself of that perfect freedom of action which belongs to a private and independent member of Parliament, and the reason is this, that what a member of the Government does and says upon public matters must to a certain degree commit his colleagues, and the body to which he belongs if they by their silence appear to acquiesce; and if any of them follow his example and express as publicly opposite opinions, which in particular cases they might feel obliged to do differences of opinion between members of the same Government are necessarily brought out into prominence and the strength of the Government is thereby impaired".

I would humbly submit that judged by the highest traditions, a person when he becomes a member of the Cabinet loses to a great extent his freedom of action as well which he would otherwise have as a citizen or as an ordinary member of a legislature or even of the majority party. I shall revert to this aspect a little later in its proper context.

I will now crave your permission to state certain facts which I can disclose within the permissible limits without violatingthe oath of secrecy. I should have very much wished that such a situation is not forced on me. But I now feel I cannot help it. After I took charge as the Chief Minister, I was earnestly hoping and wishing that each one of my colleagues will have absolute respect for every other

member and have trust and confidence in them and all would work as a team. I was therefore much distressed to find that the hon. Member was not only calling for files within the portfolios of another Minister but also making his remarks in writing, in conflict with the decision of the concerned Minister and that occasionally a spirit of resentment and even of bitterness was created in the mind of the concerned Minister.

I cannot give details and I shall not yield to the temptation of giving them. The hon. Member has admitted in his statement that he did call for the files and make his own remarks or suggestions but curiously he has tried to justify his interference on the ground of collective responsibility. I venture to submit that it is a lame excuse. Collective responsibility to the legislature does not mean that every Minister should call for the files of the other Ministers and pass his orders or remarks just because he wants a particular thing to be done or undone. If that should be so, the allotment of portfolios would be meaningless. On account of such interference which was brougt to my notice by the concerned Ministers I realised that the hon. Member was creating a very embarrassing and delicate situation for one as Chief Minister and I told him about it.

When a Cabinet is dissolved and a fresh Cabinet is constituted a Minister in-charge of a portfolio is entitled to deal with the orders passed by the Minister dealing with the same portfolio in the dissolved Cabinet. Here again I am very reluctant to speak but I am constrained to say this much that in regard to one order of great importance passed by the previous Minister, the hon. Member as his successor kept it pending for over four months without issuing it and issued it only on the eve of the final episode. I do not wish to say more on this

On one occasion, the hon. Member as Minister was discussing with me several matters till a few minutes before the hour fixed for the Cabinet meeting but curiously inspite of my request to him to attend the meeting he absented himself from the Cabinet meeting. In the statement made by him today the fact is admitted but the excuse that he has pleaded is that he was indisposed.

I should like to mention another aspect without again breaking the secrecy. The hon Member was on some occasions so insistent that what he suggested should be done by another Minister dealing with the file and when his suggestion was not accepted he threatened to resign, obviously to coerce the other Minister to accept his suggestion. Apart from the fact that this was undesirable and claiming for himself more importance in the Cabinet than other Ministers, such attitude and spirit provoked resistance and seriously interfered with the spirit of team work. I shall not mention the occasions or the details. I can say with confidence that they have nothing to do with joint and collective responsibility.

Another matter of importance also referred to by the hon. Member I would like to deal with and that is revealing Cabinet secrets to members of the party and inciting them to act contrary thereto. I repeat the charge with a full sense of responsibility. One glaring instance was the Land Reforms Bill. Shortly after the Cabinet decision was reached, the hon. Member revealed the discussions at the Cabinet meeting to members of the party, informed them about the particular points discussed by the particular Ministers and incited them to raise those very points in connection with the discussion of the Bill. The points discussed by the Ministers at a secret meeting of the Cabinet could not become known to members of the party unless they were revealed to them. The statement of the hon. Member that he was supporting the Bill in his public

utterances is not in itself fully correct but assuming it is so, it is no answer to the charge.

I was feeling unhappy about these situations but was hoping that as some more time elapsed he would change his outlook and attitude and all would go on well. It was against this background and in that atmosphere known to him and to the other members of the Cabinet and myself that the final episode took place. The meeting to elect persons to the Election Committee of the P. C. C. was fixed on 3-5-1960. On the previous day there was a meeting of all the Ministers; the hon. Member was present, the President of the A. P. C. C. was present and it was agreed that the President of the A.P.C.C. and myself should prepare the panel of names to be put up. The hon. Member agreed to this procedure. It may have been that in his mind he hoped that we would include his name also in the panel. After the procedure was thus accepted by all including the hon. Member, myself and the A.P.C.C. President prepared the panel. Probably apprehending that his name may not be in the panel he informed me before the actual meeting on the 3rd May that he intended to contest if his name is not to be found in the panel. I tried to persuade him that it was not the right course. On the 3rd May when the names were read out he declared that he was determined to contest and filed his nomination and when persuaded to desist from that course of action he declared that he would resign the Ministership rather than give up his right to contest in the election. As in fact he declared his intention and proceeded with the contest on the election issue, there was nothing wrong or unnatural in my taking that he was offering his resignation. The attempt of the hon. Member in the laboured argument in his statement that he never intended or offered to resign but that I was insisting upon his resignation is hardly fair to me, and is not consistent with open declarations. I do not wish to get into the details of the subsequent corres-

pondence but I can confidently state that I invited him to render his formal letter of resignation only because he declared his intention on the 3rd May and he wanted me to write to him asking him to send a formal letter of resignation. I also submit that I was justified in the action that I took and there is nothing undemocratic about it or against any freedom enjoyed by any Minister. In this context I crave your leave to refer to the freedom of action in what are called the organisational matters as contended by the hon. Member. Apart from the fact that the hon. Member himself agreed to the procedure namely the preparation of the panel jointly by the A.P.C.C. President and myself, he could not claim what he calls the fundamental freedom to contest without serious damage to the prestige and the reputation of the Congress Organisation. In abstract theory it may be allright to say that Governmental policies are different from organisational decisions. But in actual practice when the whole strength of the Government depends upon the prestige and reputation of the organisation it would be a very serious thing for a Minister to oppose the Chief Minister and if possible to defeat him. The consequences of a defeat can easily be visualised. It is a terrible blow to the organisation itself. In this connection I would like to quote what our beloved Prime Minister, Shri Jawaharlal Nehru said at one of his monthly Press Conferences. He said that it was not possible to lay down a rigid rule on the question of freedom of opinion to Ministers in organisational matters. Normally there was complete freedom in the congress in organisational matters. On the other hand, it would be rather absurd if Ministers functioned in a way opposed to the Chief Minister under the cover of so-called organisational matters. The Prime Minister upheld the homogenity of Cabinet. The whole basis of the parliamentary system of Government was based on homogenious Cabinet of which the keystone was the Chief or the Prime Minister. Panditji said. "If essentially a Minister cannot co-operate with his

Chief Ministers, it is difficult for him to carry on—either the Chief Minister goes or he goes." The Congress High Command to my knowledge has not declared that from the organisational point of view he was right or justified. They fully considered everything and gave their decision which I referred to earlier. As already said, the Congress High Command would have been stultifying itself if it agreed with the hon. Member's contention and at the same time gave me unfettered discretion to act in a manner I thought fit.

One word more about the suggestion made by the hon. Member that a Committee of the House be appointed to go into the details of the files etc. I respectfully submit that it would be violating without justifiable reason the secrecy of official files. I am not prepared therefore to accept his suggestion.

The hon. Member stated that I did not issue any press statement explaining the reasons for the decisions taken by me and therefore he felt himself justified in making a statement on the floor of this House. I may state that I was against issuing any press statement for two reasons–one was that a controversy which was set at rest by the Congress High Command would continue, the other was I was reluctant to disclose matters of a confidential nature in order to show that the election episode was the consummation of a course of conduct creating bitterness and hostility. I, therefore, take the full responsibility for my decision not to issue a press statement.

Before I conclude, may I add, Sir, that, howover unpleasant the affair may have been the hon. Member has enabled me to place the various aspects of the matter before the hon. Members of this House. The hon. Members of this House are the guardians of democratic freedom and I am equally anxious that they should not be kept in the dark, to the extent information can be given

and that they should not get away with the impression that there has been any violation of privileges of a Minister or of the democratic freedom. I thank you for the patience and courteous hearing you have given me.

I appeal to the hon. Member to leave the matters at that and work in full harmony with all of us in the service of the people. --JAI HIND.

Mr. Speaker: Now, the episode is closed.

PRIVILEGE MOTION

re: Speech of Sri C. Rajagopalachri.

Mr. Speaker: We shall go to the next item, viz; privilege motion regarding the speech of Sri C. Rajagopala Chari.

Sri D. Kondaiah Chowdary (Kandukur): At the outset I wish to raise a point of order, Sir,

Mr. Speaker: First, let me begin.

శ్రీ సి. రాజగోపాలాచారి గొప్ప నాయకులలో ఒకరు. వారు 1950 సంవత్సరం మార్చి నెల 24వ తేదీన పండీపుర్ బార్ ఎసోసియేషన్ వారు చేసిన సన్మానంలో ఈ విధంగా కాంగ్రెసు లెజిస్లేటర్స్ గురించి మాట్లాడారు కాంగ్రెస్ పార్టీగురించి మాట్లాడితే నాకు సంబంధంలేదు. కాంగ్రెస్ మెంబర్లగురించి మాట్లాడినా నాకు సంబంధంలేదు. మంత్రిం గురించి మాట్లాడినా నాకు సంబంధంలేదు. కాని లెజిస్లేచర్ సభ్యులనుగురించి మాట్లాడినపుడు ఏమి చేయాలి? అది ప్రివిలేజ్ క్రిందకు వస్తుందా? అనే విషయం మీముందు పెడుతున్నాను. ఆయన చెప్పింది ఇది:

(1) "The representatives of the Congress in the Legislatures are such people, whom any first class Magisrate would round up"
వీరంతా ఫస్ట్ క్లాస్ మెజిస్ట్రేటు జైలులో పెట్టవలసినవారు. వారికి భోజనంకూడా లేదు. "They are men without any appreciable means of live'ihood"

రిజిస్టరులో ఏటువంటివారు వున్నారో చూడండి అని వారు చెప్పారు. ఇది మన శాసనసభనుకూడా సంబంధించినది అని నేను [illegible] రిజిస్టర్ [illegible]. [illegible] మనవారు ఆలోచించాలి. [illegible] మీరు [illegible] అనే [illegible] privilege motion ఇచ్చాను. [illegible]

శ్రీ డి. కొండయ్యచౌదరి : అధ్యక్షా, [illegible] [illegible] [illegible] రిపోర్టు, [illegible] రిపోర్టు వున్నదా అనేది ఒక విషయం.

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఏ రిపోర్టు?

శ్రీ డి. కొండయ్యచౌదరి : అప్పుడు రాజగోపాలాచారిగారు చేసిన ఉపన్యాసాన్ని ....

మిస్టర్ స్పీకర్ : పేపర్లో వున్నది నా దగ్గర వున్నది

శ్రీ డి. కొండయ్యచౌదరి : ఆ రిపోర్టు కరెక్టు కాదా, అప్పుడు విషయం సభ ముందు పరిశీలించవలసివుంది.

మిస్టర్ స్పీకర్ : కరెక్టు కాదని వారు నాకు చెప్పలేదు. "అది కరెక్టు కాదు. [illegible] ఆ రిపోర్టరు [illegible] ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెస్ పత్రికి పంపించటం జరిగింది. ఆ ప్రకారిగా లేదు" అని వారి తరఫున మీరు చెప్పాలి. లేదా వారు చెప్పాలి.

శ్రీ డి. కొండయ్యచౌదరి : మనకు ఒక విషయం మనవిచేస్తాను. [illegible] మనకంటె చాలా పెద్దవారు మీరు సభలో ఇండిపెండెంట్ అయితే మేము [illegible] పోతుంది

మిస్టర్ స్పీకర్ : పోదు.

శ్రీ డి. కొండయ్యచౌదరి : పోదంటే ఇది మీ అభిప్రాయం ప్రకారం పోదు. మా అభిప్రాయం ప్రకారం పోతుంది.

మిస్టర్ స్పీకర్ : నా జడ్జిమెంటు నేను చెబుతున్నాను.

శ్రీ డి. కొండయ్య చౌదరి : అధ్యక్షా, ఉపన్యాసం పంజాబు రాష్ట్రంలో చేయబడింది. చేసినవారు తమిళనాడుకు సంబంధించినవారు. వారు చేసిన ఎలిగేషన్సు సరిగా అన్నారో, ఆ రిపోర్టు కరెక్టు అయితే, ఆ రిపోర్టు నిజాయితీ అయిన రిపోర్టు అయితే, యావత్తు భారతదేశంలోని కాంగ్రెసు లెజిస్లేటర్లు అందరను అన్నారో, లేక కొందరిని అన్నారో తెలియకుండా వున్నది.

మిస్టర్ స్పీకర్ : అన్నారని ఇపుడు తెలిసింది.

శ్రీ డి. కొండయ్య చౌదరి : మన రాష్ట్రంలో మన ఆంధ్ర శాసన సభ్యులను ప్రత్యేకించి కాకుండా జనరల్‌గా ఒక రిమార్కు ఎక్కడో పంజాబు రాష్ట్రంలో ఎవరో ఒక తమిళనాడు మనిషి చేసినంత మాత్రాన మనం కాగ్నిజెన్సు తీసుకొనడానికి అవకాశం వున్నదా లేదా అనేది ఫస్టు పాయింటు. ఇక రెండవది, స్పీచ్ చాలా incongruous గా వుంది. సి ఆర్.సి పి. 109 సెక్షన్‌లో అప్రెసియబుల్ మీన్సు ఆఫ్ సస్టెనెన్సు లేకపోతేనే ఏ ఫస్టుక్లాసు మెజిస్ట్రేటు అయినా బాండ్ అప్ చేసుకుంటున్నారని వుంది. రాజగోపాలాచారిగారు ఉపయోగించినమాట అని చెప్పబడుతున్న మాట ఎప్రిషియబుల్ మీన్సు ఆఫ్ లైవ్లిహుడ్ లేదని. ప్రపంచంలో ఏ లాయరు అయినా 'ఎప్రిషియబుల్ మీన్సు ఆఫ్ లైవ్లిహుడ్' అంటే చెప్పుకోతగ్గంత ఆస్తి లేదని...

మిస్టర్ స్పీకర్ : అది మంచిదా కాదా అని చెప్పేదానికి ముందు జ్యూరిస్డిక్షన్ మీద ఆర్గ్యూ చేయండి. ఉపన్యాసం చేసింది పంజాబులో. చేసినవాడు మద్రాసుకు చెందినవాడు. దానిలో ఆంధ్ర ప్రదేశ్ జోక్యం కలుగచేసుకొని చర్య తీసుకొన వచ్చునా అనేదానిపై మాట్లాడండి.

శ్రీ డి. కొండయ్య చౌదరి : చేసిన ఉపన్యాసం పంజాబులో. చేసినవాడు తమిళనాడువాడు. వారు కేవలం ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లెజిస్లేటివ్ ఎసెంబ్లీకి పరిమితం చేసి అంటే మనం చేయవచ్చు. ఎక్కడో చండీఘర్‌లో అక్కడ వున్న సభా సమావేశాలను, అక్కడ వున్న కాంగ్రెసుపరిస్థితిని గమనించి, లేదా జనరల్‌గా యావత్ భారతదేశంలోని కాంగ్రెస్ లెజిస్లేటర్లను గురించి చెప్పినా కాగ్నిజెన్సు తీసుకోవడానికి అవ

కాబట్టి ప్రథమ దృష్టా అనేది రెండవ పాయింట్. మా కాన్‌స్టిట్యూషన్‌లో ఆర్టికల్ 194 ప్రకారం మనం హౌస్ ఆఫ్ కామన్స్ ప్రిసిడెంట్స్ ఫాలో కావాలి. మనం ప్రిసిడెంట్స్ అనేవి ఫాలో చేయవలసి వచ్చి. అలాగే పార్లమెంటు కూడా ఆర్టికల్ 105 ప్రకారం హౌస్ ఆఫ్ కామన్స్ ప్రిసిడెంట్స్ ఫాలో కావాలి. ఒక సెట్ ఆఫ్ ఫాక్ట్స్ గురించి మన గ.డ. ప్రత్యేకమైన ఒక సెట్ ఒక తీర్మానం చేసినప్పుడు, అప్పుడు పాయింట్ ఇచ్చినప్పుడు, మరల అదే సెట్ ఆఫ్ ఫాక్ట్స్ మీద మళ్ళీ కొత్తదేమీ రావటానికి మనకు ప్రాప్తికత ప్రథమ దృష్టా అనేది ఇంకో పాయింట్. మనం దాని, పార్లమెంటు దాని కామన్స్ ప్రిసిడెంట్స్‌నే ఫాలో కావాలి. ఈ కామన్స్ ప్రిసిడెంట్స్‌ను ఫాలో అయ్యే పార్లమెంటు స్పీకరుగారు ఒక రూలింగ్ ఇచ్చియున్నారు ఇదే ఫాక్ట్స్ మీద. అలాంటప్పుడు మీరు ఇంకొక రూలింగు ఇవ్వటానికి వీలు లేదు అనేది ఇదివరలో prima facie case లేదు అని కొట్టివేయడము జరిగినది. పార్లమెంటులో prima facie case లేదని కొట్టివేయడం జరిగింది. అదే precedent గా తీసుకొని follow కావడము జరిగినది. ఇది ఒక point.

రెండవ point ఏమిటంటే—Principle of res judicata. ఈ principle దీనికి apply కాదు. ఎట్లాగంటే —

Under Article 194 and Parliament under Article 105 we follow the precedents that are observed in the House of Commons. So on a certain facts in the Parliament taken as a precedent in view of the precedence when the Speaker of the parliament has given a ruling on the particular set of facts and when we are bound to follow precedents according to the Constitution, can we give another ruling on this matter? On a motion proposed by Independent member, the Speaker quoted a ruling in the House of Commons in a similar case to say that the alleged imputation did not constitute a breach of privilege of the House, as it was selective in its application and did not amount to a reflection on the whole House, and observed that remedies for such offensive statements regarding the conduct of a party lay elsewhere and not in this House. Mr. Ayyangar said that the House of Commons related to a reported deregatory reference by a Liberal member against the Conservatives. The Speaker of the House of Commons

held that such motions could be dealt with by the person concerned on the law of defamation. He said that a question of privilage would arise only when imputations were made against the member in the discharge of his duties. He therefore asked members not to be touchy about these matters. That was the ruling and he said that there was no prima facie case. So under Article 105 as well as under Article 194 of the Constitution when we are proceeding on the precedents observed by the House of Commons, and when a superior body like the Parliament of India has given a ruling on this matter on the same set of facts, holding that there is no prima facie case and that there is no breach of privilege, can we give a different ruling. That I want know at the outset.

*శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు: అధ్యక్షా, ఈ విషయమును గురించి Breach of Privilege ఉన్నదని పార్లమెంటులో తీర్మానం తీసుకువివచ్చారు. వెస్ట్ బెంగాల్ శాసనసభలో తీసుకువచ్చారు. చండీగర్‌లో తీసుకువచ్చారు, అదేవిధముగ మహారాష్ట్రలో రావచ్చు. ఇన్నిట్లలోను Breach of Privilage ఉన్నదని అంటే, అందుకుగాను అందరు వేరు వేరుగా శిక్షించటానికి వీలౌతుందా లేదా అనేది చూడాలి. పార్లమెంటులో తీసుకువస్తే Breach of Privilege లేదని అన్నారు అనుకోండి. కాని ఒక వేళ, ఉన్నది అని అంటే అందరు కలసి శిక్షించటానికి వీలౌతుందా? అది కూడ ఆలోచించవలసి ఉంటుంది.

*శ్రీ టి. లచ్చన్న (సోంపేట): అధ్యక్షా, ఇప్పుడు మన Indian Constitution ప్రకారము, Conventions ప్రకారము ఇలాంటి సందర్భాలు వచ్చినప్పుడు ఇదివరలో మీరే ఇటువంటివి పాలించటానికి వీలుకాదు, వాటినిగురించి Breach of Privilege Motion ను ప్రవేశపెట్టవలసిన సందర్భము లేదని రూలింగు ఇచ్చారు. అలాంటివి generals గా చెప్పినప్పుడు అట్టి Motions కు అవకాశము ఉండదు అనే అభిప్రాయముతో త్రోసివేశారు. ఇప్పుడు మీకు నాకు పంపించిన Privilege Motion యొక్క కాపీలో "The Congress Legislators re such People whom any First Class Magistrate should round up. They are men without any appreciable means of livelihood అని ఉన్నది. దీనిని బాగుగ పరిశీలించి అర్థము చేసుకుంటే చాలా general

statement గా వస్తున్నది. మీ రూలింగుకు సరిపోతున్నది. ఇందులో ఆంధ్ర లెజిస్లేచరు అని particularise చేసి చెప్పలేదు. లేకపోతే Legislators of all Legislatures అని ఉన్నా అనలేదు. ఇప్పుడు దీని ప్రకారము పంజాబు వారికి సంబంధించినదన్నా, మద్రాసు వారికి సంబంధించినదన్నా, ఇంకొకరికి, ఇంకొకరికి సంబంధించినదన్నా. ఇందులో ఆంధ్రప్రదేశ్ లెజిస్లేచరన్న అని ఏర్పడడములేదు. ఇలాంటి అర్థముకూడ రావడములేదు. అందువల్ల ఇది చాలా general statement తప్ప, ఫలానా వారు అని particularise చేసి చెప్పలేదు. అంతే కాక ఫలానా, ఎసెంబ్లీలో ఉన్న Congress M. L. A. లు లంచగొండులైనారు, వారిని Magistrate దండించారు అనే మాట మన ఆంధ్ర లెజిస్లేచరుకు వర్తిస్తుంది అని భావించినట్లయితే, "గుమ్మడికాయల దొంగ ఎవరు అంటే, భుజాలు తడుముకున్నట్లుగా" ఉంటుందేమోనని నా అభిప్రాయము. అందువల్ల ఇది ఆంధ్రలెజిస్లేచరుకు సంబంధిస్తుంది అని అనడము పొరపాటేమో, ఆలోచించవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య : గుమ్మడికాయల దొంగకాదు. 'పిల్లి దొంగ' అని అంటారండి :

శ్రీ జి. లచ్చన్న : ఈ motion ను move చేసిన పెద్దలు చెప్పినట్లుగా. "పిల్లి దొంగ అని అంటే" అది అధ్యక్షులవారికి కూడ వర్తిస్తుందని ఈ motion లో వ్రాసియున్నారు. ఇది చాలా పొరబాటు అభిప్రాయమని నా మనవి. ఇది ఆంధ్రశాసనసభలోని కాంగ్రెసు సభ్యులకు, అధ్యక్షులవారికి ఈ నిందారోపణ వర్తిస్తుందని వ్రాయబడిన ఈ motion చాలా అసందర్భమైనది. సందర్భశుద్ధి లేనిది. అనవసరమైనది. ఇది ఈ శాసనసభాధ్యక్షులవారి ప్రతిష్ఠను భంగపరచటానికి ఈ motion ద్వారా ప్రయత్నించడము తప్ప మరేమి లేదు అని చెప్పవలసి ఉంటుంది. అధ్యక్షులవారి పేరు ప్రతిష్ఠలు తెలిసినటువంటివారు ఈ విధముగ భావించి ఈ motion ను ప్రతిపాదించటానికి అవకాశము ఏ మాత్రము లేదు. అందువల్ల అసలు ఇది మన ఆంధ్ర లెజిస్లేచరులో ఎవ్వరికీకూడ వర్తించదని నా మనవి. ఉదాహరణ చెప్పదలచాను. గత ప్రభుత్వములో మంత్రిగా ఉన్నటువంటి, ఇప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్న సంజీవయ్యగారి మీదనే ఒక Privilege Motion ను ప్రతిపాదించాను. దానిని త్రోసివేస్తూ రూలింగు ఇచ్చారు. ఆ సందర్భమును బట్టి, అసలు దీనిని సభ్యులకు circulate చేయవలసిన అగత్యమే లేదు. దీనిని మీ ఎదుటకు రాగానే, ఇందులో *prima facie* case లేదని

[illegible]. "[illegible] general statements మీద మనము congnizance తీసుకోరాదు. [illegible] [illegible] [illegible] motion move చేసిన వారికి [illegible] అంటే [illegible] నేను అభిప్రాయపడుతున్నాను. నేను ఇచ్చిన motion మీద మీరు ఇచ్చిన రూలింగు [illegible] వారు మంత్రిగారు అయితే నాకేమి కాకపోతే నాకేమి, అట్లాగే శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారు నాయకులు అయితే నాకేమి, కాకపోతే నాకేమి? అది నాకు అనవసరము.

[illegible] మాటలు మంత్రిగా చెప్పినవా [illegible] పెద్ద ప్రకారం మంత్రివర్గాన్ని పడగొట్టినవారు దుష్టులు, దుర్మార్గులు అన్నారు. ప్రకారం ప్రభుత్వము 1947 లో పడిపోయినవారికి సంబంధించినదో, లేకపోతే 195[illegible] లో పడిపోయినవానికి సంబంధించినదో అందులో వివరముగ particularise చేయలేదు గనుక దీనిని త్రోసివేస్తున్నానని రూలింగు ఇచ్చారు. అది ఒక కారణముగా చూపించారు. ఆ మంత్రివర్గ పడిపోయినవానికి కారకులు అయినవారి పేర్లు చెప్పలేదని. మరొక కారణము చూపించారు. మూడవది ప్రకారం ప్రభుత్వాన్ని పడగొట్టినవారిని గురించే చెప్పారు కాని, ఇది ప్రత్యేకంగా ఫలానా మెంబరును గురించి చెప్పలేదన్నారు. దీనిపైన రూలింగు "It is too general I cannot allow the Privilege Motion" అని ఇచ్చారు. ఆ విధముగ gener l terms లో విమర్శచేసినప్పుడు దానిని అంగీకరించరాదు అని ఇదివరకే పార్లమెంటులో ఈ ఇచ్చిన రూలింగును "A questi n of privilege was raised in the House of Commons on the 21st of June 1954 when Sir Herbert William a Conservative member drew the attention of the Chair to the report of a speech of Mr. Emanuel Shinwell, Socialist M. P. published in the Da ly Mail Mr. Sh nwell was reported to have said "It would be an opportunity to get ri of the crazy Tories, the wretches, the rascals and the rabsc lians" చదివాడు అందువల్ల అది Breach of Privilege క్రిందకు రాదని పార్లమెంటులో Speaker గారు అన్నారు గనుక, న్యాయము దీనిని త్రోసివేస్తున్నానని రూలింగు ఇచ్చారు. అదే విధముగ ఈనాటి motion చేర్చబడిన ఆరోపణ చాలా general

[illegible] ఇందులో "Congress Legislators" అని అన్నారు. ఇందులో '[illegible]" అని లేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్: అయితే ఒక్క విషయము. అసలు రిపోర్టులో 'Representatives in the Legislatures" అని ఉన్నది. ఆ wording మీరు మార్చారండి.

శ్రీ [illegible] అప్పన్న: 1934 లో Tories majority ఉంది. "To get rid of the crazy Tories, the wretches, the rascals and the rascallions" అన్న మాటలు Breach of Privilege క్రిందకు రావు అన్నప్పుడు, ఇది ఎక్కడో [illegible] Bar Association meeting లో జరిగినప్పుడు శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారు కాంగ్రెసు legislators appreciable means లేని వారు. వారిని Magistrate round up చేయవచ్చు అనే [illegible] పదము ఉపయోగిస్తే, అది తప్పు అని Breach of Privilege క్రింద Motion ను తీసుకొనిపిస్తే. చెప్పారు. కాని rascals, rascallions, scoundrels అనే మాటలు ఏమి అనలేదు. కాబట్టి ఇలాంటి general statement మీద Privilege motion తీసుకుని రావడము ఎంత సమంజసమో అనేది చూడవలెను. [illegible] Magistrate round up చేయవచ్చునన్నారు. తప్పుచేస్తే round up చేయవచ్చును కాని, తప్పు చెయ్యకపోతే [illegible] చెయ్యలేరు [illegible] Law అందరికీ తెలుసు. ఇంతేగాక ఇదివరలో [illegible]రెడ్డిగారు ఒక Privilege Motion తెచ్చినప్పుడు, అవి అన్నీ general Elections సందర్భములో చెప్పుకునేవి, అందరు చెప్పుతూ ఉంటారు. కాబట్టి అలాంటి మాటలకు Privilege Motion ఏమిటి అని మీరే ఆ motion ను త్రోసివేశారు. అందువల్ల ఇప్పుడు ఇది general statement గనుక ఇది Privilege Motion క్రిందకు వస్తుందా రాదా, అనేది ఆలోచించే దానికంటే దానిని గురించి చర్చించవలసిన అక్కరలేదని Rule out చెయ్యమని కోరుతున్నాను.

శ్రీ సి. రాజగోపాలనాయుడు: అధ్యక్షా, నేను చెప్పిన point ఉన్నది. ఇందులో Congress Legislators అన్నప్పుడు,........

Mr. Speaker: 'Representatives in the Legislatures' అని దానిని మార్చారండి.

శ్రీ పి. రాజగోపాలనాయుడు: [illegible] Representatives in the Legislatures అంటే Legislatures లో ఉన్నారు. [illegible] Legislature [illegible] cognizance [illegible] breach of privilege [illegible] general terms లో చెప్పినారు [illegible] cognizance [illegible] reference [illegible] cognizance కు [illegible] general terms లో [illegible] కాబట్టి ఈ విషయం కూడా ఆలోచించవలసి [illegible].

శ్రీ యస్. పి. వంగల్రాయనాయుడు: Point of information Sir, Congress Legislators అన్నారు, Congress Legislators అంటే ఇదివరకు కాంగ్రెస్‌లో ఉండి ఇప్పుడు స్వతంత్ర పార్టీలో చేరినవారికి కూడా వర్తిస్తుంది కదండీ?

మిస్టర్ స్పీకర్: మీ point కూడా విన్నాను. అది కూడా ఆలోచిస్తాను.

శ్రీ ఎన్. సి. శేషాద్రి: వంతిగరిలో శ్రీమాన్ రాజగోపాలాచారిగారు చేసినటువంటి statement మన jurisdiction లో ఉన్నదో లేదో నేను చెప్పలేను గాని వారు చేసినటువంటి statement మాత్రం తప్పకుండా మన ఇండియాలో ఉండేటటువంటి అన్ని legislatures కు apply అవుతుంది. కనుక Legislatures లో ఉండేటటువంటి congress party వాళ్లు దీనిని తప్పకుండా చాలా serious గా తీసుకోవలసిన అవసరం ఉన్నది. అంతేకాకుండా ఇదివరకు అచ్చన్నగారు చెప్పారు, ఇది general statement అని. కాని "the representatives in the Legislatures are such people" అని ఎప్పుడైతే చెప్పినారో, representatives of the Congress Legislatures అంటే all Congress Legislators అనేటటువంటి అర్థం వస్తుంది కాబట్టి ఇతర Legislatures దీనిని cognizance కు తీసుకోలేదు, కేవలం మనమే తీసుకొంటున్నాము అనేటటువంటి విషయం కాకుండా, ఇక్కడ ప్రతి ఒక congress legislarto యొక్క హక్కులకు భంగం కలుగుతున్నదని నేను భావిస్తున్నాను. House of Commons విషయం ఉన్నది. వారు అంతే కాకుండా, ఇంకొక ruling ఒకటి quote చేసినారు. కాని House of Commons ruling కు దీనికి

వినూత్నం కనబడదేమో. House of Commons లో కూడా, Shinwell Socialist M. P. predicted at an election meeting అని అన్నారు. ఒక election meeting. అందులో ఏమి చెప్పారు అంటె "At the end of the year when he spoke at a Labour Party, he said it would be an opportunity to get rid of the tories, wretched rascals........" అని ఏమో చెప్పారు అనుకోండి. అది కేవలం పార్టీని గురించి చెప్పారు. కాంగ్రెసు పార్టీ వారిని రాజగోపాలాచారిగారు గమనించి అంటె మాత్రం దాని పడదేది కాదు. అయితే "its representatives of the Legislatures" అని చెప్పినట్లైతే అన్నారో, అది specific గా legislators యొక్క హక్కులకు భంగము కలిగించేటటువంటి విషయం. కాబట్టి. ఇది చాలా serious matter కనుక, దీనిని తప్పకుండా దానిని యోచించి Privileges Committee కి refer చేయవలెనని యున్నది. అంతే కాకుండా బహిరంగంగా ఒక Bar Association meeting లో అని చెప్పినారు అందులో mass meeting లో ఒక common leader మాట్లాడినటువంటి విషయం కాదు రాజగోపాలాచారిగారు ఒక పెద్ద majority party కి చెందినటువంటి ఒక పెద్ద leader. వారు ఒక select people, lawyers ఉండేటటువంటి meeting లో ఈ విధంగా చెప్పడం జరిగింది కనుక. ఇది కేవలం ఏదో పొరపాటు చేతో జరిగినటువంటిది కాదు Intentional గా Congress legislators ను insult చేయాలని మాట్లాడినట్లుగా దాంట్లో clear గా అర్థం అవుతుంది, కాబట్టి దీని cognizance కు తీసుకొని, మా హక్కులను మాము కాపాడవలెను గనుక, దీనిని పె. బడే. అందరి అభిప్రాయములను కనుగొనిన తరువాత Privileges Committee కి refer చెయ్యాలని కోరుతున్నాను

(Sri. R B. Ramakrishna Raju rose to speak)

Mr. Speaker : "On the decline of the Congress, Mr. Rajagopalachari, said that its representatives in the Legislatures were such people whom any First Class Magistrate would round up. They were men without any appreciable means of livelihood" ఈ రెండు seperate sentences ఉన్నాయి. దీనిని గురించి మాట్లాడండి.

*శ్రీ ఆర్. బి. రామకృష్ణరాజు (పరమట్ పేట) : అధ్యక్షా, శ్రీ కాండయ్య గారు చెప్పినటువంటి వాదమును అంగీకరించడం నా అభిప్రాయము. వారు మొట్టమొదట,

[illegible] privilege rights [illegible] House of Commons [illegible] House of Commons [illegible] ruling [illegible] ruling [illegible] res judicata [illegible] res-judicata principle [illegible] Legislatures [illegible] res judicata [illegible]. 'The Speaker quoted a ruling in the House of Commons in a similar case to say that the alleged imputation did not constitute a breach of privilege of the House, as it was selective in its application, and did not amount to a reflection on the whole House. The remedies for such offensive statements regarding the conduct of a party lay elsewhere, "ఇది వారు చెప్పింది [illegible] selective in its application అన్నారు. ఇది breach of privilege కాదన్నారు— [illegible] House లో congress వారు ఉన్నారు. కాంగ్రెసేతరులు ఉన్నారు. కాబట్టి it did not apply to the whole House. That is correct. But, what does 194 say ? ?........

Mr. Speaker : But what the petitioners say is not correct : మీరు ఆ petition చూడాలి : They say that the majority of the Members are rascals. It reflects on the House.— 236 out of 302 are rascals and rowdies and deserve to be rounded up. They say it is a reflection on the whole House, కనుక ఆ aspect కూడా చూడండి.

శ్రీ ఎల్. బి. రామకృష్ణరాజు : అదేనండి నేను చెప్పుతున్నాను. in other respects, the powers, privileges and immunites of the Houses of Legislatures of the State and of the Members and Committees of Houses of such Legislatures shall be such as from time to time be defined అని కూడా ఉన్నది కాబట్టి 300 మందిలో 200 మంది rascals అంటె........

మిస్టర్ స్పీకర్ : House ను reflect అవుతుందా కాదా అనే మాట గురించి ఏమి అంటారు ?

శ్రీ ఆర్. బి. రామకృష్ణరాజు: Whole House కు reflect అయినా కాకపోయినా 250 మందికి reflect అవుతుంది కాబట్టి 250 మంది మెంబర్ల privileges కూడా implied అవుతున్నది కాబట్టి, majority of the members of House కు reflect అవుతుంది కాబట్టి .... Because the Section says "and of the members" and "large body of members of the House." Their respect and their honour are also implicated in this matter. So, I say that this does come under privilege. I also say, Sir, that what you said In Article 194 is that the powers, privileges and immunities of the House are like that of the House of Commons. House of Commons అక్కడ ఇచ్చిన rulings మనకు apply అవుతుందా లేదా అని. he may give one ruling, you may give a different ruling 'So, it does not say that the rulings given in the House of Commons are binding on us, but simply says "the privileges and immunities are those enjoyed by the House of Commons" That is all. I, therefore, submit that this is a reflection atleast on a large body of the Members of this House.

శ్రీ వి. కూర్మయ్య: అధ్యక్షా. రాజగోపాలాచారిగారు పంజాబులో చెప్పిన statement general గా ఉన్నది. రాజగోపాలాచారిగారి విషయం మామూలుగా అందరికీ తెలిసిందే.

మిస్టర్ స్పీకర్: Legal aspect మీ ఎదుట పెడితే దానిమీద గౌరవ సభ్యులు ఆలోచించడం మంచిది. ఈ పాయింట్ ఎవరూ చూచినట్లులేదు. అది ఏమంటే బ్లిట్జ్ కేసు. అది నేను prejudice తో చెప్పడంలేదు. రెండవది గౌరవ సభ్యులు ఆలోచించవచ్చును. బ్లిట్జ్ పేపరు ఆయన బొంబాయిలో తిట్టాడు; ఉత్తరప్రదేశ్ లెజిస్లేచరును, స్పీకరును తిట్టాడు. తిట్టినది బొంబాయిలో. తిట్టినఆయన బొంబాయి కాపురస్థుడు. దానిమీద ఆ స్పీకర్ ఆయనను అరెస్టుచేసి తీసుకురావడానికి ఆర్డర్ చేశాడు. ఆర్డరువేస్తే damages కు హైకోర్టులో అతను వ్యాజ్యము వేశాడు. ఇక్కడ మనకు కావలసిన point ఏమంటే—ఒక స్టేట్ లెజిస్లేచరును ఇండియాలో ఎక్కడ తిట్టినా, ఆయనను పట్టుకురావడానికి అధికారం ఉందని చెప్పారు. కాని ఆయన ఎక్కడ కాపురం ఉన్నారనేది అక్కరలేదు. అది వర్తించదు అన్నారు. ఎంత

[illegible] point ఏమీ చెప్పుతుంటా ఉన్నారు. (Interruption) నన్ను చెప్పనివ్వండి. మీరు చెప్పింది రైటయితే, నా అభ్యంతరం లేదు; కొట్టేస్తాను; 'కాదు' అంటే అంటారు. అది ఏమిచేయాలనేది నాకు తెలుసును. There is the 'Blitz' case:

"The acting Chief Justice, Mr. N. H. C. Coyajee, at the Bombay High Court dismissed with costs the suit filed by Home D. Mistry, Deputy Editor of the 'Bli z', against Mr. Nafisul Hassan, former Speaker of the Uttar Pradesh Legislative Assembly, the Stat : of Uttar Pr..desh, the Commiss oner of Police, Bombay, (Commissioner of Police ద్వారా ఆయనను అరెస్టు తెప్పించారు గనుక ఆయనమీద దావా వేశారు.) and the State of Bombay, claiming a sum of Rs. 1,03,200 as damages for alleged wrongful arrest and false imprisonment. [illegible] "In September, 1951, Mistry was responsible for the publication of a certain news item in the issue of 'Blitz' dated September 29, 1951 in which certain statements were made concerning the Speaker of the Uttar Pradesh Assembly which were considered to constitute a contempt of he Speaker and of the Uttar Pradesh Assembly." ఇది ఒక privilege క్రిందకు వచ్చింది. వచ్చినప్పుడు కోర్టు ఏమి చెప్పుతుందంటే "As a result a warrant had been issued by the Speaker in pursuance of a resolution of the Assembly that Mistry be arrested and brought before the Bar of the House to answer a charge of contempt." ఒక main contention ఉన్నది. "The main contention raised on behalf of the plaintiff was that the warrant issued by the Speaker of the U P. Assembly could not be executed against a person outside the territorial jurisdiction of U. P. State అని అన్నాడు

వచ్చింది. దానిమీద "In giving judgment, his Lordship said that the main questions to be considered in the first instance were the extent of the powers and privileges of a State Legislature to commit a person for contempt of the Legislature and the issue of a warrant which could be executed in any part of the territory ఇండియాలో ఏచోటైనా వారికి [illegible], [illegible], execute చేయడానికి అధికారం ఉన్నదా? "His lordship then considered Article 194 (3) of the Constitution and said that a State Legislature enjoyed the same privileges, powers and immunities which were enjoyed by the House of Commons in the British Parliament." [illegible] లోకసభ superior body కాదు. ఇప్పుడు ఉన్న [illegible] అనేది తప్ప ఇంకొకటిలేదు. [illegible] చూడవలెను. We cannot protect rights of the members of the Council. [illegible] చూడవలె. Lok Sabha is concerned only with the members of the Lok Sabha, not even of Rajya Sabha. [illegible] లోక్ సభవారు [illegible] binding కాదు. మనకు వారు supreme కాదు. అవి Supreme Court, High Court వంటివికాదు. [illegible] మనం follow [illegible] [illegible]. [illegible] అక్కడా, ఇక్కడా, [illegible] చూడవలెనని లోకసభ మనకు superior body [illegible]. All are equal. We are equal to Lok Sabha. We are equal to Rajya Sabha, and any Legislature in the 14 States is equal to one another. [illegible] ఉన్నది. అందుకనే ఏమిటంటే "The privileges enjoyed by the House of Commons included the privilege to commit persons for the contempt of the House, which was an essential privilege for maintaining the dignity of the House. Therefore, the U. P. Legislature had the right to commit a person for contempt of that House.

It was next contended on behalf of the plaintiff that he warrant had not been addressed to... [illegible] "[illegible]" [illegible]

*Sri S.K.V. Krishnavatharam (Tadepalligudem general): Publication is an offence. The offence consists in publication. So, there is no question of territorial jurisdiction here because wherever it is published it amounts to an offence. The place of residence of the defendent as well as the place where publication is made and where the offence is said to have been committed should be taken into consideration. So, as the hon. Speaker said, there is no question of territorial jurisdication involved in this matter.

Mr. Speaker: That is with reference to defamation cases and we are far beyond defamation cases. [illegible] Indian Express [illegible] publish [illegible] point [illegible] "When a contempt or breach of privilege is made against a House of Legislature, they can take action against the person outside the State.

"In his Lordship's opinion, therefore, a State Legislature in India was not only entitled to issue a warrant for the arrest of a person beyond its territorial limits, but such a warrant could be executed against a person outside the territorial limits of the State." (Interruption) [illegible] "His Lordship observed that if this was not to be the position, then it would be open to any person beyond the territorial limits of a State and attack the Legislature of a State without being amenable to a punishment at the hands of that State..." [illegible] decision [illegible] contradiction [illegible] legal question [illegible]

శ్రీ వి. కూర్మయ్య : అధ్యక్షా, రాజగోపాలాచారిగారు మనకందరకూ ఒకప్పుడు నాయకులే. వారు గవర్నర్‌—జనరల్ చేశారు. గవర్నరు చేశారు. రెండు సార్లు మాద్రాసు రాష్ట్రానికి చీఫ్ మినిస్టరు చేశారు. అటువంటి అనుభవశాలి, అంత తెలివిగలవారు, స్టేట్స్‌మన్. ఎక్కడో జనరల్‌గా సంభాషణలో, "ostensible means of livelihood" లేనివారు ఉన్నారని, అది Members of the Legislatures కు సంబంధించి మాట్లాడారనే విషయం privilege motion క్రింద వచ్చింది. ఈ సందర్భంలో తమదృష్టికి రెండువిషయాలు తేదలచాను. 1919 చట్టముక్రింద వోటర్సుగా ఉండుటకు రూ. 50/-లు పన్నుయిస్తే ఓటు ఉండేది. అప్పుడు రాజకీయాలలో ఉన్నవారంతా leisurely people and rich people. తరువాత 1935 సం॥ చట్టము వచ్చినది. దానితరువాత వచ్చిన మన constitution లో adult franchise యిచ్చాము. దానిక్రింద హరిజనులకు, scheduled castes & tribes కు సీట్లు రిజర్వు చేశారు. 1935 చట్టములో ఉన్నది. Labour representations కు seats reserve చేశారు. అటువంటి పరిస్థితులలో legislatures కు వచ్చినవారిలో ostensible means of livelihood లేనివారు ఉన్నారు. అది తప్పుఅని అనుకోను. ఒకప్పుడు అది తప్పుఅయితే అయిఉండవచ్చును. పూర్వం రు. 50/-లు పన్ను కట్టితే పార్లమెంటుకు, రు. 250/-లు పన్నుకట్టితే State council కు వోటరుగా ఉండెడివారు కాని ఈ Constitution క్రింద పేదవారు, తిండిలేనివారు బజారులో తిరుగుతూ 120 రోజులు ఆ గ్రామంలో నివాసం ఉంటేకూడ, వోటరు కావచ్చునని ఉన్నది. కాబట్టి ఆస్టెన్‌సిబుల్‌మీన్స్ ఆఫ్ లైవ్‌లీహుడ్ లేనటువంటివారు కాంగ్రెస్ ఎం. ఎల్. ఏ లుగా ఉన్నారని శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారు అన్నారని కాంగ్రెస్ పార్టీవారుకూడ దానిని ప్రివిలేజ్ కమిటీకి పంపించి వారిని......

మిస్టర్ స్పీకర్ : రెండవది ఏమిటి? మీన్స్ ఆఫ్ లైవ్‌లీహుడ్ లేకపోబట్టి—"whom any First Class Magistrate might round up" అనికూడ ఉన్నది.

శ్రీ వి. కూర్మయ్య : క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ యాక్టుక్రింద బజారులో గాలిగా తిరిగేవారిని......

మిస్టర్ స్పీకర్ : చాలామందికి ఆస్టెన్‌సిబుల్‌మీన్స్ ఆఫ్ లైవ్‌లీహుడ్ లేదుగదా. వాళ్ళందరిని పట్టుకోవలసిందేకదా.

శ్రీ వి. కూర్మయ్య: ఆ చట్టముక్రింద మేజిస్ట్రేట్లకు లైసెన్సు లేకుండా గాలిగా తిరిగేవారిని పట్టుకోమని ఉంది. ఆ మాట ఇక్కడ ఉపయోగించారు. అయితే లెజిస్లేటర్స్ను పట్టుకోమన్నారా? లేదా? పట్టుకోగలరా ....

మిస్టర్ స్పీకర్: పట్టుకోమనలేదు. ఆయన అన్నదేమంటే—ఉన్న లెజిస్లేటివ్ మెంబర్స్ను—కాంగ్రెస్ పార్టీని రిప్రజెంటు చేసేటటువంటివారికి రెండు సుగుణాలు ఉన్నవని వారు అన్నారు. అన్ని లెజిస్లేచర్స్లో ఉన్న కాంగ్రెస్ లెజిస్లేటర్స్కే (కూర్మయ్యగారు మొదలైనవారికి) ఆ రెండు సుగుణాలు ఉన్నవి అన్నారు. అందరికీ [ఆయన ఫలానావారికి అనిగాని, కొంతమందికి అనిగాని చెప్పలేదు.] అప్రిసియబుల్ మీన్స్ ఆఫ్ లైవ్లీహుడ్ లేదుఅని ఒక విషయం చెప్పారు. ఎప్రిసియబుల్ మీన్స్ ఆఫ్ లైవ్లీహుడ్ లేదుఅని అన్నారు. ఫలానావారికి అని కాదు. అందరి మెంబర్స్కు అది ఒక గుణంగా ఉన్నది అన్నారు. రెండవది "Whom any First Class Magistrate might round up" అన్నారు. ఆ రెండు గుణాలనుగురించి మీరు మాట్లాడి తర్వాత మిగతా పాయింట్స్ చెప్పండి

శ్రీ వి. కూర్మయ్య: ఆయన క్రిమినల్ లాయరు. అందుచేత......

మిస్టర్ స్పీకర్: ఏమిచేయమన్నారు, క్రిమినల్ లాయర్ అయితే?

శ్రీ వి. కూర్మయ్య: క్రిమినల్ ప్రొసీజర్క్రింద లైవ్లీహుడ్ లేనటువంటి వారిని రౌండప్ చేయమని అక్కడ ఉన్నది. రాజగోపాలాచారిగారు ఆమాట ఉపయోగించటం తప్పే రైటని నేను అనటంలేదు.

మిస్టరు స్పీకరు: అది తప్పుఅయితే సరే.

శ్రీ వి. కూర్మయ్య: రాజగోపాలాచారిగారు ఎం. ఎల్. ఏ లను అంత చులకనగా చూడటం, ఆ మాటలు అనటం తప్పు అది నేనుకూడ ఒప్పుకొంటున్నాను అది తప్పుకాదని నేను అనటంలేదు. ఆయన పెద్ద నాయకుడు. గవర్నర్ జనరల్ చేశారు. వారిదగ్గరనుండి మీకు ఏమి సమాధానం వచ్చిందో నాకు తెలియదు. ఆయనకు వ్రాసి సమాధానం తెప్పించామన్నారు. వారు ఏమి వ్రాశారో యీ హౌస్ ముందర తమరు పెట్టలేదు. అందుచేత మాకు వారు వ్రాసిన విషయాలు తెలియలేదు రాజగోపాలాచారిగారు అంతటి మనిషి ఇంకో పార్టీలోకి వెళ్లారు కాబట్టి...

మిస్టరు స్పీకరు: అదేమీలేదు.

శ్రీ వి. కూర్మయ్య: మా పార్టీవారు యీ మోషన్ తెచ్చినప్పుడు అంతే కదా. ఆయన స్వతంత్ర పార్టీని వృద్ధిచేయటానికి-లేక-మన పార్టీని (కాంగ్రెస్

గాన్ని ఒకకొట్టుటానికి ప్రచారం చేస్తున్నారు కాబట్టి దీనిద్వారా ఆయనకు ఏదైనా శిక్ష వేయటంవలన జరిగితే జరగవచ్చును కాబట్టి-ఒకవేళ అట్లాంటిది జరిగినట్లయితే అది మన ఇండియాకే అవమానకరమని నేను ఫీల్ అవుతున్నాను. దానికి ఒక ఉదాహరణకూడ చెప్పదలచుకొన్నాను ఒకప్పుడు మా హరిజన నాయకుడు అయినటువంటి దేవేంద్రగారు ఎం. ఎల్. సి. గా ఉన్నారు ఆయన నామినేటెడ్ మెంబరు. ఆ రోజుల్లో హరిజనులు దేవాలయ ప్రవేశం చేయటానికి వీలులేదు దేవాలయ ప్రవేశం హరిజనులు చేసినట్లయితే వారికి ఆరు సంవత్సరాలు శిక్ష వేయాలని అప్పుడు ఉన్నది. ఇప్పుడు హరిజనులు దేవాలయ ప్రవేశం చేయటానికి వీల్లేదు అనేవారికి ఆరు సంవత్సరాలు శిక్ష వేయవలెను; 1500 రు. లు జుల్మానా వేయవలెను; అని మన కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం శాసనం చేసింది. ఆ రోజులలో దేవేంద్రగారు ఏమైనాసరే తిరుపతి దేవాలయంలోకి వెడతామనిచెప్పి. దేవాలయంలోకి వెళ్లారు. ఆయనమీద హైకోర్టులో కేసు పెట్టారు. చట్టప్రకారంగా ఆ కేసులో ఆయనను శిక్ష విధించినదే అయితే, కాంగ్రెస్ నాయకులైన ప్రకాశం పంతులుగారు, టి. వి. నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు. రామదాసు పంతులుగారు ఒక శాసనసభ్యునికి హిందూమత చట్ట ప్రకారంగా శిక్ష వేసినట్లయితే అది ఇండియాకే అవమానము అని చెప్పి. వారికి శిక్షలేకుండా జడ్జిగారికి రికమెండ్ చేసి ఆ కేసు కొట్టివేయించారు. వారు రికమెండ్ చేసి కొట్టివేయించారు. అది యదార్థము. ఆ విషయం నేను చెప్పవచ్చునో లేదో నాకు తెలియదు ఆ జడ్జికి రిఫ్లెక్షన్ వస్తుందేమో నాకు తెలియదు. అలాగే రాజగోపాలాచారిగారిని ఇప్పుడు మనం ఏదైనా చేస్తే ప్రపంచమంతా "ఒకప్పుడు కాంగ్రెస్ నాయకుడుగా ఉన్న, గవర్నర్ జనరల్ గా ఉన్న ఆయన పార్టీనుంచి వెళ్లిపోగానే ఆయన్ని అవమానం చేశారని" అనుకొంటుందేమోనని నాకు అనుమానంగా ఉంది రాజగోపాలాచారిగారు కాంగ్రెస్ నాయకుడు, మన ముఖ్యనాయకుడు. గవర్నర్ జనరల్ చేశారు. గవర్నర్ చేశారు. మద్రాసు రాష్ట్రానికి రెండుసార్లు ముఖ్యమంత్రి పదవి నిర్వహించారు. ఆయన ముసలాడు అయిపోయి అన్నారు కాబట్టి దానినేమో పట్టించుకోకుండా ఉండాలి. దీనిని పెద్ద రగడ చేయటము అనవసరము మనం ఏదో చూచిచూడకుండాపోతే మంచిదని తమద్వారా సభ హౌస్‌కు తెలియజేస్తున్నాను.

మిస్టరు స్పీకరు : ఆయన మాకు స్టేట్‌మెంట్సు పంపించారు.

"To,
The Hon'ble the Speaker of the Legislature,
Andhra Pradesh Hyderabad.

Sir,

I have just today received your Assistant Secretary's letter dated April 27, 1960......

(a) My speech was at a reception given to me by the Bar Association of the High Court of Punjab. It was not a public meeting."

అన్నారు. అయితే పేపర్‌వాళ్లు అటెండ్ అయినారు. పేపర్‌వాళ్లంతా రిపోర్టుచేశారు. అది పబ్లిక్ మీటింగ్ అవునో కాదో మీరు చెప్పాలి.

"The words quoted are not a correct report of what I said." అంతే అన్నది. అంతే తప్ప "I never said these words" అని emphasise చేయలేదు.

"I dwelt on the defects in the present system of representation of the people. I said that for a good and efficient body of law makers qualified to deal with the economy of the country and to make laws on the basis of a Welfare State, we should have duly elected representatives of all the productive occupations in the country and referred by way of contrast to the present members of the legislatures who were mostly people not engaged in any productive occupation but who seek to make laws affecting all professions"

"వీళ్లంతా ప్రొడక్టివ్ ఆక్యుపేషన్‌కు సంబంధం గల వారు కారు కనుక వీళ్లు లా చేయడానికి అన్‌ఫిట్ అని నేను అన్నాను." అని అన్నారు. అంటే ఏమంటే— "వీళ్ల కాంటక్స్ట్ "ఇన్ ది లెజిస్లేచర్స్" గురించే చెప్పానుగాని నేను వాళ్ల ప్రయివేటు కాంటక్స్ట్ గురించి చెప్పలేదు" అని ఆయన అంటున్నారు. Then he says:

"Emphasising my point and by way of a humourous remark I referred to the provisions of the Criminal Procedure Code which enables Magistrates to bind over persons who have no ostensible occupation."

దానివల్ల యీ స్టేట్‌మెంట్ చేశారేమోనని కొంచెం అనుమానం కలుగుతున్నది. ఎందుకంటే "నేను జోక్ చేశాను" అంటున్నారు. "నేను ఏమీ అనలేదు" అని అనకుండా "ఇది రిమార్క్ చేశాను" అంటున్నారు. "It was not a correct speech" అని అన్నారు.

"As mentioned in the notice of Motion, this very matter was considered and disposed of by the Hon. Speaker

of the Lok Sabha, Delhi, who can be regarded as the protector of the privileges of all the legislatures in India."

"శ్రీ అనంతశయనం అయ్యంగార్ ఇండియాలో ఉండే అన్ని లెజిస్లేచర్స్‌కి చెందిన సభ్యుల యొక్క హక్కులను రక్షించేటటువంటి వారు. ఆయన తీసేశారు గనుక మన వాక్యం పుట్టిపోతుంది" అని అన్నారు. ఇది ఫస్టు స్టేటుమెంటు. తరువాత కాంట్రడిక్షన్ విషయంమీద రైజ్ చేశారు. "నేను మద్రాసువాడిని. పంజాబ్‌లో చెప్పాను గనుక, అది మీరు ఆలోచించవలసినది" అని కూడ చెప్పారు. ఆ విధంగా మూడవ స్టేట్‌మెంట్‌లో చెప్పారు. రెండవ దాంట్లో "ప్రతి లెజిస్లేచర్ మెంబరూ కూడా చాలా అబ్సర్డ్‌గా ఉంటుంది; ఏదో డిస్పోజ్ ఆఫ్ చేశారు గనుక, ఇక దానిని గురించి మీరు మాట్లాడకూడదు" అని ఇదే పాయింట్ ఇచ్చారు.

శ్రీ జి. లచ్చన్న: అధ్యక్షా, తమరు మొట్టమొదట బొంబాయి బ్లిట్జ్ సంపాదకుని మీద ఉత్తరప్రదేశ్ స్పీకర్ తీసుకొన్న చర్య సమంజసం అన్న విషయం తమ దృష్టికి తీసుకువచ్చాను.

మిస్టర్ స్పీకర్: ఆ విషయాలన్నీ పరిశీలించండి. ఏవైనా కాంట్రడిక్షన్స్ ఉన్నవేమో చూడండి. కావాలంటే మీకు టైమ్ ఇస్తాను.

శ్రీ జి. లచ్చన్న: ఆ సందర్భంగా గౌరవ సభ్యులైన కొండయ్యగారు ఆ పాయింట్ మీదనే తమకు పాయింట్ ఆఫ్ ఆర్డర్ రైజ్ చేయలేదని నా మనవి. వారి పాయింట్ ఆఫ్ ఆర్డర్ ఆ పాయింట్ మీద రైజ్ చేసింది కాదని నా మనవి. ఎందుకంటే, అసలు ఇది మనకు వర్తిస్తుందా లేదా అన్నది........

మిస్టర్ స్పీకర్: అది తర్వాత చూసుకొందాము.

శ్రీ జి. లచ్చన్న: వారు ఆంధ్ర శాసన సభను ఏ రాష్ట్రంలో అయినా దూషించినప్పుడు - స్పష్టీకరించి - దూషణ అన్నది జరిగినప్పుడు తమరు చర్య తీసుకొనే అవకాశం లేదు అన్న పాయింట్ మీద కొండయ్యగారు మాట్లాడలేదని నేను మనవి చేస్తున్నాను. రాజగోపాలాచారి గారు చెప్పినటువంటి విషయము ఆంధ్ర ప్రదేశ్ శాసన సభా కాంగ్రెస్ పార్టీ సభ్యులకు వర్తిస్తుందా ? - అన్న విషయం మాత్రమే ఇప్పుడు తమ దృష్టికి తీసుకురావటం జరుగుతున్నది. తమరు ఇదివరకు మూడు సందర్భాలలో (ఒకటి కాదు, రెండు కాదు, మూడు సందర్భాలలో) - నేను ఇచ్చిన ప్రివిలేజ్ మోషన్ మీద, ఎల్లమందారెడ్డిగారు ఇచ్చిన ప్రివిలేజ్ మోషన్ మీద,

మాజీ ముఖ్యమంత్రిగారిపై వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు ఇచ్చిన ప్రివిలేజ్ మోషన్ మీద రూలింగ్ ఇచ్చారు. ఒక్కొక సందర్భంలో "వారిని ... ఇస్తే గౌరవ సభ్యులు వోటు చేసినట్లుగా అవుతుంది" అని మంత్రిగారు అన్నారని ప్రివిలేజ్ మోషన్ తీసుకువస్తే— "ఇది ... ఎవ్వరికీ వర్తించదు" అని స్పష్టంగా ఆ మూడు సందర్భాలలోను తమరు రూలింగ్ ఇచ్చారు; కాబట్టి ఏమైనా దానికి కట్టుబడి ఉండాలని ఉద్దేశం కాదు.

మిస్టర్ స్పీకర్: నేను ఆ రూలింగ్స్‌కు కట్టుబడి ఉండాలని అవసరం లేదు. నేను ఏమి రూలింగ్ ఇచ్చినా కట్టుబడి ఉంటాను.

శ్రీ జి. లచ్చన్న: ఇదివరకు యిటువంటి సందర్భాంలో specific గా ఒక వ్యక్తిని ఉద్దేశించి ఎవరైన మాట్లాడినప్పుడు అది అవమానంగా, మన పార్లమెంటు సార్వభౌమాధికారానికి వ్యతిరేకంగా ఉన్నప్పుడు privilege అనేది వస్తుంది గాని లేకుంటే రాదు అని మీరు స్పష్టంగా మనవి చేసి ఉన్నారు. ఆ point మీద దీనిని మీ దృష్టికి తీసుకురావడానికి మేము ప్రయత్నం చేస్తున్నాము. ఇది too general. ఫలానావారు X, Y, Z అని కాదు. Generalగా వారు మాట్లాడిన దానిని ఏ విషయం అని వారి ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు కూడా తమరు చదివి విని ఉన్నారు. గోపాలకృష్ణయ్యగారు చెప్పినట్టు మంచో, చెడ్డో ఎక్కడో జరిగిందో, ఎప్పుడు జరిగిందో, చంబరులో ఎక్కడో జరిగింది అనుకుంటాను. చాలమంది మరిచిపోయినారనుకుంటాను మరిచిపోయినదానిని మనం మళ్ళీ జ్ఞాపకం చేస్తున్నామేమో అనుకుంటాను. పునశ్చరణ చేసుకొని. దానియొక్క మంచి చెడ్డలను గురించి చర్చ చేసే దానికంటే గౌరవప్రదంగా విడిచిపెట్టడమే మంచిదని కార్మయ్యగారు మీదృష్టికి తీసుకువచ్చారు. ప్రజాస్వామిక సూత్రాలను అనుసరించి minority కి చెందిన ప్రతి వ్యక్తి కూడా ప్రాతినిధ్యం పొందే అర్హత, హక్కు సిద్ధాంతరీత్యా, చట్టసమ్మతంగా ఉన్నది. Ostensible అన్నా తప్పులేదని వారు చెప్పుతున్నప్పుడు, 'మనకు అగౌరవము, ostensible' అన్నారు అని కాంగ్రెసు పార్టీ సభ్యులు భావించడం సమంజసంగా ఉంటేదేమో, అందువల్ల ఎక్కువ చర్చ లేకుండా తమరు ruling ఇస్తే బాగుంటుంది.

***The Minister for Health and Medical (Sri P.V.G. Raju:)** With the permission of my leader, I rise to request that the matter that is before us may be considered more deeply than in an open debate, Sir. As you know, Sir, 4 members of the House have raised an issue of privilege. They have raised it on the ground that the party to which I belong

has been criticised. The main question before us is whether these four persons have been sufficiently aggrieved by the statement made and whether any criticism made of them by virtue of the fact that they belong to any particular party affects the privileges of the whole House. Belonging to the same party, Sir, I may say that my enthusiasm for defending the rights and privileges of my own party would not extend to the extent that I would express the view that the privileges of my own party would represent the privileges of the whole House. Again, Sir, if we feel that the privilege of the whole House is affected-and, after all, you have to make the final decision on this question-then, the correct thing to do, Sir, if I may crave your indulgence, is to have consultations with all the leaders, and after that is over, to place the matter before the House. That is my humble submission, because, the moment we try to make the privilege of a single section of the House the privilege of the whole House, whatever our loyalty or, what we may call. historical relationship to the party concerned, the difficulty arises as one of technicality. The technical instances of the past would be brought into consideration; and apart from this....

Mr. Speaker : Also some hon. Members have raised that the Members' privileges have to be considered apart from the question of party....

Sri P. V. G. Raju : In this particular statement, reflection was not about the whole body of the Members, as you know. Members raised the question....

Mr. Speaker : But they have the individual Member's rights....

Sri P. V. G Raju : Of course, if the expression was "that all the Members of legislature" etc., we of course,-the House-has the right....

Mr. Speaker : Even if he did not use the expression "all Members", that would make no difference. He said

"Congress members of the Legislature". Have not the Congress members individually any rights? That is not the question.

Sri P. V. G. Raju : According to democratic practice they have a right to express counter views about the person who made the statement, not necessarily in this House. The public platform is available for them to vindicate the honour that, they have felt, they have lost. This House is not the forum for them to vindicate their individual honour. It is a collective forum. As you know, they have a right to vindicate their honour. If, in this particular instance, the venerable gentleman spoke in the Bar Association (Chandigarh,) nothing precludes for our honour to be defended through the agency of another Bar Association anywhere in the country. That is the position, Sir.

*శ్రీ పి. సుందరయ్య : అప్పుడే దానిపై గంటసేపటినుంచి ఉపన్యాసాన్ని గురించి మనం తర్జనభర్జన చేయుచుంటున్నాము. మన శాసనసభయొక్క లేక మన శాసనసభా సభ్యులయొక్క గౌరవానికి మర్యాదకు భంగం కలిగినప్పుడే privilege motion వస్తుందా లేదా అనేది చర్చించవలసినది. గంటలైనవచ్చు లేదా రోజులైన కావచ్చు రోజులైనవచ్చు ఎంతైనాసరే చర్చించేదానికి ఎవరికీ ఏమీ అభ్యంతరంలేదు. శాసనసభా సభ్యుని యొక్క, లేక శాసనసభయొక్క గౌరవానికి భంగకరంగా వ్యక్తి దారా లేదా అనే దానినిగురించి మన శాసనసభలో చర్చించేదానికి ముందు మన శాసనసభచేసే నిర్ణయాలు కొన్ని ఉంటాయి. లేకపోతే శాసనసభలో అనేకం జరుగుతూ ఉంటాయి. వాటినిగురించి బైట పత్రికలు, వ్యక్తులు, పార్టీలు విమర్శించవచ్చు శాసనసభ యొక్క గౌరవాన్ని తీసిపారేసి మీరంతా ఎందుకు పనికిమాలినవాళ్ళు పనికిరాని చట్టాలు చేస్తున్నారు. మీరంతా లంచాలు తినేవాళ్లు అని మనం చేసిన చట్టాలకు ప్రజలలో విలువలేకుండా చేసే ఉద్దేశ్యంతో ప్రచారం చేసినట్లయితే ఇదివరకు precedents ఉన్నాయా లేదా అనే వివరాలలోకి పోకుండా మనం దానిగురించి చేయవచ్చు. కాని యిది ఏదో general గా చేసినటువంటి విమర్శ. ఇటువంటి విమర్శలు మన శాసనసభయొక్క గౌరవానికి అప్రతిష్ఠ కలుగచేస్తాయని, శాసనసభా సభ్యులయొక్క గౌరవానికి అప్రతిష్ఠ కలుగచేస్తాయని అనుకున్నట్లయితే ప్రతిరోజూ breach of privilege వస్తుంది. ఉదాహరణకు మీరు తెచ్చిన విషయానికే వస్తాము. ఆ సభ్యులు కాంగ్రెసు సభ్యులు తెచ్చినదానికే వస్తాము. అదే సిద్ధాంతం గనుక అయినట్లయితే రోజూ ప్రతి శాసనసభ్యునిగురించి breach of privi-

lege తీర్మానం తీసుకురాగలను. ఉదాహరణకు — కాంగ్రెసు అని కాదు. కమ్యూనిస్టులు అని కాదు. privilege ను గురించి చెపుతున్నాను. శాసనసభలో కాంగ్రెసువారు ఉన్నారు. కమ్యూనిస్టులు ఉన్నారు. స్వతంత్రులు ఉన్నారు. ఏ పార్టీకి చెందని స్వతంత్రులు ఉన్నారు. మనం ఆపార్టీ రాజకీయాలను విమర్శిస్తున్నాము. ఆ పార్టీ రాజకీయాలను విమర్శించినప్పుడు ఆ ప్రభావం వ్యక్తులకుకూడ కొంత తగులుతూ ఉంటుంది. అంతమాత్రాన మన శాసనసభ ప్రతిష్ట అంతా పోయింది అని చెప్పేటట్లయితే ప్రతిదానికికూడ breach of privilege తీసుకు వస్తారు. కనుక దీనికి అనవసరంగా ప్రాముఖ్యత యిచ్చి మన గౌరవానికి మనమే దెబ్బ తీసుకుంటున్నామేమోనని భయం వేస్తున్నది. బైటకూడ రాజకీయంగానే విమర్శించుకుంటూ ఉంటాము. ఖమ్మం జిల్లాలో Congress Conference లో రాష్ట్ర కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు "ఏ ఒక్క మంచి జరిగినా హృదయపూర్తిగా ఒప్పుకోలేని కమ్యూనిస్టులు లేనిపోని అబాండాలు, కల్లబొల్లి కబుర్లు, విద్రోహ చర్యలు ధ్యేయంగా పెట్టుకున్నారు. హింస, అశాంతి, రుధిరజ్వాలలు ఎంతగా పొగ రెగజేస్తే అంతగా సంతోషిస్తారు వీరు" అని general statement యిచ్చారు. నేను కమ్యూనిస్టుని, 'శాసనసభ్యుడు' అనే పదం లేకపోయినా నేను కమ్యూనిస్టు పార్టీ తరఫున ఎన్నుకోబడి యిక్కడికి వచ్చాను. ఇది నాకుకూడ వర్తిస్తుంది. కమ్యూనిస్టు పార్టీ అన్నప్పుడు కమ్యూనిస్టు శాసనసభ్యులకుకూడ యిది వర్తిస్తుంది. సుందరయ్యకూడ కమ్యూనిస్టే ఇది నాకు వర్తిస్తుందని శాసనసభ్యుడుగా breach of privilege అని తెస్తే. . . .

*శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరాజు : అధ్యక్షా, తాము పర్మిషన్ యిస్తే, ప్రతిపక్ష నాయకులు ఒప్పుకొంటే ఒకమాట చెప్పవలయుననుకుంటున్నాను. "Re-presentatives of the Congress in the Legislature" అని వారు అక్కడ అన్నారు. అయితే, ప్రతిపక్ష నాయకులు యిక్కడ నరోత్తమరెడ్డిగారు అన్న మాటలను కోట్ చేస్తున్నారు. 'Representatives of the Communist Party in the Legislature' అనేమాట వారు అనలేదు. అంతేకాకుండా, రాజకీయంగా రాజగోపాలాచారిగారు కాంగ్రెసువారిని, కాంగ్రెసువాదులను, వ్యక్తిగతంగాను లేక దేశం అంతటికి సంబంధించి కాంగ్రెసు పాలసీల పైన వారి యిష్టమైన స్టేట్‌మెంట్స్ చేస్తున్నారు. విమర్శలు చేస్తున్నారు. కాంగ్రెసు వారికి, దేశానికి, ప్రపంచానికికూడా చాలా గొప్పవారైనా పండిత్ నెహ్రూపైన ఉపయోగిస్తున్న భాషకుకూడా వారు అభ్యంతర పెట్టలేదు. Representatives of the Congress organization in the Legislature అన్నమాటకు దీనికి తేడా వుందనే విషయం ప్రతిపక్షనాయకులు గ్రహించవలెనని మీద్వారా మనవిచేస్తున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకరు : ఉన్న విషయము అదే. Otherwise, I would not have taken notice of it. I want to hear all sides before I give my decision with regard to sending the motion to the Committee of Privileges.

*శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, ఇందులో నలుగురైదుగురు ఉపన్యాసాలు, నాలుగైదు కాలములలో ఉన్నవి. మొత్తం అంతా చదివితే కమ్యూనిస్టులను జనరల్‌గా తిట్టడమే కాదు; వ్యక్తిగతంగా చేసిన విమర్శలుకూడ తెలుస్తాయి. ఒకరు ముందు జనరల్‌గా కమ్యూనిస్టులను తిట్టిన తరువాత, దానిని యింకొకరు కొనసాగించారు. 'యిల్లెందు ప్రాంతమునుండి ఒకటి, రెండుసార్లు కమ్యూనిస్టు ప్రతినిధిని శాసన సభకు పంపించారు. ఈ దశాబ్దకాలం మీ ప్రతినిధిగా మీ అభ్యుదయానికి చేసిన సహాకారం ఏమిటో ఒక్కటి చెప్పండి; ఎన్నికలు పూర్తవగానే కమ్యూనిస్టు ప్రతినిధి మళ్లీ కనిపించడు. అలాంటి వారికి పవిత్రమైన మీ ఓటిచ్చి, వ్యక్తిత్వపు విలువల్ని కోల్పోయినారు. ఈ సందర్భంగా... ...' ఇటువంటి కొటేషన్లు చాలా వున్నాయి నాదగ్గర అధ్యక్షా, ముందు కమ్యూనిస్టులను జనరల్‌గా తిట్టి, మళ్ళీ యీవిధంగా వ్యక్తిగతమైన విమర్శ చేశారు. తరువాత యింకొక విషయము కూడ ఉన్నది 'నిరంతరం జాతీయ సంకుచిత వ్యవస్థతో పోటీ పెట్టుకుని'... కాంగ్రెస్ ప్రతిపక్షంగా వున్నప్పుడు కాంగ్రెస్‌తో పోటీ పెట్టుకోకుండా ఏమి చేస్తాం...... 'కుట్రలూ, హింసాత్మక చర్యలూ జరిపి శాంతిని భగ్నపర్చే వర్గ సంబంధమైన అంతః కలహాలు రేపి, నీతి, నిజాయితీలేని కమ్యూనిస్టులకు యీ దేశాన్ని పాలించే అర్హత ఎక్కడ వున్నది?' అని యీవిధంగా మా శాసనసభ్యులను గురించి మొదలుపెట్టారు. ముందు జనరల్‌గా కమ్యూనిస్టు పార్టీని తిట్టారు. దానిలో ఒక భాగంగా మా కమ్యూనిస్టు శాసన సభ్యులను 'నీతి, నిజాయితీ లేనివారు' అని తిట్టారు. దాని ప్రక్కనే మా శాసన సభ్యుని పేరు కూడ చెబుతున్నారు. సుందరయ్యను తిట్టకపోవచ్చు; కమ్యూనిస్టు పార్టీలోని అందరి సభ్యులనూ తిట్టకపోవచ్చు. ఈవిధంగా వ్యక్తిగతంగా తిట్టడం కారేపల్లిలో జరిగింది. ఆ నియోజకవర్గంలోని ఆ కమ్యూనిస్టు అభ్యర్థి రెండుసార్లు శాసనసభకు ఎన్నుకోబడ్డారు. 'కమ్యూనిస్టు పార్టీకి చెందిన యీ పెద్ద మనిషిని ఎన్నుకొని మీరు ఏమి లాభపడ్డారు' అని అనడం, అది శాసనసభ యొక్క గౌరవానికి, లేక ప్రివిలేజ్‌కు భంగం కాదా? ఆవిధంగా ప్రివిలేజ్ మోషన్ తీసుకు రావడానికి వీలులేదా? కనుక, వారి రాజకీయాలు వారి కార్యక్రమాలు, వారికి నీతి నిజాయితీ వున్నదీ లేందీ. అవన్నీ చర్చించుకొనడానికి వేరొక వేదిక వున్నది. కాని శాసనసభలోకి బ్రీచ్ ఆవ్ ప్రివిలేజ్‌గా తీసుకురావడం మొదలుపెడితే దానికి అంతూ పొంతూ ఉండదనే సంగతి మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను. మన హక్కులను మనం

కలిగిస్తున్న విషయమేమంటే - ఇందాక ఇద్దరు మంత్రులు [illegible] చేశారు. [illegible] వారికి [illegible]. నేను వారి విషయాలకు పోవడం లేదు. వారు ఏమి చేశారు, వీరు ఏమి చేశారు అనే విషయాలలోనికి నేను పోవడం లేదు. [illegible] యీ విధంగా [illegible] మా గౌరవానికి. ఆ నష్టం కలుగజేస్తుంది అని ముఖ్యమంత్రి......

మిస్టర్ స్పీకర్ : అది దీనికి సంబంధించినది కాదు. ఒకరిగారు వ్యక్తిరేకంగా చెప్పుకున్నారని అంటున్నారే మీరు [illegible] వస్తారేమో అనుకున్నాను. అందువల్ల కేరెక్టర్ ఇన్‌టెంట్సులోనికి పోవద్దు. I do not all w

శ్రీ పి. సుందరయ్య : నేను ఇన్‌టెంట్సులోనికి పోవడం లేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్ : గౌరవం.... మొదటిదైనది అసలందువలన అదే అర్థం వస్తుంది. వారిలో ఒకరికి ఒకరు వ్యక్తిరేకంగా చెప్పుకున్నారు అనండి.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అవునండి. ఒకరికి ఒకరు వ్యతిరేకంగా చెప్పుకున్నారు. ఈ నలుగురు కాంగ్రెసు సభ్యులు యీ విధంగా ఏదో కాంగ్రెసుపార్టీకి...

శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరాజు : 'ఇద్దరు మంత్రులు' అన్నారు. ఒకరు ముఖ్యమంత్రి, ఒకరు మాజీమంత్రి అనేనా వారు చెప్పేది ?

శ్రీ పి. సుందరయ్య : క్షమించండి. అవును. ఒప్పుకున్నాను. నా ఉద్దేశం మాజీమంత్రి, ముఖ్యమంత్రి. అటువంటి తప్పులు ఎత్తిచూపితే వెనువెంటనే సవరించుకుంటాను.

నలుగురు కాంగ్రెసు శాసనసభ్యులు ఇటువంటి విషయాన్ని యీ House ముందుకు, మీ ముందుకు తీసుకురావడం కాంగ్రెసు పార్టీకిగాని, శాసనసభకుగాని ఏవిధంగా గౌరవంగా ఉంటుంది? పార్టీలో వారంతా ఆలోచించి, ఆ నలుగురి సభ్యుల చేత యీ సభలోకి తెప్పించినట్లయితే అదివేరు కాని. వారలా చేయలేదనుకుంటాను. పార్టీలో మంత్రివర్గంలో ఉన్నవారు, మంత్రివర్గంలో లేనివారు కూడా చాలామంది పెద్దలున్నారు. శాసనసభ గౌరవాన్ని, ఇతర సభ్యుల గౌరవాన్ని కాపాడవలసివున్నది. ఇటువంటి తీవ్రమైన విషయమును యీ రకంగా యీ House లో చర్చకు రానీయడం అనవసరం. అనవసరంగా లేనిపోని చర్చలకు దారితీస్తుంది తప్ప అంతకంటే ఏమీలేదు. దీనిని breach of privilege గా తీసుకోవడం న్యాయంకాదు. ఇందులో breach of privilege లేదు. అందువల్ల Privileges Committee కి

సంబంధించిన అంశం లేదు. ప్రత్యేకంగా విమర్శలు చేస్తే వాటికి తిరిగి సమాధానం చెప్పుకోవచ్చు. అందుచేత దీనిని ఇంతటితో ముగించడం మంచిదని మా అభిప్రాయము.

Sri D. Sanjivayya : I would like to submit that the suggestion made by the Hon. Minister in charge of Health seems to be really desirable. Would you kindly consider it, Sir?

Mr Speaker : No Because when a point of order or a law point comes up before me, I have to decide it. How can I consult merely the leaders and decide? It has nothing to do with the joint consultation of leaders. Yon may oppose, that is a different matter–let it go-but how can I say all right when a question of law comes up. It is a legal question. That is the thing fortunately or unfortunately.

శ్రీ ఆర్. లక్ష్మీనరసింహం దొర (చెక్కుపల్లి) : అధ్యక్షా, ఈ వైపు నేను నుంచి మాట్లాడాలనుకొంటున్నాను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : వారి పక్షంనుంచి ఎవరైనా మాట్లాడవచ్చు.

మిస్టరు స్పీకరు : ఇది వారినీ, వీరినీ కూర్చోబెట్టి చేసేదికాదు. శ్రీ లచ్చన్న గారినీ, శ్రీ గోపాలకృష్ణయ్యగారినీ, ఇంకా ఇతరులను కూర్చోబెట్టి నిర్ణయించడానికి ఇది Business Committee కాదు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : అధ్యక్షా, ఇప్పుడు శ్రీ పి. వి. జి. రాజుగారు Leader of the House తో consult చేసి ఒక statem nt చేశారు. ఈ సమస్యపై కూడ కొన్ని చిక్కులున్నాయి. అసలు ఇందులో breach of privilege ఉన్నదా లేదా అనేది తెల్సుకోడానికి ఓటింగుకు పెట్టాలని వుంటుంది.

మిస్టరు స్పీకరు : Privileges Committee కి పోతుందో, ఓటింగుకు వస్తుందో ఇప్పుడెవ్వరికీ తెలియదు.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : మీరు Chamber లోనే ప్రోసీడయితే...

మిస్టరు స్పీకరు : నాకు బుద్ధి శక్తి లేక అట్లా చేయలేదు. శ్రీ రాజగోపాలాచారి గారి అంతటి వారిమీద యిప్పుడు వచ్చింది. ఉన్నవిషయమేదో clear గా ఉన్నది

Legal position ఏమిటి. Opinion ఏమిటి అని నేనడుగుతున్నాను. కాని. మామూలు విధంగానైతే Chamber లోనే చెప్తాను.

శ్రీ డి. సంజీవయ్య: అధ్యక్షా. Leaders of the parties మాట్లాడితే కొంత light వస్తుంది అని House కు మనవి చేసినదే.

మిస్టర్ స్పీకర్: అంతమంది లీడర్లు మాట్లాడాలంటే ఎట్లా...

శ్రీ పి. సుందరయ్య: అధ్యక్షా, ఇప్పుడు మెంబర్లు సభ్యులు మాట్లాడిన తరువాత మీరు breach of privilege ఉన్నదో, లేదో మీరు ruling ఇవ్వవచ్చు కాని. మా అభిప్రాయము కూడ మీ దృష్టికి తీసుకు రాదలచు కొంటున్నాను. Prima Facie మీరు breach of privilege ఉన్నది అంటే ఇది కాదనడానికి వీలు లేదని contest చేస్తామనుకోండి. ఇదేమీ ఓటింగ్ అనేది ఉండదు కాదు Rules of Procedure లో Prima Facie ఉన్నదని House లో ఉన్నట్టు అనుమతి ఇచ్చినప్పుడు ఎవరైనా దానిని challenge చేస్తే ఓటింగు తీసుకోవలసి వుంటుంది. వారు పార్టీలో సంప్రదించుకొని వచ్చిన దాన్ని House లోకి తెచ్చినట్లయితే ఇబ్బంది లేదు. వారికి మెజారిటీ ఉన్నది కనుక ఏమి సమస్యలేదు. కాని. ఇప్పుడు Leader of the House మాట్లాడిన దానిని బట్టి, సి. రా. జి. రాజాజీగారు చెప్పిన దానిని బట్టి పార్టీలో సంప్రదించుకోకుండా యీ విధంగానే చెప్పినట్లు కనబడుతోంది. ఇప్పుడు ఓటింగులో వారంతా vote చేస్తే పార్టీ దానికి commit అవుతుంది. అట్లా చేయకుండా ఉంటుంటే అది ఓడిపో తుంది. ఇటువంటి చిక్కులు ఉన్నాయి. వీటి లక్ష్యం లేకుండా మీరు చేసినట్లయితే నాకేమి అభ్యంతరం లేదు

మిస్టర్ స్పీకర్: Adjourment Motion, Privilege Motion ఇటువంటివన్ని పార్టీలో సంప్రదించుకోవడమేమిటి? ఎవరి ఇష్టం వచ్చినట్లు వారు చెప్పితే, నాకు తోచినట్లు చేస్తాను, మెజారిటీ పరిష్కారం అయిపోతుంది.

శ్రీ ఆర్. లక్ష్మీనరసింహందొర: ఆ అధికారం పూర్తిగా మీదే. కాని, ఇక్కడ ఒక question arise అవుతోంది.

Sir, is there a motion before the House or are you taking the House into confidence in order to give a ruling whether there is a *prima facie* against Mr. Raja-gopalachari so as to refer the matter to the Privileges Committee. It may be that some Members have sent a

motion to you, but it does not become a motion before the House. There are three procedures here.

Mr. Speaker: I am going on the presumption that they are making a motion.

Sri N. C. Seshadri: Yes.

Mr. Speaker: He has told me. I shall ask him to move a motion.

Sri R. Lakshminarasimham Dora: The motion may either be considered by you as Speaker and on the authority of the Speaker referred to the Committee of Privileges or rejected or you may place the motion before the House and ask the House to decide whether there is a *prima facie* case for the motion to go before the Privileges Committee. These are the two positions which are before the House. I think we have not come to the latter position; we are still in the first position, namely, that the matter has been referred to you for giving your opinion whether this matter should come before the House or it should go to the Privileges Committee, in which case, you may take us into confidence here and give a ruling yourself. Or, if you want to adopt the latter course, namely, placing the motion before the House and asking the House to decide the matter you have sufficiently seen the consensus of opinion on this issue: the Leader of the House has spoken, another member of the Cabinet has spoken and the leaders of the various other parties have also spoken.

Apart from all these considerations, I wish to bring to your notice, Mr. Speaker, the legalistic approach to this question. There are two things. Mr. Rajagopalachari is stated to have made a speech at a certain place defaming the Congress Legislature party members. The question is whether Mr. Rajagopalachari made such a statement. It is only after we decide that such a statement has been made by Mr. Rajagopalachari that we can proceed with

the matter, because we have got two pieces of evidence here; one is the publication in the press and the other is Mr. Rajagopalachari's own statement addressed to you in response to a question put to him. Now, are we to go by the press statement or are we to go by the statement addressed by Mr. Rajagopalachari to you in response to a question calling upon him to say whether he had made such a statement. I understand—

Mr. Speaker : It has not come in a positive way. If he categorically says, " I never made that statement " and sends in an affidavit, we shall accept. That is different. But he wants to go on technical points. I would really wish Mr. Rajagopalachari claiming tobe a Gandhian or a follower of Gandhi saying either ' I have made that statement; I am sorry' or ' I have not made that statement; that boy has concocted.' Let him say it definitely. That is the end of the matter. Instead of that, he says ' I joked' this and that. That is the point.

Sri R. Lakshminarasimham Dora : I respectfully submit to you, Mr. Speaker, Sir, that Mr. Rajagopalachari has addressed to you saying that the statement alleged to have been made by him is not correct.

Mr. Speaker : The joking is correct. That portion is there unfortunately. I have referred to him asking to whom has he referred in the speech. Therefore, let him categorically say 'Yes; I made that statement. I am sorry' or ' I have not made that statement; that boy has concocted.' Let him say that. We want a clear statement.

Sri R. Lakshminarasimham Dora : Mr. Rajagopalachari has stated that the statement attributed to him is not correct. If it is correct, then only the question arises whether it constitutes a libel or not. If it is not correct, how can the question arise ?

Then, the next question is whether it is a breach of privilege. There are three privileges. Questions are being

section of the House. As we are not going to argue across the table between ourselves, it comes as a breach of privilege of a section of the House. I do not deny the fact that if there is a breach of privilege committed in respect of any member or a body of members of a collective body of members, such a breach can be brought to your notice or it can be brought to the notice of the House and it can be referred to the Privileges Committee, and it can be dealt with according to the Rules of our Legislature. But the question is, the members of the Legislature are also members of society. You, as a veteran lawyer, Mr. Speaker; will know that there is what is called libel or otherwise known as defamation in Indian Penal Code. Here, Mr. Rajagopalachari by abusing, may be an individual or a collective body of individuals, that they do not possess ostensible means of livelihood and that they are liable to be rounded up under Section 109 of Cr. P. C. is said to have committed a libel or said to have defamed a certain body of people. The question is, whether these individuals, members of the Legislature are anything different from ordinary members of the society in the matter of this defamation. It is always my opinion, I want to submit Mr. Speaker, Sir, that a member of the Legislature is not a privileged individual in society; he is as good as any other member of the society. If any other person is defamed like that, he has the right of preferring an action in a proper channel, namely, court of law. The members of Legislature also are members of society and if they are defamed or if libellous statement is made against them and they think that they have sustained any loss or if it is per se defamatory, they have a right of action, but the question is whether these members of the Legislature by having been called certain names can say that their privileges or rights in respect of the House are violated. The privileges in respect of my speech or of my conduct are only protected by the Constitution. I do not carry any privileges in the streets. If I do not pay the rickshaw walla, he may give me a slap. Can I say, as a member of

Sri R. Lakshminarasimham Dora : What applies to he collective body must apply to the individual concerned. n the collective body if 10 people are defamed, every one of them must feel that he is defamed. In the collective body, as a member of the Legislative party, I am included in that. If it does not apply to me, how does it apply to you? If it does not apply to some individuals and if it applies to only the body of all the individuals, I fail to understand the logic of it. So, whatever applies to me must apply to him. I must substantiate by means of parliamentary precedents that it was a violation of the breach of privilege by calling me a person without appreciable means of livelihood and that I am liable to be rounded up under Section 109 Cr. P. C. So, the emphasis is on this : The breach must be in respect of the member's conduct in the House or the member's speech in the House; and not the member's life in society nor his political creed. The privilege is only here and here alone in this House, for whatever I say or do here, nobody should malign or defame me, nobody should prevent me or obstruct me. It is only in these cases privileges ariseand I hope you will give right guidance in this matter. My honest opinion is there is much ado about nothing. Mr. Rajagopalachari might have said it: it might be prudent or imprudent because such general statements made against all the Members or a large body of Members is no good especially coming as it does from the mouth of such an eminent men like him, but whatever it is, we have to see whether he has violated any privilege which parliamentary precedent has shown us.

**Sri R. B Ramakrishna Raju* : Mr. Rajagopalachari made reference to the capacity of the members of the Legislatures to make laws. He made a reference to that. If that is so, then Mr. Lakshminarasimham's argument has no stand.

Mr. Speaker: By his next statement, he has said that he was talking about their capacity, about their position as Members. So, he has unfortunately made his case worse by his statement. Both Houses will punish not contempts arising out of facts of which the ordinary courts will take cognizance, but those of which they cannot, such as contemptuous insults, gross calumny or foul epithets by word of mouth not within the category of actionable slander or threat of bodily injury. This is with regard to members. Here the report relates to the members of the legislature. That is the point. If you like, you can excuse him: that is a different matter. You can pass a resolution; "He is a big man, why should we bother or trouble him"—that is a different thing.

*శ్రీ యస్. వి. వి. కృష్ణమాచారి: అధ్యక్షా, తమరు చాలా పెద్దలు. Law లో చాలా అనుభవం ఉన్నవారు. ఇప్పుడు మనముందర ఉన్న సమస్య చాలా తీవ్రమైన సమస్య. ఇప్పుడే మనం ఈ సమస్యకు యివ్వవలసిన ప్రాధాన్యం ఇచ్చి చాల deep గా యీ సమస్యను గురించి ఆలోచించి నిర్ణయాన్ని తీసుకోవలసిన అవసరం ఎంతయినా ఉన్నది. కొందరనేది యిప్పుడు శాసన సభ్యులను వారు ఆ విధముగా—శాసనసభ్యులపై కొన్ని remarks pass చేశారనే ఆవేదనతోటి మనం పొందవలసి మేము చర్య తీసుకున్నప్పటికీ కూడా మనం చేసిన ఉత్తరువు మళ్లా తిరిగి వెనక్కు తీసుకోవడం అనేది చాలా కష్టం. చాల సామాన్యమైన విషయమేమీ కాదు. ఇది breach of privilege క్రింద వస్తుందా రాదా అనేటువంటి నిర్ణయాన్ని మనం యిప్పుడు చాల ఆలోచించి తీసుకోకపోయినట్లయితే Courts లో కూడా, Supreme Court వరకు కూడా వెడుతుంది దాంతోటి పాటు భారత దేశంలో ఉన్న యావత్తు పత్రికాలోకం కూడా దీనిమీద సమంజసమైన తీర్పు తీసుకున్నారా లేదా అనేటువంటి వారియొక్క judgment కి కూడా పోవ వస్తారు. కాబట్టి యీ motion లోనే breach of privilege of the Members కాకుండా తమరు శాసనసభ్యులై ఉండి స్పీకరుగా ఉన్నారు కాబట్టి తమకు కూడా యిది ఒక breach of privilege అనేటువంటిది. తరువాత మొత్తం House కి breach of privilege అనేటువంటిది. మెంబర్లకు breach of privilege అయితే అది breach of privilege అవుతుంది. మొత్తం House కే అగౌరవకరం అయినప్పుడు contempt క్రింద వస్తుంది

Parliamentary Practice ను బట్టి చూస్తే తెలుస్తుంది. కాబట్టి కేవలం వారు చాలా గౌరవనీయులు అయినారు. స్పీకరుగా ఉన్నారు. వారు breach of privilege, contempt అనేది ఈ motion లో వ్రాయడం కూడా అంత సరికాదనే దాన్ని బట్టి వారు వాట విషయంగా విశాలహృదయంతో స్పష్టంగా అంగీకరించి వారు ఉద్దేశాన్ని ప్రకటించుకొని వచ్చేరు. అభిప్రాయాన్ని వారి judgment గా కూడా వ్యక్తపరిచిన పెద్ద వ్యక్తి వారు మనకూడా ఉంది. ఇది breach of privilege క్రింద రాదని నేను అభిప్రాయపడుతున్నాను. అసలు ముందు మన ఎదుట ఒక correct report లేదు. పూర్తి పాఠం కూడా లేదు. ముందుగా బార్ అసోసియేషన్ లో వారు address చేశారంటే, బార్ అసోసియేషన్ను ప్రత్యేకంగా address చేసినప్పుడు వారు address చేసి ఉండవచ్చు, చాలా విషయాలపై address చేసియుండవచ్చు. ఏ context లో వీరు ఇప్పుడు వారు అన్నారు అనేటువంటి పదాలు ఉపయోగించారో మన ముందర పూర్తిపాఠం లేదు దానిని గురించి వారు వారికి వ్రాసినప్పుడు—ఒక పెద్ద All India Party కి వారు founder. వారు ఒక political tour లో మొత్తం భారతదేశం అంతా చూడా వెళ్లుతూ పంజాబు రాష్ట్రంలో tour చేస్తూ అక్కడ Bar Association లో address చేసినట్లు ఉంది. అలాంటి పరిస్థితులలో వారు ఎన్నో ఎన్నో విషయాలు మాట్లాడి ఉండవచ్చును. దానిని గురించి మనం ఇప్పుడు ఏ address చేసినది వారి పూర్తి పాఠాన్ని exact గా చెప్పాలంటే అది చాలా కష్టం, అందుచేత వారు తమకు వ్రాసినప్పుడు "It is not correct" అని చెప్పారు. కాబట్టి ....

మిస్టర్ స్పీకర్ : వారిచేత "ఈ మాటలు అనలేదు" అని ఉత్తరం తెప్పించండి. మీ లీడరు కనుక ఆ విధంగా అనకండి. Gandhian light లో ఆ line లో ఉండాలిగాని technical points మీద పోతామా.

Sri S. K. V. Krishnavatharam : I agree with you, Mr. Speaker, Sir. As a written statement in a case......

మిస్టర్ స్పీకర్ : రిపోర్టర్లకు ఏమి తెలుస్తుంది. దొంగరిపోర్టు వ్రాయక జాగ్రత్తగా ఉండాలి. లేక deny చేస్తారనే భయం ఉండవచ్చు. వాళ్లు ఏదో వ్రాస్తే గోల పడతారు. వారి చాలా పెద్దలు అంటే ఏమిలాభం? ఆయన పెద్దవారు; అందుకని withdraw చేసుకోమనండి, ఆ మాటలు అనకపోతే అనలేదని చెప్పమనండి.

Sri S. K. V. Krishnavatharam : I agree with you, Sir, that he did not traverse in an unequivocal manner that he

did not make such a statement. All the same, the denia is there, and the deni l may be taken by us and the denia may be accepted. The mere fact, Sir, that th re is not a specific and unequivocal denial of a particular statement made by him may not be taken to mean that it was an evasive answer.

మిస్టర్ స్పీకర్ : అది సరే. వారిమీద ఇంత serious గా నేరం వస్త ప్పుడు నేను అనలేదని contradict చేశారా యిచ్చినట్టు ఎక్కడైనా పేపర్లో ?

Sri S. K. V. Krishnavatharam : He cannot contradict in papers; but he has written to you, Sir.

Mr. Speaker : I feel it is evasive.

Sri S. K. V. Krishnavatharam : I request the Hon Speaker, not to be too sensitive about it. Let us not be too meticulous about it. Let us be broad-minded. He is an old and aged gentleman. He has addressed the Bar Association, Chandighar. His attention was drawn to a statement reported to have been made by him; and he says 'I did not say that'.

మిస్టర్ స్పీకర్ : అది definite గా అనడంలో ఉన్నది గౌరవం. He said 'it is incorrect'.

Sri S. K V. Krishnavatharam : That is enough. To say that it is incorrect is enough. When he stated that it is not correct, it means and implies that the statement attributed to him has not been made by him.

Mr. Speaker : I am now inclined to postpone it for further discussion. ఇంకొక వాయిదా యిచ్చి తరువాత ఇంకో రోజున దీని అప్పుడు నాతీర్పు యిస్తాను. ఇప్పుడుండే aspect ఏదైనా అనవస్యునేటటువంటిది ఒకటి. రెండవది అన్నారా ? లేదా ? అనేది. ఆయన పెద్దవారు. చెప్పమనండి "అనలేదు ఆ పిల్లవాడు వ్రాసినది తప్పు" అట్లా అనకుండా అదిలేదు, ఇదిలేదు అన.

[illegible]—all these technical points-[illegible].
Any how I am going to continue the discussion.

Sri S. K. V. Krishnavatharam: May I suggest to you, Sir, that you may be pleased to address him on this point, namely, whether he has uttered such and such words. Let us ask for a reply as to the words he exactly said, in categorical terms. Let us address him.

Sri P. Sundarayya: Why should we address him?

Sri S. K. V. Krishnavatharam: Let us address him and see what he says.

Mr. Speaker: The Speaker would not write to any individual however important or great he may be. I do not write. The Speaker is above everybody. Therefore, I do not lower my dignity. I shall send summons or even a warrant, if you all feel like that.

Sri S K V Krishnavatharam: Supposing if the opinion of the Members or of the House is that the Hon. Speaker should address the gentleman in order to exactly know the position, because the Speaker is not satisfied with the answer given?......

Mr. Speaker: Even then I am free. Till a resolution is passed by the House, I am free. When a resolution is passed, it is binding on me and I have to speak or act as only the mouth-piece of the House. But when you suggest, 'Why not the Speaker write to him', why should I write? If the House thinks that the Speaker should write, I shall certainly do that. It is for the House.

Sri S K. V. Krishnavatharam: Even if you find there have been laches or lapses somewhere, they need not be taken notice of by you, Sir. So I beseech you and beseech the House not to proceed with the matter any further and leave it off there, without taking notice of the matter.

Mr. Speaker: I have adjourned. I shall put the date for continuing the debate, a week hence.

(Sri P. Sundarayya, Leader of the Opposition, stood up in his seat)

Mr. Speaker: I have decided and therefore I am not going to listen now even to the Leader of the Opposition. We can have this again on 4th July 1960. Hon'ble Leader of the Opposition will be the first member to speak that day and I shall then listen to what all he says.

శ్రీ పి. సుందరయ్య : తమరు adjourn చేయవచ్చునుగాంది. మనము నిన్నటిదాకా జరిగినదానిమీద 5 రోజులు వద్దు అనుకొన్నాము అందుచేత ఏ 12వ తేదీకో వాయిదా వేయండి.

మిస్టర్ స్పీకర్ : సరే 12.7.60 నాటికి వాయిదా వేశాను.

శ్రీ పి. గోపాలరెడ్డి: Point of information Sir, ఆ motion యొక్క కాపీ నాన్‌గోవాలపాటికి ఇచ్చిన విధంగా సమాధానము యొక్క కాపీని మాకు కూడ అందచేయాలండి.

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఇస్తాము. అదే కాకుండా అనంతశయనం అయ్యంగారి remarks, అక్కడ Members మాట్లాడిన విషయాలు కూడ అందచేస్తాము.

SUPPLEMENTARY ESTIMATES OF EXPENDITURE FOR 1960-61

The Chief Minister(Sri D. Sanjivayya): Mr. Speaker, Sir, On behalf of the Minister for Finance, I rise to present th first batch of Supplementary estimates of expenditure for the current year.

These Supplementary estimates relate to the following categories:

(1) New Service Schemes sanctioned during the course of the current year.

(2) A Few New Service Schemes sanctioned during 1959-60 for which advances from the Contingency Fund were sanctioned that year but Supplementary grants could not be obtained from the Legislature.

2. Details of the Supplementary Estimates are given in the explanatory note, copies of which have been placed on the table of the House. 'New Service' means a "service" which is not contemplated in the budget for that year and for which a Supplementary statement of expenditure should be presented to the Legislature.

3. These Supplementary Estimates fall under 15 different grants, 10 relating to Revenue Account, 5 to Capital and 1 to Debt and Deposit Heads. The total of these items pertaining to the Revenue Account comes to Rs. 8.06 lakhs while that relating to Capital and Debt Heads comes to Rs. 21.35 lakhs. All these amounts included in the present Supplementary estimates fall entirely under 'voted'. As stated in the Introductory Memorandum to the Supplementary estimates which I have presented, a token grant of Rs. 100 has been proposed in respect of "New Service" schemes except where advances have been sanctioned from the Contingency Fund. In the latter cases amount equivalent to the advance sanctioned from the Contingency Fund have been included in the Supplementary statement so that these advances may be repaid to the Contingency Fund. In respect of schemes the expenditure on which can be met by reappropriation within the grant also, only token sums of Rs. 100 each have been included in the Supplementary statement.

Mr. Speaker : Supplementary Estimates presented. Cut motions may be given before 3.00 P.M. on 5th July 1960.

MOTION ON ADDRESS BY THE GOVERNOR

*డా. యమ్. చెన్నారెడ్డి : అధ్యక్షా, గవర్నరుగారి ప్రసంగములో రాష్ట్ర వ్యవహారాలగురించి ఇంకా అనేక సమస్యలపైన ప్రస్తావన జరిగింది ఈ గవర్నరు గారి ప్రస్తావన పద్ధతిలో ఒక మార్పు తీసుకొనిరావలసిన సమయం వచ్చిందేమో

వని గాను ఉన్నట్లుంది. కేవలము administrative report గా కొన్ని అంకెలు, వివరాలు ఇవ్వడానికి బదులు దేని వలెలో ప్రాజు అయినా గాని కొన్ని ముఖ్యమైన పాలసీ విషయాలను గురించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వము ఎలా నడుపునదో ఈ ఆప రాలను ఉపయోగించిగాని దానిపై దృష్టి చేసుకొనే పద్ధతిలో ఉపన్యాసము ఉండ కాంచము ఎరిగేటట్లుగా ఏర్పాటుచేయాలని కోరుతున్నాను. పోచంపాడు ప్రాజెక్టు విషయములో గత రెండు సంవత్సరాలనుండి రాష్ట్ర ప్రభుత్వము తీవ్రముగా ప్రయత్నము చేస్తూ ప్లానింగ్ కమిషన్‌వారితో వ్యవహారాలు జరుపుతున్నప్పటికి రెండు రాష్ట్రములవారు అభ్యంతరము చెప్పినారనే కారణముచేత ఎప్పటికప్పుడు వాయిదా పడుతోంది. ఆవిధముగా వాయిదా పడడానికి ఇప్పుడు ఇబ్బందులు రెండు నెలలలో పోతాయని ఆశిస్తూ వుంటే ఇంకా దీర్ఘకాలముగా వాయిదా పడడం చాల బాధాకరముగావుంది. రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళిక పూర్తి కాకపూర్వమే ఈ ప్రాజెక్టు పని మొదలు పెట్టాలని ప్రభుత్వముగారు, మేము ఎంతో ప్రయత్నములో వున్నాము. ప్లానింగు కమిషను వారు 1951 లో గోదావరి నీటి పంపకం విషయములో చేసిన నిర్ణయము. తీర్పును ఇతరుల రెండు ప్రభుత్వములవారు ఒప్పుకొని చెప్పడము న్యాయముకాదు. State reorganisation సందర్భముగా ఏమైన మార్పులుచేస్తే చేయవచ్చును గాని పెద్దమార్పులుండవు. కాబట్టి 15 కోట్ల రూపాయలకు సంబంధించిన ఈ medium project ను అతి తొందరలో మొదలు పెట్టాలని కోరుతున్నాను. దీనికి సంబంధించిన కేంద్ర ఉపమంత్రిగారు ఇప్పుడు ఈ రాష్ట్రానికి వచ్చుచున్న సందర్భమున వారికి విన్నవించి పరిష్కారం చేస్తారని ఆశిస్తాను. వచ్చే మాసములో ప్లానింగు కమిషన్‌వారు conferance పెట్టి వ్యవహారాలు అన్నీ పరిష్కారము చేస్తారని మాకు తెలిసినవార్తలవల్ల కనబడుతోంది.

ప్రపంచంలోకల్లా పెద్దదిగా వుండే నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టును మనం కట్టుకొంటున్నాము. దీని విషయంలో ప్లానింగుకమిషన్‌వారు, కేంద్ర ప్రభుత్వమువారు ఇప్పటికీ స్పష్టమైన అభిప్రాయం లేకుండా ఆర్థికంగా ఎన్నో చిక్కులు కల్గిస్తున్న సంగతి దృష్టిలో పెట్టుకోవలసిన అవసరం ఈనాడు కల్గుతున్నది. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికను సిద్ధంచేసేటప్పుడు దృష్టిలో వుంచుకోవలసిన ఒకటి, రెండు విషయాలను ప్రభుత్వానికి మనవిచేస్తాను. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు విషయంలో ఇది మొదటి ఫేజ్, ఇది రెండవ ఫేజ్ అనే యుద్ధం మల్లయుద్ధంగా కొనసాగుతుంది 5 సంవత్సరాలలో ఏదీ తేలకుండా అయోమయ పరిస్థితిగావుంది. కెనాల్ ఎంత వెడల్పు వుండాలి? ఎంత ఎత్తు వుండాలి? టనెల్స్ వుండాలా? అక్కరలేదా? అనే ప్రధాన విషయాలు ఇంజనీరింగ్ శాస్త్రంలో ఏ కొద్ది జ్ఞానం వున్నవారికి స్పష్టంగా తెలిసేవి అయినా ఆ విషయాలు కేంద్రంలో వుండే అధికారులకు, ఎక్స్‌పర్ట్స్‌కు

ఎవరు నిలబెట్టలేదో, వారు ఎందుకు నిర్ణయం చేయలేకుంటున్నారో మాకు అర్థంకావటంలేదు. అందువల్ల మన రాష్ట్రప్రభుత్వం మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఈ ప్రాజెక్టుకు 45 కోట్లను అంచనా వేసి దానితోనే చేయాలనే పరిస్థితి గాకుండా చూడవలసి వుందని నేను ప్రభుత్వానికి చెబుతున్నాను. సామాన్యంగా సభలో వున్న అన్ని రాష్ట్రాలవారు, అన్ని జిల్లాలవారు కూడ అన్ని ప్రాంతాల అవసరాలు తీర్చటానికి పెద్ద పెద్ద ప్రాజెక్టులు కావాలని కోరుతున్నారు. పెద్ద ప్రాజెక్టులు అవసరంలేదని చెప్పేవారు కూడా కొందరు వున్నారనుకోండి. ఏది మంచిది? ఏది మంచిది కాదు? అనే విషయాలలోకి ఇప్పుడు నేను పోదలచుకోలేదు. దాని ఏదో ఒక పెద్ద ప్రాజెక్టు కావాలని నిర్ణయించుకొన్నప్పుడు, ఆర్థికంగా దానిని కట్టుకోగలమా? సౌలభ్యంగా వుంటుందా? ఇంజనీర్లు ఏ కెపాసిటీలో పనుల చేయగల్గుతారు? ఏవిధంగా చేయటం వల్ల మనకు ఆర్థికంగా నష్టం రాకుండా వుంటుంది? అనే విషయాలను ఆలోచించుకోవాలి. ఆ విధంగా ఆలోచించినప్పుడు నాగార్జునసాగర్ ఒకటవ ఫేజ్, రెండవ ఫేజ్ అని చూడటం వల్ల అనేక ప్రమాదాలు కల్గుతాయి. దీనిని ఒకటి రెండు సంవత్సరాలలో తేల్చుకపోతే రాష్ట్ర కేంద్ర ప్రభుత్వాలు, ప్లానింగు కమిషన్ కూడ ఈ నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు వల్ల ఎన్నో ఇబ్బందులు ఎదుర్కోవలసివస్తుంది. అందువల్ల దీనిని తొందరగా తేల్చుకోవలసిన అవసరం వుంది. పెద్ద ప్రాజెక్టులను తలపెట్టకుండా వుండే మాట వేరు. ఒకసారి తలపెట్టి నిర్మాణానికి పూనుకొన్న తరువాత దానికి తగిన మొత్తాన్ని ఇవ్వవలసిన పూచి ప్రభుత్వానిదే. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు 130 కోట్లు ఖర్చుదా లేక 80 కోట్లు ఖర్చుదా అనే వివాదం ఎంత తొందరలో ముగిసిపోతే అంత మంచిది. నాగార్జునసాగర్‌కు సంబంధించి కొన్ని అంకెలు మీముందు పెడతాను. దానివల్ల కొన్ని విషయాలు మీకు తెలుస్తాయి. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టుకు రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో 32 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించారు, దానితో పని మొదలుపెట్టిన పిదప ఇంజనీర్ల కెపాసిటీ పెరిగినందువల్లా, టెంపో పెరిగినందువల్లా ఈ డబ్బు చాలదు. ఇంకా అదనంగా కావాలి, కనీసం ఇంకా 14 కోట్లు అయినా ఇవ్వండి అని కేంద్ర ప్రభుత్వానికి, ఎన్నోసార్లు కంట్రోల్ బోర్డులో కేంద్ర ప్రభుత్వ అధికారులు వుండే చోట ఏకగ్రీవంగా తీర్మానం చేసినా ఆ డబ్బు రాలేదు. 14 కోట్లు అదనంగా ఇస్తే ఏమి అయ్యేదో పరిశీలన చేసి ఆ అంకెలను మీముందు వుంచుతాను. ఇప్పుడు వుండే లెక్కల ప్రకారం, ఇప్పుడు వుండే డబ్బును ఖర్చుపెడితే 1961-62 సంవత్సరంనుండి 1966-67 సంవత్సరం వరకు 29 లక్షల ఎకరాలు మాత్రమే ఇర్రిగేట్ కావటానికి అవకాశం వుంటుంది. ఆ పద్నాలుగు కోట్ల రూపాయలలో ఇప్పుడు ఖర్చు పెట్టటానికి ఇస్తే 1961-62 నుండి 1966-67 సంవత్సరం వరకు 46.78 లక్షల ఎకరాలు ఇర్రిగేట్ అవుతుంది. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టును ప్రారంభించినప్పుడు ఆనాటి

హైదరాబాద్ ప్రభుత్వం, ఆంధ్రప్రభుత్వం ఇచ్చిన సూచనలను కేంద్ర ప్రభుత్వము ప్లానింగ్ కమిషన్ అంగీకరించినట్లయితే 55 కోట్ల రూపాయలను రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఖర్చుపెట్టినట్లయితే 1963–64 కి 40 లక్షల ఎకరాలు సాగవ్వటానికి అదే సమయంలో అదనంగా ఖర్చుపెడితే, పూర్తిగా ఖర్చుపెట్టే శక్తి మనకు వుంటే 28 లక్షల ఎకరాలకు బదులు 40 లేక 50 లక్షల ఎకరాలు ఆయినప్పుడు ఆకాలంలో సుమారు ఒక్కొక్క ఎకరానికి అరటన్ను పండుతు మనిషి కట్టినప్పుడు ఒక టన్నుకు 450 రూ.లు వెల కట్టినప్పుడు ఆ 10 లక్షల ఎకరాలలో 9 లక్షల టన్నుల ధాన్యం పండితే సుమారు 40 కోట్ల రూపాయల ధనం లభించబోతోంది. ఒక్క 14 కోట్ల రూపాయలు అదనంగా ఇవ్వగల్గితే మొత్తం దేశానికి 40 కోట్ల రూపాయల విలువగల ధాన్యం దొరికేది. అలాగే 50 కోట్లరూపాయలు రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో పెట్టగల్గితే 108 కోట్ల రూపాయల విలువగల ధాన్యం పండటానికి వీలుఅయ్యేది అలా ఇవ్వటం ఎలా సాధ్యమవుతుంది? మిగిలిన రాష్ట్రాలవారికి కూడా ఇవ్వాలికదా? అనే ఆలోచన ఎప్పటికీ వుంటుంది. కాని పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులకు సంబంధించి ఒక నిర్ణయం చేసుకొన్నప్పుడు ఆ నిర్ణయాలను దృష్టిలో వుంచుకొని ప్రోత్సాహం ఇవ్వటం చాలా అవసరం. లేకపోతే ఎంతో నష్టం కలుగుతుందనే విషయం దృష్టిలో వుంచుకోవాలని మనవి చేస్తున్నాను. ఇప్పటికే రాష్ట్రప్లాన్ పెరిగిపోయింది. ఒక ఇర్రిగేషన్లో స్పిల్ఓవర్ స్కీములు 150 కోట్లవరకు పెరుగుతుంటే మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో మనం అదనంగా స్కీములు పెట్టుకోటానికి వీలులేకుండా పోతున్నది. కాబట్టి 10 కోట్లకు మించిన అన్ని ప్రాజెక్టులను రాష్ట్రప్రభుత్వాల ప్లానులో చేర్చకుండా కేంద్ర ప్రభుత్వంవారు, ప్లానింగ్ కమిషన్వారు ఒక ప్రత్యేక సెక్టారును ఏర్పాటుచేసి దానిలో అదనంగా డబ్బు పెట్టి ఇప్పుడు ఇస్తున్న విధంగానే డబ్బు ఇస్తూ ఎక్స్టెన్షన్ మాత్రం రాష్ట్రప్రభుత్వాలకు ఇచ్చేటట్లుగా వుండాలి. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళిక 350 కోట్లదైనా, 375 కోట్లదైనా పదికోట్ల రూపాయలకు మించిన ఇర్రిగేషన్ ప్రాజెక్టులను చేర్చకుండా వున్నప్పుడే మిగిలిన ప్రాజెక్టులకు కావలసిన అవసరాలను తీర్చుకోవటం సాధ్యమవుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. ఈవిధంగా చేసినప్పుడే మనకు ఈ ప్రాజెక్టులలో వుండే ఇబ్బంది లేకుండా వుంటుంది. ఈ సందర్భంలోనే మరో సమస్య ఉత్పన్నమవుతున్నది. ఈ ప్రాజెక్టులలో పనిచేసే కేడర్ టెంపొరరీ కేడర్ అని చెప్పి మనం వ్యవహారం చేయటం లాభదాయకమైన పనికాదు. అది నష్టదాయకమైన పనిగానే పరిణమిస్తోంది. ఒకదాని తరువాత మన రాష్ట్రంలో ఎన్నో ప్రాజెక్టు యాక్టివిటీస్ మనకు వున్నాయి. అటువంటప్పుడు ఈకేడర్ను అంతా మొత్తం పర్మనెంట్ కేడర్గా తీసుకొని వ్యవహరించటానికి రాష్ట్రప్రభుత్వం తీర్మానించుకోవాలని నేను మనవి చేస్తున్నాను.

ఇండస్ట్రీస్ విషయం చూస్తుంటే పబ్లిక్ సెక్టారులో ఇండస్ట్రీస్ పెరుగుతున్నాయి. అలా పబ్లిక్ సెక్టారులో వస్తున్నప్పుడు అక్కడకు పోవటానికంగా ఐ.సి.ఎస్. ఆఫీసర్లను కలెక్టరుగా పనిచేస్తున్న ఆఫీసర్లను పంపించడమనేది ఇప్పుడు పబ్లిక్ సెక్టారు అపహాస్యం పాలౌతున్నదని నేను అనేకసార్లు చెప్పాను. ఉదాహరణకు కేంద్రంలోనూ, మైసూరు రాష్ట్రంలోను, దీనికి ఒక స్పెషల్ కేడరును ఏర్పాటు చేసిన సంగతి దృష్టిలో వుంచుకొని అదేవిధంగా ఇక్కడ కూడ కొంతవరకైనా స్పెషల్ కేడరును ఏర్పాటుచేయవలసివుంది. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఎక్కువ ప్రాజెక్టులు, ఇండస్ట్రియల్ ప్రాజెక్టులు కేంద్రప్రభుత్వ అధీనంలో వుండటం సరైనది కాదు. ఉప్పు వారు పెట్టవచ్చు, ఇన్‌కంటాక్సు మొదలైన విషయాలు ఒప్పివున్నాయి. వారు ఎంతో డబ్బు తీసుకొంటున్నారు. అందుచేత డబ్బు మేము పెట్టుతున్నాం గనుక ఎడ్మినిస్ట్రేషన్ మా చేతుల్లోవుండాలనే వాదన సరైనది కాదు. అది రాష్ట్రప్రభుత్వ అధీనంలో వుండాలనే నేను తిరిగి మనవి చేస్తున్నాను.

గత బడ్జటు స్పీచ్‌లో మన Finance Minister గారు Administrative Reforms Committee ని ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేయబోతున్నదని చెప్పారు. ఇటీవలనే ఆ కమిటీని ఏర్పాటు చేసినందుకు ప్రభుత్వాన్ని అభినందిస్తున్నాను. కాని దురదృష్టవశాత్తు ఆ కమిటీ సరియైనదిగా కన్పించడములేదు అందుకు నాకు చాలా బాధగా ఉన్నది ఆ కమిటీలో వేసిన సభ్యులందరు పూర్వము బ్రిటిషు వారి హయాములో ఏర్పాటు చేయబడిన Tottenham Scheme administration ను అమలుజరిపినవారు. ఆ స్కీమును అమలు జరపడములో మునిగి తేలినవారు. మనము అనుకొన్నటువంటి Reforms రావాలంటే, అలాంటి సభ్యులు ఆ కమిటీలో ఉంటే సరిపోదు. ఈ నాటి దేశకాలపరిస్థితులనుబట్టి, ప్రజల యొక్క ఆశయములను అర్థము చేసుకుని Reforms ను administration లో అమలుపరచటానికి వీలుగా వారు సిఫార్సు చేస్తారని నాకు కన్పించడములేదు. అందులో non-officials ను వేయలేదు. ప్రజా ప్రతినిధులను అనిపించుకునేవారిని అందులో వేసియున్నట్లయితే వారు ప్రజల అభిప్రాయములను కమిటీవారికి అందజేసే అవకాశము ఉండేది. కాని అట్టిది జరగలేదు ప్రస్తుత ప్రభుత్వపరిపాలనా విధానము ఎట్లా ఉన్నదంటే ప్రభుత్వానికి ఈ నాడు పంపించిన కాగితము సంవత్సరముల కొలది ఎక్కడ తిరుగుతుందో, ఎక్కడ ఉంటుందో ఎవ్వరికీ గూడ తెలిసే అవకాశము లేదు మంత్రిగారికి స్వయముగ ఇచ్చిన కాగితము, అది తరువాత సెక్రెటరీ వద్దకు పోతుందో, మరెక్కడికిపోతుందో ఎవ్వరికీ తెలియని విధానము Tottenham పద్ధతి ననుసరించే జరుగుతున్నది. దీనివల్ల ప్రజలు అనేకమైన దైనందిన వ్యవహారములలో చిక్కులు, ఇబ్బందులు పడవలసిన పరిస్థితి ఉంటూ

న్నాది. ఈ పద్ధతిని మార్చుమని ఆలోచనచేస్తూ వస్తున్నాము. అందువల్ల ఇప్పుడు వేసిన Reforms Committee ద్వారా reform చేయాలని అంటున్నాను. Reform చేయుటకునే కమిటీలో Non-Officials ఉండాలి. విస్తృతమైన పద్ధతుల ఉపయోగ జరగటానికి Administration లో మార్పులు చేయాలని అంటున్నాను. ఒక మంత్రిగారికి సంబంధించిన డిపార్టుమెంటు వ్యవహారములలో ఇతర మంత్రులు జోక్యము కలుగజేసుకొనవచ్చునా అనే విషయములో నాకు తెలిసినంత వరకు కలుగజేసుకొనకూడదు అని అంటున్నాను. Madras Cabinet Rules of Business ప్రకారము మనముకూడ కాబినెట్ రూల్సును కూడ మార్చుకోవలసి ఉన్నది. ఈ రూల్సును మార్చవలసిందిగా ఇప్పటికి మూడు నాలుగు సంవత్సరములనుండి చెబుతూవస్తున్నాను. అలాంటి జోక్యమునకు అవకాశము ఇవ్వని రూల్సును ఏర్పాటుచేసుకుంటే, సంతోషిస్తాను. ఇప్పటి రూల్సు ప్రకారము ఏ మంత్రి అయినా Collective Responsibility అనే సాకుతోటి తనకు ఉన్న రాజకీయ పలుకుబడివల్లనో, మరే ఇతర కారణములవల్లనో తనకు ఇష్టము లేకపోయినను, ఇతర మంత్రుల డిపార్టుమెంట్లకు సంబంధించిన files తెప్పించుకుని సంవత్సరములకొలది నెలలకొలది తనవద్ద ఉంచుకోవడము జరిగిందని విన్నాము. ఇది చాలా శోచనీయము. తనకు ఇష్టము లేకపోయినను తప్పనిసరిఅయ్యే పరిస్థితులు ఉండవచ్చు. అంతమాత్రముచేత అలాంటి జోక్యము పనికిరాదని నా అభిప్రాయము. ప్రస్తుతము అలాంటి వివరములలోనికి నేను పోదలచుకోలేదు. కాని ఇలాంటి పద్ధతి ఎంత త్వరలో మానివేస్తే ఆ మంత్రిగారికి, ప్రభుత్వానికి, ప్రజలకు అంత క్షేమము అని నా అభిప్రాయము Collective Responsibility ఉన్నప్పటికిని, ఎవరి డిపార్టుమెంట్ల వ్యవహారాలు వారే న్యాయస్వభావముతో పని చేసుకోవలసిన రూల్సును ఏర్పాటు చేసుకుని, తద్వారా పనులు జరుపుకోవడము సముచితము ఇదేపద్ధతి కేంద్రప్రభుత్వములోగాని, ఇతర రాష్ట్రప్రభుత్వాలుగాని అనుసరిస్తున్నారని నా అనుభవరీత్యా చెప్పటానికి సందేహించవలసి లేదు. దీనితో పాటు Regional Committee వ్యవహారాలు కూడ ఏ ఏ ధోరణిలో జరుగుతున్నవో ప్రభుత్వానికి పంపిన రిపోర్టులు చెబుతున్నవి ఇటీవల కొంత ప్రతిష్ఠం దిన కలిగిన ప్రభుత్వమువారు ఆ వ్యవహారములలో Sub-Committeeలకు సంబంధించినంతవరకు ఇకముందు కూడ పరిశీలించటానికి అవకాశము కలుగజేసినందుకు ప్రభుత్వాన్ని అభినందిస్తున్నాను—అయితే కమిటీవారు చేసిన సిఫార్సులను ప్రభుత్వము ఇంకా ఎక్కువ జాగ్రత్తతో ఆచరణలో పెట్టవలసి ఉన్నది. ఒకే ఒక ఉదాహరణ మనవిచేస్తాను Additional Financial Resources Telangana ప్రాంతములో ఉన్నవని మేము ఇప్పటికి రెండు సంవత్సరములుగా Regional Committee వారము చెబుతూ వస్తున్నాము. దానికి సంబంధించిన

రిపోర్టులు కూడ ప్రభుత్వము ఎదుటకు వచ్చినవి. ఇది నేను చెప్పుటను Regional Committee Secret ను divulge చేసే ఉద్దేశ్యముతో కాదు అని నేను మరో మనవి చేస్తున్నాను. కనీసము రు 25 కోట్లవరకా ఆ resources ఉండవచ్చును. వాటిని ఖర్చుచెయ్యటానికి ఇప్పుడు ఉన్న Plan commitment కు అదనము కాకుండా ఇప్పుడు ఉన్నటువంటి ఇతర అవసరములకు అదనము కాకుండా, ఈ additional financial resources ఊరకనే idle గా పడిఉన్నవి. కనుక, Plan పూర్తి కాకముందే ఆ డబ్బును పూర్తిగా ఖర్చుచెయ్యాలని Regional Committee వారు ఆలోచన చేస్తూ ఉద్దేశ్యాలన్ని విషయము ప్రభుత్వానికి పంపిన రిపోర్టులోనే ప్రతిపాదించినవి. అది దృష్టిలో పెట్టుకొని ఇప్పుడైనా ప్రభుత్వము ఆలోచన చేయవలెనని కోరుతున్నాను. ఈ 25 కోట్లు అదనముగ ఉంటున్నప్పుడు, ఒక ప్రక్కన Osmania University కొరకు, మరొక ప్రక్కన కొత్తగూడెంలో Fertilizer Factory కొరకు, ఇంకొక ప్రక్కన పోచంపాడు ప్రాజెక్టు కొరకు ఖర్చు చేయాలని ప్రభుత్వము ప్రయత్నిస్తున్నట్లుగా వింటున్నాము. వాటికికూడ ఖర్చుచేయవలసిందే. అవసరమే. ఒప్పుకుంటాను. ఆ పనులు చాలా త్వరలో మొదలు పెట్టవలసి అవసరమైతే కావచ్చు. ఈ పనులకోసము మనకు కేంద్ర ప్రభుత్వమునుంచి మనకు ఎట్లాగో తప్పకుండా ధనము దొరికే అవకాశములున్నవి. కాబట్టి ఈ సొమ్మును వీటికోసము ముందుగానే ఖర్చుచేసి, తరువాత కేంద్రప్రభుత్వమునుంచి వచ్చిన తరువాత ఆ డబ్బును తెలంగాణా ప్రాంతములో అదనముగ ఖర్చు చెయ్యటానికి కొన్ని అవకాశములు కల్పించాలని నేను సూచిస్తున్నాను. అదేవిధముగ Osmania University కోసము కనీసం 5 కోట్ల రూపాయలు advance గా ఇచ్చి, ఆ అయిదుకోట్లు తెలంగాణా ప్రాంతములో పరిశ్రమల అభివృద్ధికొరకు ఖర్చుపెట్టేటట్లుగాను, దానిపైన వచ్చేటటువంటివడ్డీ డబ్బు, లాభము అంతయుకూడ University వారు స్వయముగ చూచుకోటానికి వీలు అవుతుందని సూచింపబడింది. ఇంకను అనేకమైన సూచనలు ఇలాంటివి ఉన్నవి.

తరువాత Irrigation Projects విషయము తీసుకుంటే మన రాష్ట్రములో ఈ Power supply ఎంత తక్కువగ supply అవుతున్నదో మనకు తెలుసు కాని నేను ఇప్పుడు ఆ విషయమును గురించి చెప్పనక్కరలేదు. మొత్తము మీద 11 units average consumption ఉండేచోట, ప్రజలు ఉపయోగించుకునే capacity ఉన్నచోట, ఈ Electricity supply చాలా వెనుకబడి యున్నది. 11, 12 వేల గ్రామాలకుగాను 140 గ్రామాలు మాత్రమే తెలంగాణా ప్రాంతములో electrify అయినవి. అంటే, ఈ కేటుప తక్కువ గ్రామాలకు కూడా వస్తును చెయ్యటానికి ఎంత కాలము పట్టుతుందో, ప్రభుత్వము ఇంకా

...గా ఎంత వచ్చు కేటాయించిదే ఈ కార్యక్రమము పూర్తి అవుతుందో ఆలోచించవలసి ఉన్నది ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. ఈ విధంగా అన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వములను [illegible] ఈ మొత్తముము. ద్వితీయ పంచవర్ష ప్రణాళికతో [illegible] చేసినా, ఇప్పుడేమయ్యింది? రాష్ట్ర ప్రభుత్వము పూనుకొంటే [illegible] తెలంగాణాలో ఉన్న Additional Financial Resources [illegible] Medium Size Irrigation Projects [illegible] ఏ విధముగా జరుగుతున్నాయో పరిశీలిస్తే, అవి తెలంగాణాలో గాని, ఆంధ్ర ప్రాంతములో గాని [illegible] తక్కువగా జరుగుతున్నట్లు కనబడును. వీని కారణము [illegible] అడిగితే వారికి ఉన్న ఇబ్బందులు అనేక [illegible] దొరకబోవడము, చేయడు లేకుండా పోవడము, [illegible] machinery చేయకుండా పోవడము, ఇలాంటివి సంభవించినట్లు తెలుస్తున్నది. ఇలాంటి సందర్భము జరిగినప్పుడు కేంద్ర ప్రభుత్వముతో సంప్రదించి తగినంత Financial Foreign Exchange సంపాదించుకొని, ప్రాజెక్టులకొరకు తగినంత machinery తయారు చేసుకోవలసి ఉంటుంది. అట్లా జరుగలేదు. ఇప్పటికైనా ఈ రాష్ట్ర ప్రభుత్వమువారు. దీనికి సంబంధించిన Chief Engineer గారు [illegible] రు. 60, రు. 47 లక్షలతో Project Pool ను తయారు చేసుకున్నందుకు చాలా సంతోషముగా ఉన్నది. కాని ఇది సరిపోదు అని నా అభిప్రాయము. దానికి కావలసినది కనీసము ఒకటి రెండు కోట్లు ఖరీదుచేసే machinery దానిని ఒకచోట చేర్చుటకు, దానితో మనము అనుకున్నటువంటి Projects అన్నింటిని within time target పూర్తిచేసుకొనుటకు మనము ప్రయత్నము చేసుకోవలసిన అవసరము ఉన్నది. ఈ pool ను మరింత ఎక్కువ చేసుకోవాలి అట్లాగే రోడ్ల నిర్మాణము విషయములో తెలంగాణాకు సంబంధించి మనము ఎంత వెనుకబడి ఉన్నామో గుర్తించి, దానికి అవసరమైన machinery ను pool చేసుకోవలసిన అవసరము ఉన్నది. Foreign Exchange ఇబ్బందులను పరిష్కారము చేయించుకొని, మనకు అవసరమైన వనులను పొందుకోటానికి ప్రయత్నించవలసి ఉన్నది. అంతేకాకుండా మన రాష్ట్రమునుంచి తిరుత్తని తాలూకాలోని కొన్ని గ్రామాలు, తిరుత్తనితో సహా విడదీసి మద్రాసువారికి అప్ప

(Sri P. Rajagopala Naidu in the Chair)

జెప్పడము జరిగింది. మద్రాసు ప్రభుత్వముతో ఆ సరిహద్దు సమస్యను పరిష్కరించుకొనుటకు సంప్రదించుటకు 2 సంవత్సరములనుండి అట్లాగే ఉండిపోయినవి. తీరా ఆ సరిహద్దులోనికి వచ్చి, వారియొక్క మంచిచెడ్డలు సంప్రదించుకుని పరిష్కరించుకునేటప్పటికి వారికి ఇష్టము ఉన్నా లేకపోయినా కొన్ని గ్రామాలు మన హైద్రాబాదు

రాష్ట్రానికి రావలసిన అవకాశము కల్పించి ఆ విధముగ జరగడము ఒక విషయము మంచిదే అయినను. అందుకు హర్షిస్తున్నాను. గతములో States re-organisation కమిషన్ ఇచ్చినప్పుడు వారు ఒక condition పెట్టినందువల్ల అనేక ఇబ్బందులు, ఇబ్బందులు కలిగినవి. ఉదాహరణకి ఒక తాలూకాను గురించి అది మైసూరు రాష్ట్రములో, మహారాష్ట్రలో, కర్ణాటకములోగాని, పక్షపాతముగా ఇవ్వబడినది. ఆ తాలూకాలోని ప్రజలు నూటికి 75 మంది తెలుగు మాట్లాడేవారు ఉన్నప్పటికీ వారిని ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రమునకు ఇవ్వలేదు. మైసూరు రాష్ట్రమునుంచి కొన్ని గ్రామాలు మన రాష్ట్రమునకు రావలసి వచ్చినప్పుడు States Re-organisation జరిగినప్పుడు అదే basis మీద ఒక village ని unit గా తీసుకోకుండా మొత్తముగ ఒక తాలూకాను basis గా తీసుకోవలెనని చెప్పినందువల్లను, అలాంటి condition పెట్టినందువల్లను కొన్ని ఇబ్బందులు కలిగినవి. మహారాష్ట్ర రాష్ట్రము విషయములో మనము ఏ విధముగ పరిష్కారము చేసుకోగలిగామో, ఏ విధముగానైతే అక్కడ ముఖ్యమంత్రిగారితో zonal Council ద్వారా సంప్రదింపులు జరుపుతూ మనము పరిష్కారము చేసుకోగలిగామో, అట్లాగే ఇతర చోట్ల చేసుకోవాలి. మన రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రత్యేకంగా పోయినారు. మైసూరు ప్రముఖ్యాలతో వివరాలు చర్చించినప్పుడు, ప్రజలలో పెద్ద ఆందోళన వస్తేనే ఈ సమస్య పరిష్కారము అవుతుందని అన్నారు. ఆ విధముగ చెయ్యడము ప్రజాస్వామ్య సిద్ధాంతాలకు వ్యతిరేకమని చెప్పకతప్పదు. కొట్లాటలు జరిగితేనే, సత్యాగ్రహాలు చేస్తేనే గ్రామాలను కాల్చితేనే, రైళ్లను పడగొట్టితేనే ఈ సమస్య పరిష్కారము అవుతుందని చెప్పే ధోరణి చాలా శోచనీయముగ ఉన్నది. ఈనాడు బొంబాయి రాష్ట్రమునుంచి విడిపోయిన మహారాష్ట్రలకు, కర్ణాటకులకు మధ్య జరిగిన వాగ్వివాదాల సందర్భములో కేంద్ర ప్రభుత్వం ఎంతటి నిస్సహాయత చూపుతున్నదో చూస్తున్నాము. అది చాలా శోచనీయము. అలాంటి పరిస్థితి మన రాష్ట్రములో కూడ రావాలి అని, అప్పుడే మన రాష్ట్రమునకు పొందాయి. మహారాష్ట్ర, మైసూరు రాష్ట్రాల నుంచి రావలసిన గ్రామాలు రాగలవు అని చెప్పే ధోరణి సరియైనది కాదని మనవి చేస్తున్నాను. అది ప్రజాస్వామిక సిద్ధాంతానికి వ్యతిరేకమని తెలుపుతున్నాను. అటు బీదర్, రాయచూరు, గుల్బర్గా, నాందేడు తాలూకాలలోని కొన్ని గ్రామాలు, ఇటు ఆదిలాబాదు జిల్లాలోనుంచి పొరుగు రాష్ట్రాలకు పోయిన అచ్చం మావాళ్లు తెలుగు మాట్లాడే వారు ఉన్న గ్రామాలు మన రాష్ట్రములోనికి రావలసి ఉన్నవి. వీటికొరకు మన రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిగారు జోనల్ కౌన్సిలులో ఆయా రాష్ట్రముల మంత్రులతో సంప్రదింపులు జరిపి అవి మనకు వచ్చేటట్లుగా చూడాలని మనవి చేస్తున్నాను. మనకు కేంద్ర ప్రభుత్వములో అతి సమర్థవంతులు, ప్రతిభావంతులు అయిన గోవిందవల్లభపంత్‌గారు ఉన్నారు. ఇలాంటి సమస్యలు వారు చాలా సమర్థతతో

settle చేయలేదాను. వాటితో మన ప్రాంతీయ సమస్యలు చెప్పి వారిద్వారా ప్రచారం చేయించుకోవలసియున్నది. ఆయా గ్రామాలలో, తెలుగు స్కూళ్లను పెడతారు. దీని ద్వారా తెలుగుభాషను అభివృద్ధిచేయు ప్రయత్నము చేయుదు న్నారు. అక్కడ తెలుగు స్కూళ్లు పెట్టబడు ఏర్పాటు చేయించాలి. ఈ సమస్యను త్వరలో పరిష్కారము అయ్యేటట్లు మన ముఖ్యమంత్రిగారు వెంటనే ప్రయత్నించవలసి యున్నది.

మరొక విషయము చెప్పి ముగిస్తాను. మన రాష్ట్రములో Primary Schools ను Middle Schools గా up-grade చెయ్యవలసినసమస్య ఒకటి ఉన్నది. ఈ విషయాన్ని గురించి ఇప్పటికి మూడు, నాలుగు సంవత్సరములుగ చెబుతు న్నాము. విద్యాశాఖ మంత్రిగారు ఎప్పటికప్పుడు బడ్జటు ప్రొవిజను లేదని చెబుతూ వచ్చినారు. Education Department వారు ఏ ఏ condition పెట్టినను, అవి అన్నీ ప్రజలచేత సమకూర్చబడు చేయించుకొనవచ్చు ప్రజలు ఏదైనా విద్యా ఇవ్వవలసివచ్చితే, ఇచ్చి, Building extend చెయ్యవలసి ఉంటే, చేయించి ఆ conditions అన్నీ fulfill చేయించి, వీటిని up grade చెయ్యటానికి ప్రయత్నించాలి. ఆ విధముగకాని, గ్రామాలు పెంచే అవకాశము ఉండదు. బడ్జటు provision కు అడ్డము రాకుండా చూడవలసిన అవసరము ఉన్నది. June, July నెలలు జరుగుతున్నవి. ప్రతిచోటను స్కూళ్లు తెరిచే సమయము వచ్చినది. Up grade చేసే విషయములో School Management వారు Education Department చుట్టూ తిరగలేక విసుగుచెంది, దేబారు అయిపోతున్నారు. కాబట్టి ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యేకశ్రద్ధ తీసుకుని కనీసము ఈ సంవత్సరమునుండి అయినా up-grade చేసే అవకాశము ఏర్పరచవలసిందిగా కోరుతూ ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

**Sri K. Koti Reddy (Lakkireddi Palli)* : Sir, I would heartily support the motion of thanks to the Governor's address. I may makea few suggestions in that connection I am glad tosee Sir thatwe find astatement in the Governor's addresss that sufficient progress is being made with regard to the HighLevel cannal. I am very sorry, however, Sir, to note that inanswer to a ques ion inthe Legisl tive Assembly it wasstated that anarea which could onlybe irrigated under the high level canal and for which the waters of Krishna could never be utilised is omitted from th epurview the high level canal. I do not know whether the Government has

any idea to using the waters of Pennar for that particular area. I believe it is not possible to do so. The only hope of the people of Pulivendla taluk and portions of Cuddapah District in Jammalamadugu is that the waters of Tungabhadra could be utilised. Sir, in this connection I may have to refer to a very important controversy that is now going on in the country, viz., the utilisation of the waters of Andhra Pradesh, whether any surplus waters will be available for other States. As a bald statement that surplus waters can be utilised in other States, nobody can contravert. If really the waters of Andhra Pradesh are going into waste into the sea, could any sensible man have any objection to utilise those waters for others. besides the people in Andhra Pradhsh. Recently Sir, we are informed on the floor of this House that as a result of the request of the Planning Commission, a tentative Master Plan has been prepared by the Chief Engineer of Andhra Pradesh for the utilisation of the waters of Andhra Pradesh. We are told that an extent of 141 lakhs of acres at a cost of 650 crores could be utilised. But so far no indication has been given to us whether after satisfying the needs of Andhra Pradesh there will be any surplus waters available. As a bald statement nobody could object to it, but what exactly is surplus water nobody, so far as I know either on behalf of the Government or public knows. So far as I could see as a layman, I am convinced of the facts that I am afraid that very little water if at all, could be supplied to other States after satisfying the needs of Andhra Pradesh. I have been giving, Sir, some attention to this problem of irrigation in Andhra Pradesh. We all know that under the great Tungabhadra project of which much work is expected and which was planned for utilising the waters of Tungabhadra for the needs of the then known ceded Districts known as Rayalaseema, not much of land could be brought under irrigation. I am afraid not much. I believe only about 4 lakhs of acres in Ceded districts will be brought under irrigation. The fact that it was planned under that project for only a sort of mixed scheme or

rather mainly dry scheme was due to the fact that there is not enough water in Tungabhadra and Pennar to satisfy the needs of that area through which Tungabhadra and Pennar are flowing. By some means or other the waters of Tungabhadra and Pennar can be augmented for utilisation of that famine affected area, which was been subjected to a series of famines for centuries and centuries. This year, particularly the whole majority of the area is fatally affected by famine. Those waters, I would claim should be first utilised for the needs of that area. I can probably give some indication of the large area that could be brought under cultivation even in that portion of Andhra Pradesh. To-day something like 26 T. M. C. feet of water is being supplied to the Krishna area. Under the K.C. canal to-day we are expecting to have about 3000 cusecs of water for the supply under the K. C. canal. It is a well-known fact that so far as waters of Krishna are concerned, not a drop of it will be available for us. The only hope and which reliance is placed on that hope by our friends in Madras I should think is that waters of Godavari can brought into Krishna and from Krishna into Pennar and from Pennar to supply our neighbours. I should, as I have already said, have no objection at any moment for the utilisation of surplus waters. Our Chief Minister Mr. Sanjeeva Reddi has often referred to the fact outside our legislature that surplus waters would be certainly supplied to them. But if surplus waters mean waters which could be spared after satisfying not only the present needs but the future needs of Andhra Pradesh, I am afraid we would not have enough water not only in Krishna but also in Godavari to spare for other States. Vast areas under both Krishna, Godavari and Pennar are to be brought under cultivation. Not only that. As I have already indicated the Tungabhadra was planned as a dry scheme to supply water for only one-third of Sirivella area. The rest of it is only for dry cultivation. What was it so ? Because it was felt that it was known that there was not enough water in Tungabhadra. Even Nagarjunasagar

Project is not completely a wet scheme because there may not be enough water in Krishna. In Krishna river water is supplied for only dry irrigation to a large extent. We know as a fact that wet cultivation would certainly give us more food, more agriculture produce as against dry cultivation. It is computed by Engineers and others that wet land requires 3 times as much water as dry lands. As I have already expressed, large areas under these big projects will have to be cultivated with dry crops only because at present as computed, there is not enough of water in these rivers. If Godavari waters can be spared for Krishna area after satisfying the needs of the area commanded by Godavari in Telangana districts, those waters which are now utilised for Ceded districts if Godavari waters could be taken into Pennar. To-day, large areas in Cuddapah district, particularly Badvel and Siddahout taluks have no water. It is very easy to have the waters of Tungabhadra and Krishna and Godavari to cultivate that area and Cuddapah district also large portions of which are brought under irrigation. With all that, I would request the Government to go thoroughly into this matter, whether after all any water could be spared. I am afraid Sir, that before the Government takes any steps and commits itself with regard to the utilisation of these waters, opportunity must be given to this Assembly to debate on this question. Why do I say that? I know that the opinions of the Engineers sometimes differ from the opinion of a layman. To quote one instance, under the Krishna-Pennar project an area of 6 lakhs acres in one taluk in Kurnool district viz., Sirivella, can be irrigated. But the proposal was to irrigate only 3 lakhs of acres. Sirivella taluk is a plain and very little acreage could be reserved for village construction for roads or housing. I do not know how the Engineers said that 3 lakhs of acres only could be brought under irrigation. I only cited this instance to bring to the notice of the public that after all the view of the Engineers who might say that after irrigating so much area in Andhra Pradesh, no more area could be irrigated. Not only that, we have

got enough water in Andhra Pradesh and if big reservoirs that are now proposed to be constructed could be utilised for purposes of supplying water for second crop, any amount of water could be utilised here. My final request would certainly be that a copy of the report that has been submitted to the Planning Commission recently, might be placed before us as early as possible and an opportunity be given to the members of this Assembly and to the public to discuss it and then only the Government. could, it at all, commit itself to any particular position with regard to the utilisation of the waters of Andhra Pradesh. If we can spare any waters to our neighbours after meeting our requirements and future needs, nobody has objection. but in the case of supplying drinking water for Madras or for any other town, I should think there could not be much objection even at the cost of a little bit of detrimental interest to Andhra Pradesh. Drinking water could be supplied to Madras or any other town outside Andhra Pradesh. Thank you Sir.

*శ్రీ పొదిలి సత్యనారాయణ: అధ్యక్షా, గవర్నరుగారి ఉపన్యాసములో షెడ్యూల్డ్ తెగల సంక్షేమంగురించి కొన్నివిషయాలు చెప్పియున్నారు. ఇంతకంటె దుర్భరమైన జీవితం గడుపుతూ సముద్రప్రాంతములో నివసిస్తున్న మత్స్య పారి శ్రామికులు (fishermen) ను గురించి ఈ ప్రభుత్వం యింతవరకు ఎట్టిచర్య తీసుకొని ఉండలేదు. సుమారు 5 సంవత్సరములు అయినది. అనేకపర్యాయాలు వారిని గురించి చెబుతున్నాము. ఇంతవరకు వారికి ఎట్టి సహాయము జరగలేదు. మా శ్రీకాకుళం జిల్లాలో సుమారు 80 మైళ్ళ విస్తీర్ణములోఉన్న సముద్ర ప్రాంతము లోని రెండులక్షల జనాభాలో ప్రభుత్వం వారి అభివృద్ధికి ఏమిచేసినది ఆలోచన చేయవలెనని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.

నీటిపారుదల విషయాలలో శ్రీకాకుళం జిల్లాలో వంశధార ప్రాజెక్టుగురించి మా చిన్నతనంనుంచి వింటున్నాము. మేము శాసనసభ్యులమయి అయిదు సంవత్సరాలైనది. ప్రతి సంవత్సరం బడ్జెటులో వంశధార ప్రాజెక్టుగురించి ఏరెండు లక్షలో, 50 వేలో, కేటాయించడం మాత్రే, దాని పరిశీలనార్థం యున్నదికి కొన్నిలక్షల రూపాయలు waste చేశారని తెలియజేస్తున్నాము. కాని ఆ ప్రాజెక్టును ఇంతవరకు నిర్ణయమే చేయలేని పరిస్థితిలో ఉన్నారు. చిన్నప్రాజెక్టులు రెండు

ఉన్నాయి. నారాయణపురం ప్రాజెక్టు అయిదు సంవత్సరములయినది. ఇంతవరకు పూర్తి చేయుటానికి ప్రోత్సాహించుట లేదని అక్కడి స్థానిక ఇంజనీర్లు చెప్పుచున్నారు. ఎక్కడైనా నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు, కృష్ణా నదిపై కట్టినంత మాత్రాన శ్రీకాకుళం జిల్లా వ్యవసాయ సంతృప్తి కలగదు. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో వంశధార, నాగావళి, సంపవాని ప్రాజెక్టులు కట్టితే అక్కడి వ్యవసాయ సంతృప్తి ఉంటుంది గాని, ఎక్కడో సాధించాము, ఆ మహాకార్యాలు చూడండి అని చెబితే సంతృప్తికరంగా ఉండదు.

వరదలవిషయం గురించి కొన్ని విషయాలు చెప్పవలసి ఉన్నది. నాగావళినది ప్రాంతంలో యువకులు మంత్రులు ఎన్నోసార్లు వచ్చి చూస్తూనే ఉన్నారు 1958 వరదలలో కొన్ని గ్రామాలు నాగావళినదిలో కలిసిపోయాయి. ప్రభుత్వం ఎంతమాత్రం శ్రద్ధ తీసుకొనలేదు. తొంపల కొమ్మాడ, సమువర్తి[illegible] నాగావళి పక్కన రెండు గ్రామాలు 1958 వరదలలో కొట్టుకుపోయినాయి. ఆ గ్రామస్థులు ¼ వంతు contribution పెట్టుకొంటాము. నాగావళినదికి కట్టలు కట్టమని చెప్పారు. ముఖ్యమంత్రి, రెవిన్యూ మంత్రిగారు వెళ్ళినారు, ఇంతవరకు ఏమీ చర్యా లేదు. మా శ్రీకాకుళం జిల్లాలో నాగావళినది ఎంతవరకు ప్రవహిస్తున్నదో, ఆ ప్రాంతంలో ఉన్న గ్రామాలకు చాలా ప్రమాదాలు సంభవిస్తున్నవి. అనేక గ్రామాలు నాగావళి నదిలో మునిగిపోయినవి. ప్రభుత్వం వెంటనే వాటినిగురించి తగు చర్యలు తీసుకొంటారని ఆశిస్తున్నాను. 1958 వ సంవత్సరంలో వరదలమూలంగా కొన్ని ప్రాంతాలలో దిబ్బలువేసినవి. దిబ్బలువేసిన ప్రాంతాలకు గవర్నమెంట్ కొంత సొమ్ము సబ్సిడీగా ఇస్తున్నట్లు జిల్లా అధికారులవల్ల తెలిసినది. ఆ జిల్లాలో ఇందు కొరకు ఒక తహశీల్దారును వేశారు. ఇంతవరకు ఆ దిబ్బలు ఉంటేనే అక్కడ వాళ్ళకు సబ్సిడీ ఇస్తున్నారు. లేకపోతే ఇవ్వటములేదు. ఆ దిబ్బలు సాగుబడిలో ఉన్నట్లు వ్రాసిఇవ్వకపోతే—వ్రాసిఇచ్చేటట్లు చేయాలని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో రెండు సెంట్రల్‌బ్యాంక్‌లు ఉన్నవి. చీపురుపల్లి తాలూకా పార్వతీపురం డివిజన్‌కు కలిపి విజయనగరం సెంట్రల్‌బ్యాంక్ ఉన్నది. శ్రీకాకుళం, సోంపేట, ఇచ్ఛాపురం, నర్సన్నపేట, టెక్కలి ఈ ప్రాంతాలకు కలిపి శ్రీకాకుళం సెంట్రల్‌బ్యాంక్ ఉన్నది. ఈ సెంట్రల్‌బ్యాంక్స్ విషయంలో మా బ్లాక్ ఏరియాలో ఒక కో-ఆపరేటివ్ ఎక్స్టెన్షన్ ఆఫీసర్‌ను ఉంచారు. వారు సుమారు పది సొసైటీలను ఆర్గనైజ్ చేశారు. ఈ పది సొసైటీలలో 82 వేల 140 రు.లు షేర్లు డిపాజిట్ చేశాము. కాని ఇంతవరకు ఒక్క సొసైటీనికూడ రిజిష్టర్ చేయలేదు. రైతులు విసిగి మూడు సొసైటీలనుండి తమ డబ్బును విత్‌డ్రా చేసుకొన్నారు. వాడ్డపల్లి సొసైటీనుండి 2000 రు.లు, తమ్మినేటి సొసైటీనుండి వెయ్యి రూపాయలు విత్‌డ్రా చేసుకొన్నారు. బుడుమూరు ఇరిగేషన్ సొసైటీనుండి 9 500 రు.లు విత్‌డ్రా చేసుకొన్నారు. ఫరీద్‌పేట సొసైటీనుండి 19 వందల రూపాయలు

బింగుపాడెం సొసైటీనుండి 153 ఎ. లు కవర్నార్లి చేసుకొంటారు. కనుక్కట్టి సొసైటీలో 12,877 రూ.లు డిపాజిట్ చేశారు. దానిని మార్చి 18న తేదీన ఓపెను చేశారు. మంత్రిగారు, డిక్లేర్ చేసి, డిపార్టుమెంటువారు కలిసి ఒక ప్రెసిడెంటును నామినేట్ చేశారు. ఆ సొసైటీని 16-6-60న తేదీన ఓపెన్ చేశారు. తర్వాత ఆ సొసైటీని స్వతంత్రంగా నడపటానికి ప్రభుత్వం ఎట్టిచర్యలూ తీసుకోలేదు. ఆ విషయంలో మంత్రిగారిని డిప్యూటీగారిని కలిశాము. అయినప్పటికీ లాభం లేకపోయింది. దానిపైన మాకు సంబంధంలేదు అని అన్నారు. కాని ఆ సొసైటీ ఇంతవరకు ఏమాత్రంకూడా పనిచేయలేదు. ఇటువంటి కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీలను ఎందుకు ఏర్పాటు చేస్తున్నారో నాకు అర్థంకావటంలేదు. ఈ కో-ఆపరేటివ్ సంస్థలను (రైతులకు అవసరమైన పరికరాలు,) ఎరువులు, బండికమ్ములు రైతులకు సప్లయి చేయమని ఇస్తున్నారు. అవిధంగా ప్రభుత్వంవారు సప్లయిచేసి ఇప్పటికి నాలుగు సంవత్సరాలైనా, పార్వతీపురం డివిజనుకు, బొబ్బిలి తాలూకాకు సంబంధించిన రైతులకు ఒక్క బండికమ్మకూడ సప్లయికాలేదు. ఈ సొసైటీలు రైతులకు సహాయం చేస్తాయని అనుకోవటం శుద్ధ వెర్రి భ్రమ. ప్రభుత్వం రైతులకు సహాయం చేస్తుందనే మాటపై ప్రజలకు విశ్వాసంలేదు. ఈ కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీలవల్ల రైతులకు లాభంలేదు. ఆ సొసైటీలయొక్క డైరక్టర్లకు, మెంబర్లకు మాత్రమే ఎరువులు, బండికమ్ములు వగైరా సప్లయి అవుతున్నవి తప్పితే, సామాన్య ప్రజానీకానికి అవి సప్లయికావటంలేదు. డిక్టేటర్ల పరిపాలనతో నిండివున్న యీ సొసైటీలు సహాయం చేస్తాయనే విశ్వాసం రైతులకు లేదు సొసైటీలద్వారాకాకుండా, యీ ఎరువులు, బండికమ్ములు, రైతులకు అవసరమైన పరికరాలు ఎగ్రికల్చర్ డిపార్టుమెంటుద్వారా రైతులకు సప్లయిచేస్తే బాగుంటుంది. వారు సక్రమంగా సప్లయి చేయకపోతే, కనీసం ఉద్యోగస్థులనైనా అడగటానికి అవకాశం వుంటుంది. నాలుగు సంవత్సరాలైనప్పటికీ, ఆ నాలుగు తాలూకాలలోని రైతులకు ఎరువులు, బండికమ్ములు వగైరా సప్లయి కాలేదంటే, ఇది ఎంత అన్యాయమో ఆలోచించండి. మేము ఎన్నిమార్లు చెప్పుకొన్నా ఏమాత్రం దాక్షిణ్యం లేకుండా వ్యవహరిస్తున్నారు. కాబట్టి రైతులకు ఎరువులు వగైరా సప్లయిచేసే బాధ్యతను ఎగ్రికల్చర్ డిపార్టుమెంట్‌వారికి అప్పజెప్పవలెనని కోరుతూ విరమిస్తున్నాను.

*శ్రీ పి. బాపయ్య (జగ్గయ్యపేట) : అధ్యక్షా, గవర్నర్‌గారు తమ ప్రసంగములో ప్రభుత్వము తలపెట్టిన అనేక అభివృద్ధి పనులు సమీక్షించారు. చాలా సంతోషము. ముఖ్యంగా — ప్రభుత్వ కార్యాలయాల్లో ప్రాంతీయభాష అయినటువంటి తెలుగును ప్రవేశపెట్టాలనే నిర్ణయానికి వచ్చినట్లు

హిందీ వారు చెప్పినారు. అందుకే ఆంధ్ర ప్రదేశంలో అంతా ఒకేసారి జరుగుతున్నది. ఈ సంవత్సరం తాలూకా స్థాయిలో పంచాయతీ, ఇప్పుడు, నల్గొండ జిల్లాలలో పరిపాలనాభాషగా తెలుగును ప్రవేశపెట్టారు. అక్కడ వారి అనుభవాలు చెప్పారు. మనము అన్ని రాష్ట్రాలకంటె ముందు అధికార వికేంద్రీకరణ సూత్రాన్ని మనరాష్ట్రంలో పెట్టుకొని పంచాయతీ సమితులను, జిల్లా పరిషత్తులను ఏర్పాటు చేసుకొని పరిపాలన జరుపుకొంటున్నాము. పంచాయతీలలో, పంచాయతీ సమితులలో ఇంగ్లీషుభాష తెలియనివారు అధ్యక్షులుగా ఉంటూ పరిపాలన చేయవలసి వస్తూ ఉన్నది. ప్రభుత్వంనుండి వచ్చే జి.ఓ.లు, ఉత్తరువులు జరుగుతూంటే కరస్పాండెన్సు అంతా ఇంగ్లీషుభాషలో ఉండటంవల్ల పంచాయతీ సమితి అధ్యక్షుల కేవలం ఉద్యోగస్థులమీద, బి.డి.ఓ.ల మీద ఆధారపడవలసివస్తున్నది. అందువల్ల వారు ఎన్నో చిక్కులకు లోనవుతున్నారు. కనుక ప్రభుత్వంవారు తాలూకాస్థాయిలో అన్ని జిల్లాలలోను ప్రభుత్వ కార్యాలయాల్లో తెలుగుభాషను ప్రవేశపెట్టటానికి తీవ్రమైన కృషి చేయాలని నేను మీద్వారా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను.

మద్యపాన నిషేధం విషయంలో చాలామంది సభ్యులు మాట్లాడారు. మద్యపాన నిషేధం సక్రమంగా అమలుజరగటంలేదనే ఉద్దేశ్యాన్ని వారు వెల్లడించారు. దురదృష్టవశాత్తు ఇది ఫెయిల్యూర్ అయింది కాబట్టి దానిని తీసివేసి కల్లు అంగళ్ళు, సారా అంగళ్ళు తిరిగి పెడితే బాగుంటుందని కొందరు చెప్పారు. అది చాలా అన్యాయము. మనము మద్యపాన నిషేధం అమలు జరుపుతామనే అంశాన్ని ప్రచారంచేసి స్వాతంత్ర్యం సంపాదించుకొన్నాము. అది ఫెయిల్యూర్ అయింది కాబట్టి దాన్ని రద్దుచేయుమని కోరటం న్యాయంకాదు. దానిని అమలుచేయవలసిన ఉద్యోగస్థులు సక్రమంగా అమలుచేయకపోవటంవల్లనే అది ఫెయిల్యూర్ అయింది. వారు సక్రమంగా అమలుచేస్తే అది ఫెయిల్యూర్ కాదు. ప్రభుత్వం కూడ కొన్ని విషయాలలో కొన్ని లోపాలు చేసిందని చెప్పటానికి సందేహం లేదు. నీరా సొసైటీలు పెట్టారు. దీనివల్ల మద్యనిషేధం సక్రమంగా జరగటానికి ఉన్న స్వల్ప అవకాశం లేకుండా పోయింది. ప్రభుత్వం సదుద్దేశంతో నీరా సొసైటీలు పెట్టినప్పటికీ, నీరా పేరుతోటి ప్రతి గ్రామంలోను-ప్రతిచోటా-కల్లు అమ్మకము జరుగుతున్నది. ఇదివరకు ఎక్కడో ఒక నిర్ణీతమైన స్థలంలో కల్లు అమ్మకం జరిగేది. ఇప్పుడు నీరాపేరుతో కల్లు ప్రతిచోటా చెలామణి అవుతోంది. ప్రొహిబిషన్ను పోలీసుశాఖనుండి తీసివేసి వేరే ప్రత్యేక శాఖకు అప్పగించటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నట్లు గవర్నర్‌గారు చెప్పారు. ఏ శాఖకు దానిని అప్పగించినా, ఆ ఉద్యోగస్థులు సక్రమంగా అమలుచేయకపోతే మద్యనిషేధం సరిగా అమలుజరగదు. ఈ రోజున కో-ఆపరేటివ్ డిపార్టుమెంట్‌వారు నీరా సొసైటీలను రిజిష్టర్ చేస్తున్నారు. ఆ సొసైటీలక్రింద ఏ గ్రామాలు, ఎన్ని

గ్రామాలు పట్నాలలో పరిపాలించవలసిన అవసరమైన చర్యలు తీసుకోవటం వాటిని విస్తరణ చేస్తున్నారు. వాటికి గ్రామాలు కలిసి ఒక సొసైటీని ఏర్పాటుచేస్తే ప్రత్యేకమైన ఉన్న ఆ గ్రామాలకు ఎక్కువ సహాయం చేయనున్నారని చెప్తున్నారు. "ప్రభుత్వం అప్పుడు ఏర్పాటు చేసిన సొసైటీలకు రుణాలు ఇస్తారు" అన్న విషయం కూడా మాట సంఘాలు గ్రామాలలోను కొద్ది ఎక్కువ సహాయం చేయువారు పెట్టుబడి పెట్టి చేస్తున్నారు ఎవరైతే ఏర్పాటుచేసినవారు వారి పెట్టుబడి నెలకు వేస్తే వడ్డీగా రూపాయకు 60 పైసలు గిస్తున్నారు. ఈవిధముగా జరుగుతున్నది. వర్క్సు ప్రత్యేక department ఎటువంటిది ఏర్పాటు చేస్తారో తెలియదు. ఆ department ద్వారా అన్నీ సక్రమంగా నడిచేటట్లు ప్రభుత్వం చేయవలెనని కోరుతున్నాను.

Irrigation విషయంలో నాగార్జునసాగర్ డామ్ యొక్క పని చాల చురుకుగా జరుగుతున్నదని గవర్నరుగారి ఉపన్యాసంలో చెప్పారు. చాల సంతోషం. జరుగుతున్న మాట నిజమే. ఇప్పుడు నాగార్జునసాగర్ డామ్ దగ్గరకువెళ్ళి చూస్తే అక్కడ ఎంతో అద్భుతంగా పనులు జరుగుతున్నవి. నాగార్జునసాగర్ యొక్క కుడి కాలువ, ఎడమకాలువ పనులు కూడ చాల బాగా జరుగుతున్నవి. పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టుల విషయంలో ముఖ్యమంత్రిగారు, నీటిపారుదల శాఖామాత్యులు, వీరిద్దరు ఎన్నో ఆటంకాలు కలిగినటువంటి పోరాడారు, వంశధార ప్రాజెక్టులను త్వరలో ప్రారంభించడానికి అవకాశం కలిగేటట్లుగా పొందారు, ఒరిస్సా ప్రభుత్వాలతో సంప్రదించి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చినట్లు పత్రికలలో చదివాను. అది చాల సంతోషించవలసిన విషయం. అయితే పెద్ద ప్రాజెక్టులు అమలులోకి రావడానికి చాలకాలం పడుతుంది. Estimates వేసి, investigation చేసి అన్ని సిద్ధం అయి Chief Engineer Office లో, Superintending Engineer Office లో అనేకమైన minor irrigation పథకాలు ఉన్నవి. ఆ minor irrigation schemes అన్ని ప్రభుత్వం ప్రారంభించినట్లయితే సంవత్సరంలో తయారు అవుతవి. లక్ష, రెండు లక్షలు, మూడు లక్షలు ఖర్చుల లోపల ఉన్నటువంటి ఈ స్కీమ్సు నన్నింటిని ప్రారంభించినట్లయితే సంవత్సరంలోపలే అవన్ని పూర్తి కావడానికి అవకాశం ఉంటుంది. వెంటనే ఆ సంవత్సరమే రైతులకు ఫలితం కలుగడానికి అవకాశం ఉంటుంది. కాబట్టి minor irrigation schemes విషయంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకొని పని చేయవలసిందని ప్రభుత్వం వారిని మీద్వారా కోరుతున్నాను. తెలంగాణా రాజకీయ బాధితులకు భూములు యిచ్చే విషయం కూడ గవర్నరుగారి ఉపన్యాసంలో చెప్పారు. అది చాల సంతోషమైన విషయం. ఒక్క విషయం నేను ఈ సందర్భంలో మనవి చేస్తున్నాను. ఆంధ్రలో రాజకీయ బాధితులకు భూములు యిస్తున్నారు. కాని వారు ఆ భూములను వినియోగించుకోడానికి అవకాశం లేని విధంగా

ఉన్నారు. రాజకీయ బాధితుల వంటి సామాన్యమైన వారే. ఎక్కడో 100 మైళ్లు 200 మైళ్ళ దూరంలో భూములు ఇచ్చి వ్యవసాయం చేసుకోండి అంటే వారు వెళ్లి చేసుకోలేరు. వారు ఉండే ప్రాంతంలోనే భూములు ఇచ్చినట్లయితే వారికి ఎక్కువ లాభంగా ఉంటుంది గాని ఇతరంగా ఎక్కడో ఇస్తే లాభంలేదు. అదీ గాక ఆంధ్రలో వెనుక ఎప్పుడో ఫలానా date లోపల applications పెట్టుకోవలసినది అని ప్రకటన చేశారు. అలాగ applications పెట్టుకున్న రాజకీయ బాధితులకే భూములు ఇస్తున్నారుగాని ఇప్పుడు క్రొత్తగా applications పెట్టుకున్న రాజకీయ బాధితులకు, జైళ్ళకు వెళ్ళి కష్టాలు అనుభవించిన వారు దరఖాస్తులు పెట్టుకుంటే "మీరు అప్పుడు దరఖాస్తులు పెట్టుకోలేదు గనుక మీకు list లో లేదు. మీకు ఇవ్వడానికి వీలులేదు" అని త్రోసివేస్తున్నారు అని నేను అన్నాను. నిజంగా వారు జైళ్ళకు వెళ్ళినట్లుగా ఆధారాలు ఉన్నట్లయితే వారికికూడ భూములు ఇవ్వబడేటట్లు order వేయవలసిందని మీద్వారా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను.

శ్రీ ఎల్. లక్ష్మణదాస్ (సత్తెనపల్లి-జనరల్): అధ్యక్షా, గవర్నరుగారి ప్రసంగంపైన శ్రీయుత వచ్చిన అభినందనతీర్మానాన్ని support చేస్తూ కొన్ని విషయాలు నేను మనవిచేయదలచుకున్నాను. కాంగ్రెసు ప్రభుత్వంలో అనేక అభివృద్ధికార్యక్రమాలు సాగించుచున్నా, పరిపాలన వ్యవహారంలో లేక పరిపాలన యంత్రాంగంలో ఉన్న చిక్కులు ప్రజాసీకం పూర్తిగా సహించుకొనలేకపోవడానికి కారణాలు ఉన్నవి. క్రిందటి Budget Session లో అనేక మంది సభ్యులు administrative reforms కావాలని కోరిన తరువాత ఒక కమిటీని వేశారు. ఆ కమిటీలో non-officials ను వేసి ఉంటే చాల బాగుండేది. అట్లా వేయకుండా కేవలం officers ను వేయడంవల్ల అనుకున్న ఫలితాలు వస్తాయని నాకు సంపూర్ణమైన విశ్వాసంలేదు. అయినప్పటికీ officers ప్రజల దృక్పథాన్ని తెలుసుకుని ప్రజలు పెట్టే petitions, గాని, ప్రజలయొక్క కాగితాలుగాని ఎక్కడా ఆలస్యం కాకుండా వెంటనే వచ్చే విధంగా సూచనలు చేస్తారని నేను ఆశిస్తున్నాను. మనం అనేక కార్యక్రమాలు సాగించుకుంటున్నాం. (quorum bell was rung) ఈ administrative reforms ను మనం మొట్టమొదటగా ప్రవేశ పెట్టవలసి ఉన్నది. మనం ఎన్ని మహత్తర కార్యక్రమాలు సాగించుకొంటున్నా అవి జయప్రదం కాకపోవడంవల్ల ప్రజలలో ఒక విధమైన నైరాశ్యం, నిస్పృహ కలుగుతోంది. Prohibition విషయంలో మనం అనుకున్నాం అది సామాన్య ప్రజానీకానికి, వివంతు ఎంతో ఉపయోగకరంగా ఉంటుందని. దానిమీద వచ్చే ఆదాయంకంటె ప్రజలు బాగుపడాలనే ఉద్దేశ్యంతో ఆ reform తీసుకు వచ్చాము. కాని దానిని implement చేయడంలో మొట్టమొదట ఒక department కు అప్పగించాము.

తరువాత పోలీసు department కు ఇస్తే బాగుంటుంది అనుకుంటే అదికూడ failure అయిపోయింది. August నుంచి క్రొత్తవారికి అప్పగిస్తామని ప్రభుత్వం వారు అంటున్నారు. దానిని implement చేయడానికి శీఘ్రంగా సరైన ఆలోచనలు చేయాలని మనవి చేస్తున్నాను Opposition party వారు కమ్యూనిస్టులుగాని, మరెవ్వరుగాని, కాంగ్రెసు ప్రభుత్వంలో అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేయలేదు అని అనడానికి వీలులేనన్ని కార్యక్రమాలను మనం ఈ 10 సంవత్సరాలలో చేసినప్పటికీ అప్పుడప్పుడు మనం విమర్శలకు లోనవుతున్నామంటే ఉద్యోగస్తుల ప్రవర్తన మారకపోవడమే కారణమని నేను మనవి చేస్తున్నాను. వారిలో మంచివారు లేకపో లేదు. కాని ఆ machinery మాత్రం సక్రమమైన మార్గంలో నడవడం లేదని ఖచ్చితంగా చెప్పవచ్చు. దానికొరకు Reforms Committee అని వేశారు ఆ కమిటీలో కొందరు non-officials ఉంటే ఎందుకు ఆలస్యాలు జరుగుతున్నాయో తమ అనుభవాలను చెప్పమని సలహాలు ఇచ్చే దానికి అవకాశం ఉండేది ఇప్పుడు ఆ అవకాశం లేకపోయింది. వారు కూడ non-officials యొక్క suggestions తీసుకుంటున్నప్పటికీ నాకు మాత్రం సంపూర్ణమైన విశ్వాసం లేదు. ఈ కమిటీ సక్రమమైన మార్గంగా వెళుతుందనే విశ్వాసం నాకు లేదు. ఈ కమిటీపైన బ్రహ్మాండమైన బాధ్యతను ఈనాడు ప్రభుత్వం పెట్టింది. ఉద్యోగస్తులు కూడ తమ బాధ్యతను గుర్తించి ప్రజలకు అనుకూలమైన వాతావరణంలో మార్పులను తీసుకురావాలి. లేనప్పుడు వారే దీనికి సంపూర్ణమైన బాధ్యత వహించవలసి ఉంటుంది. అందుచేత వారు సరైన సలహాలు ఇస్తారని నేను భావిస్తున్నాను. Decentralisation అనే పేరుతో ఈనాడు మనం సమితులను జిల్లా పరిషత్తులను ఏర్పాటు చేసుకున్నాము. ఒక్క విషయం మాత్రం నేను ప్రభుత్వానికి మనవి చేస్తున్నాను. మహత్తరమైన ఉద్దేశంతో, కాంగ్రెసు ఆశయాలకు అనుకూలంగా మనం reforms తీసుకువస్తున్నాం. అవి ఏవిధంగా నడుస్తున్నాయి, అవి సక్రమంగా నడవడానికి తగిన మార్గాలు ఏమిటో గమనించుకుని ఎప్పటికప్పుడు వాటిని సవరించి అవి సక్రమంగా నడుస్తున్నాయో లేదో ప్రభుత్వం చూడవలసి ఉన్నది. అట్లా కాకుండా అధికారాలన్నీ ఒక్కసారి అప్పచెప్పినప్పుడు అవి failure అయినాయి అంటే ప్రజాస్వామికానికే ప్రమాదం వాటిల్లుతుంది. సమితులను మనము ఏర్పాటు చేసుకొని అవు మానము లైవది. అవి ఏవిధంగా పని చేస్తున్నాయో పరిశీలించవలసినదిగా ప్రభుత్వమును కోరుతున్నాను. వీటిలోనికి కావలసిన ఉద్యోగస్తులను రెవిన్యూ బోర్డునుండి తీసుకురావడం జరుగుతున్నది. ఈనాడు ప్రభుత్వమునకు నేను ఒక హెచ్చరిక చేయదలచుకున్నాను. రెవిన్యూ బోర్డు తన పెత్తనమును అన్ని డిపార్టుమెంట్లలోను ప్రవేశపెట్టడానికి ప్రయత్నిస్తున్నది. అందుకు తగిన అవకాశము ప్రోత్సాహము ప్రభుత్వము ఎంతమాత్రము యివ్వరాదు. ఆవిధంగా ఏమాత్రం అవకాశం యిచ్చినా

కార్యక్రమములు ఎంతమాత్రం సక్రమంగా సాగలేదని నేను మనవి చేస్తున్నాను. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదులు యిక్కడనుండి పోవడానికి యీ రెవిన్యూబోర్డు వారివరకు కారణం అని ప్రజానీకం గుర్తించి మనకు సపోర్టు చేశారు. ఈ డిపార్టుమెంటు తమ పెత్తనం అన్ని రంగాలలో వుండాలని పట్టుదలతో వ్యవహరిస్తున్నది. అందుకు ప్రోత్సాహించుచున్నారు.

శ్రీ డి. నరసయ్య : బ్రిటిషువారు యిక్కడ నుంచి పోవడానికి ప్రభుత్వోద్యోగులే కారణమా ?

శ్రీ యస్. లక్ష్మణదాసు : కాంగ్రెసు సంస్థ చేసిన మహత్తరమైన త్యాగం, కార్యక్రమాలే చాలావరకు కారణం. వాళ్ళు రిటైర్ అవడానికి వారి ఉద్యోగులుకూడా కొంత కారణమని నేను మనవిచేస్తున్నాను.

అగ్రికల్చర్ డిపార్టుమెంటు, యింకను యితర డిపార్టుమెంట్సులో పనిచేసే వారికి అక్కడనే ప్రమోషన్సు యివ్వాలిగాని, ప్రతి ఒక్క డిపార్టుమెంటుపై రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటు పెత్తనం వహించే విధంగా ఏర్పాట్లు జరిగినట్లయితే ఆయా డిపార్టుమెంట్సులో నిరాశ ఏర్పడుతుంది. అందువలన యీ విషయంలో ప్రభుత్వం పట్టుదల వహించవలయునని నేను కోరుతున్నాను.

తరువాత సోషల్ వెల్ఫేర్ డిపార్టుమెంటు కూడా సమితులకు యిస్తున్నారు. ఇచ్చేశామని ప్రభుత్వం ప్రకటన చేస్తున్నది. కాని, చాలామంది సభ్యులు దానిపై విమర్శచేశారు. నా ఉద్దేశం యిప్పట్లో వారికి సోషల్ వెల్ఫేర్ కార్యక్రమాలు వారికి అప్పజెప్పకుండా కొంతకాలం ఆ డిపార్టుమెంటుద్వారానే జరపడం అవసరం. అలాగే మైనర్ ఇరిగేషన్ పనులుకూడ సమితులకు అప్పజెప్పుతామని అంటున్నారు. ఆ విధంగానే అనగానే రెవిన్యూబోర్డు అందుకు సంబంధించిన పనులు సక్రమంగా చేయుటలేదు. దేశాభివృద్ధికి యీ మైనర్ ఇరిగేషన్ కార్యక్రమాలు ముఖ్యమైనవి. మనకు పెద్దపెద్ద పథకాలున్నప్పటికీ వీటియొక్క అవశ్యకతనుకూడ గమనించాలి. అందుచే శ్రద్ధవహించాలని ప్రభుత్వమును కోరుతున్నాను.

షుగర్ సెస్సుద్వారా ప్రభుత్వమునకు రెండు కోట్లరూపాయలు వస్తున్నవి. ఆయా ఫాక్టరీల చుట్టుప్రక్కల రోడ్లు చాలా అధ్వాన్నపరిస్థితిలోనున్నవి. కనుక యీ సెస్సులోనుంచి 50% ఆ ఏరియాలో ఖర్చుపెట్టి ఆ పనులు చేయవలయునని కోరుతున్నాను.

అన్నిటికంటె ముఖ్యమైన ఒక విషయము గవర్నరుగారు తమ ప్రసంగములో తెలియజేయనందుకు నా విచారమును ప్రకటిస్తున్నాను. అవతల చైనావారు మనదేశంలో కొంత భాగాన్ని కాజేసిన విషయం వారు పేర్కొనలేదు. అది రాష్ట్రీ

ప్రభుత్వమునకు సంబంధించిన విషయం కాదనవచ్చు ఎవరైనా—కాని భారతదేశం లోని ప్రతి ఒక్క వ్యక్తికి సంబంధించినదా విషయం. మనం స్వరాజ్యమును సంపాదించుకున్న తరువాత మన దేశంలో ఒక భాగాన్ని చైనావారు కాజేయడం ఎవరూ సహించరు. అవసరమైతే అంతర్జాతీయ కార్యక్రమాలను ఆపిఅయినాసరే. మన సర్వశక్తులను వినియోగించి భారత దేశమునుంచి వారిని బయటకు పంపించగలము.

శ్రీ పి. హెచ్. రామేశ్వరరావు: గవర్నరుగారికి ఆ భయం లేదు.

శ్రీ యస్. లక్ష్మణదాస్: భారత దేశాన్ని ఎవరయినా జయిస్తారనే భయం మాకు లేదు. కాని, నాకు వున్న భయమేమిటంటే ఇక్కడవున్న కమ్యూనిస్టు సోదరులు తమ మాతృదేశాన్ని మరచిపోయి, చైనావారు తప్పు చేయలేదని ప్రకటనలు చేస్తున్నారు. కమ్యూనిస్టు పాలసీల వ్యవహారం దేశంలోవుంటే మనం తప్పక బలహీనపడిపోతాం. ప్రపంచంలో ఏ దేశమూకూడ భారతదేశాన్ని జయించలేరని మాత్రం నేను గట్టిగా చెప్పగలను. (హర్షం) అందువలన మాతృదేశ రక్షణ విషయంలో ప్రతి ఒక్కరూ—ఏ పార్టీకి చెందినప్పటికీ—అలసత్వం వహించరాదు. అవిధేయులైనవారు, ద్రోహకరంగా వ్యవహరించవలయుననుకొనేవారికి యీ దేశంలో చోటులేదు. ఆ విషయంలో యీ ప్రభుత్వం సరియైన కట్టుదిట్టాలు చేయవలయును. ఈ విషయం గవర్నరుగారి ప్రసంగములో వుంచివుంటే బాగుండేది. మన ప్రభుత్వం అనేక శుభకార్యములను సాధించినది. ఇంకను అనేక మంచికార్యములు సాధించుటకు ఉద్యోగులు సహకరించవలయును. అడ్మినిస్ట్రేటివ్ రిఫార్మ్స్ విషయంలో ప్రభుత్వం ప్రత్యేక శ్రద్ధవహించాలి. ఇప్పటివరకు వున్న అనుభవముతో యీ సలహాలను దృష్టిలోకి తీసుకొని ఆచరణలో పెట్టవలసినదిగా కోరుతూ యింతటితో విరమిస్తున్నాను.

శ్రీ మహమ్మద్ తహసీల్ [భద్రాచలం-జనరల్]: అధ్యక్షా, గవర్నరుగారి ప్రసంగముపై మాట్లాడే సందర్భముగా నా నియోజకవర్గమునకు సంబంధించిన కొన్ని విషయములు మీ దృష్టికి తీసుకవస్తాను.

భద్రాచలం తాలూకాలోని కూనవరం గ్రామంలో ఒక హైస్కూల్ వుంది. అధ్యక్షా, మంత్రిగారు నే చెప్పే విషయాలను నోట్ చేసుకొనడం లేదు, వారు ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్నారు.

విద్యాశాఖ మంత్రి (శ్రీ యస్. బి. పి. పట్టాభిరామారావు): అధ్యక్షా, నేను అష్టావధానం చేస్తున్నాను.

శ్రీ మహమ్మద్ తహసీల్: ఈ విషయం విద్యాశాఖమంత్రిగారు ఉండగనే చెప్పడం అయినది. అందువలన వారిని పరిశీలించవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

శ్రీ యస్. బి. పి. పట్టాభిరామారావు: శ్రీ తహసీల్ ఏమి మాట్లాడినా నేను జాగ్రత్తగా వింటాను. వారు అక్కడ చెప్పిన్న అభిప్రాయాలు కార్యక్రమాలు నాకు తెలుసు.

శ్రీ మహమ్మద్ తహసీల్: ఒక సంవత్సరమునుండి భాడవరంలో ఆ హైస్కూల్ వుంటున్నది. దాని దానికి యింతవరకు ఒక బిల్డింగ్ లేకపోవడం వలన విద్యార్థులు చాలా యిబ్బందులకు గురి అవుతున్నారు. వర్షాకాలం ప్రవేశించింది. అక్కడ పంచాయతీ వారు గ్రామముచే చేసుకోవలసిన అగత్యం ఏర్పడినది. 7, 8 వేల రూపాయలతో ఒక స్థలం కొని వారు స్కూలు బిల్డింగు నిర్మాణం ప్రయత్నం జరిగింది. అయినప్పటికీ అక్కడ బిల్డింగు ఏర్పడలేదు. ఈ విషయంలో మంత్రిగారు ప్రత్యేకశ్రద్ధ వహించవలయునని నేను కోరుతున్నాను.

గోదావరి వరదలు ప్రతిసంవత్సరం తప్పడం లేదు. తత్ఫలితంగా గోదావరి పరీవాహప్రాంతంలోని ప్రజలు అనేక బాధలకు గురి అవుతున్నారు. దానికి శాశ్వత పరిష్కారం జరిగేందుకు ప్రయత్నాలుచేస్తున్నట్లు కనబడదు. గోదావరిపై పెద్ద ప్రాజెక్టు ఏదయినా కట్టితేనేగాని అది పరిష్కారం కాదు. వరదలు రావడం వలన ప్రజలకు ఆహార పదార్థాలు దొరకవు. అందువలన ప్రభుత్వం ముందు జాగ్రత్తలు తీసుకుని వరదలు రాకముందే ఆహార పదార్థములను నిలువజేసి, వరదలు వచ్చినప్పుడు చౌకగా అమ్మే ఏర్పాట్లు చేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

వరదలు వచ్చినప్పుడు అనేక అంటువ్యాధులు ప్రబలుతున్నవి. ముఖ్యంగా, కలరా, మశూచికం. వాటిని అరికట్టుటకు ముందు జాగ్రత్తలు తీసుకోవలసి ఉంటుంది. తరువాత, అనేక గ్రామాలకు ముందుగనే లాంచీలు తీసుకపోయి అక్కడవుంచే ఏర్పాటుచేయవలయును. భద్రాచలంతాలూకాలో వీటి అవశ్యకత ఎక్కువగానున్నది. ఎందుకనగా—వరదలు వచ్చినప్పుడు ప్రవాహం ఎక్కువగా వస్తూండడంచేత రాజమండ్రినుండి—ఎగువకు—లాంచీలురాలేవు. అందువలన ఆయా తాలూకాలలో—బూర్గంపాడు మొదలైనవి—ముందుగా లాంచీలను ఏర్పాటుచేయాలి. ప్రతి సంవత్సరం వరదలవలన యిళ్లు కొట్టుకు పోతుంటాయి. అది మామూలు అయిపోయినది. అందుకుగాను యింటికి ఒకటికి ప్రభుత్వంవారు రు. 30 లు చొప్పున యివ్వడం జరుగుతున్నది. వరదల కారణంగా ఇండ్లు పోయినవారికి 30 రూ. లు చొప్పున ఇస్తున్నారు. Relief works కోసం కొన్ని లక్షల రూపాయలు ఖర్చవుతున్నది. ప్రతి సంవత్సరం ఇట్లా ఖర్చు చేయడంకంటె వర్షపు

[illegible] మంచిది [illegible] ఉన్నారు కాని, వారు [illegible] ప్రభుత్వం తగుశ్రద్ధ తీసుకోవాలని కోరుతున్నాను.

[illegible] నేను మాట్లాడినప్పుడు [illegible] అడవిలో [illegible] కలప వ్యవహారం [illegible] నరికినవారికి 12 నయాపైసలు [illegible] 12 నయాపైసల నుండి 6 నయాపైసలకు తగ్గించారు. ఇది మాత్రం చాల అన్యాయం. దీనిని 12 నయాపైసలకు [illegible] మంత్రిగారు బడ్జెటు సెషన్‌లో [illegible] కాని, అది [illegible] అమలులోనికి రాలేదు. గిరిజనులు ఎక్కువగా [illegible] చేయాలని [illegible] వారికి చాల అన్యాయం జరుగుతున్నది. వెంటనే 6 నుంచి 12 నయాపైసలకు పెంచే ప్రయత్నం చేయాలని కోరుతున్నాను.

గవర్నరుగారి ప్రసంగంలో గిరిజనుల Finance Corporation గురించి చెప్పారు. చాల సంతోషం. దీనిని మిగతా ప్రాంతాలకు కూడ వ్యాప్తి చేయుస్తామని కూడ చెప్పినందుకు చాల సంతోషంగా ఉన్నది. ఇది కేవలం అడవిలో దొరికే పదార్థాలను కొనడానికి, అమ్మడానికి పరిమితమై వుండరాదు [illegible]. [illegible] ప్రాంతంలో ఎక్కువభాగం అడవిగావున్నది. అక్కడ [illegible] చెట్లు విశేషంగా పెరుగుతాయి. నేను వచ్చినప్పుడు అక్కడి అధికారులతో మాట్లాడినప్పుడు [illegible] కావాలంటే అంత సహాయం చేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాము. ఇప్పుడు అగ్గిపెట్టెల ఫ్యాక్టరీలను ఏర్పాటుచేసినట్లయితే గిరిజనులకు చాలవృత్తులు కల్పించడానికి వీలు [illegible] జరిగింది. అక్కడి ప్రజలకు వృత్తులు [illegible] అగ్గిపెట్టెల ఫ్యాక్టరీ నెలకొల్పవలసిన అవసరం ఉన్నది. ఇట్లా చేస్తేగాని, అప్పుడు పరిశ్రమలు అభివృద్ధి [illegible]. అగ్గిపెట్టెల ఫ్యాక్టరీ ఏర్పాటు చేసినట్లయితే [illegible] అవుతుందని నా అభిప్రాయం. మంత్రి వర్గం దీనిని గురించి శ్రద్ధగా ఆలోచించి, చేసినట్లయితే పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించడానికి, వెనుకబడ్డవారిని ముందుకు తేవడానికి అవకాశం కలుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను.

ఏజన్సీ ప్రాంతాలలో సర్వే పూర్తి కాలేదు. మామూలు సర్వే [illegible] చేయాలన్న [illegible] [illegible] అక్కడ [illegible] [illegible] గా మొత్తం [illegible] కాలేదు [illegible] ప్రాంతాలలో సర్వే చేయవలసిన అవసరం ఉన్నది. [illegible] ఉన్నాయి. లేకపోతే రైతుల [illegible] తెలియడంలేదు. దీనిని ఆధారంగా తీసుకొని [illegible] పనులు చేస్తున్నారు. [illegible] రైతు చేతిలో ఉన్న భూములను, [illegible] వారికి [illegible] ఉన్న ఇంకొకరిపేర మార్పించి వారి స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకున్నట్లు [illegible] వాటిని [illegible] (a) lands అంటారు. ఈ విధంగా చాల అన్యాయాలు జరుగుతున్నాయి. ఈ అన్యాయాలను అరికట్టాలంటే తప్పనిసరిగా సర్వే చేయించవలసిన అవసరమున్నది. సర్వే శాఖవారిని అక్కడకు పంపించి సర్వే చేయించాలని కోరుతున్నాను.

జమిందారీ విధానమును రద్దుచేయవలసి యున్నది. [illegible] నుంచి ఇప్పటివరకు నేను మాట్లాడినప్పుడల్లా చెబుతూనే ఉన్నాను. ఏజన్సీ ప్రాంతాలలో జమిందారీ విధానమున్నది; రద్దుచేయబడిన తరువాత [illegible], మంత్రిగారు ఆలోచిస్తామని చెప్పడం జరుగుతోంది. రాష్ట్రంలోని ఇతర ప్రాంతాలలో జమిందారీలు రద్దు అయినా ఏజన్సీ ప్రాంతంలోని భాగాలు, [illegible], [illegible] ఇంకా అలాగే ఉన్నాయి. వారి రైతులను చాలా హింసకు గురిచేయడం జరుగుతోంది. వెనుకబడిన ప్రాంతాలలోనే నివసించే జనులు, ఏజన్సీ ప్రాంతాలలోని జమిందారీ విధానము ఎంత బాధపెడతాయో మంత్రిగారికి తెలియని విషయం కాదు. అందువల్ల, వెంటనే శ్రద్ధతీసుకొని జమిందారీ విధానాన్ని రద్దుచేయాలని కోరుతున్నాను.

*శ్రీ టి. సన్యాసినాయుడు(గజపతినగరం) : అధ్యక్షా, గవర్నరుగారి ప్రసంగంపై మాట్లాడేముందు వారిని అభినందిస్తున్నాను. ఇప్పుడు కొన్ని విషయాలను ప్రభుత్వ దృష్టికి తెస్తున్నాను. కొండజాతి ప్రజలు ఉండే ప్రాంతాలలో వెదురు మున్నగునవి ఎక్కువగా దొరుకుతాయి. కాగితపు పరిశ్రమ, ఇతర చిన్నతరహా పరిశ్రమలు ప్రారంభించినట్లయితే అక్కడివారికి ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. ఆంధ్రప్రాంతంలోని నా నియోజకవర్గంలో వెదురు చాల ఎక్కువగా దొరుకుతుంది. అక్కడ చిన్నతరహా పరిశ్రమలు ప్రారంభించినట్లయితే tribal people కు చాల ఉపయోగంగా వుంటుందని మనవిచేస్తున్నాను. చాల పల్లె ప్రాంతాలలో రహదారి సౌకర్యాలు లేవు. అక్కడి ప్రజలు చాల బాధపడుతున్నారు. పండిన పంటను అమ్ముకోవాలంటే మార్గాలు లేవు. వర్షాకాలంలో విపరీతమైన బాధలకు గురి అవుతు

న్నారు, L. D. Works Schemes క్రింద అనేక పనులు చేస్తామని ప్రభుత్వం వారు చెబుతున్నారే కాని, డబ్బు చాలినంత చేయబడిన పనులులేవు. రోడ్లు ప్రార్థి యుగుటలేదు. ప్రజలు చెల్లించవలసిన వ్యక్తులుగా మూడవ వంతు ఇవ్వడానికి వారికి శక్తిలేదు. వెనుకబడిన పల్లె ప్రాంతాలలో 75% contribution వసూలుచేసినైనా రోడ్లు వేయించాలని కోరుచున్నాను. పల్లె ప్రాంతాలలో వైద్యసౌకర్యాలు చాల తక్కువగా ఉన్నాయి. 10, 15 మైళ్ళకేసి ఒక rural dispensary పెడుతు న్నారు. వాటిలో మందులు ఉండటంలేదు. ఉండుచున్నచోట్ల డాక్టర్లు ఉండరు. వైద్యసౌకర్యాలు ఇవ్వవలెను. మందులు సరిగా ఏర్పాటుచేయాలని కోరుచున్నాను.

Minor Irrigation, Medium Projects గురించికూడ చెప్పవలసి యున్నది. విశాఖ, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలో నీటివసతి విషయంలో చాల ఇబ్బంది ఉన్నది. మొన్న ఏప్రిల్‌లో ముఖ్యమంత్రిగారు మా ప్రాంతం వచ్చారు. అప్పటి పూర్తి పరిస్థితిని వారు స్వయంగా చూచినారు. మేము వారిని ప్రాజెక్టు ఏరియాకు వెళ్ళి చూపించినాము. వారు పెద్దప్రజల బాధలను స్వయంగా చూడడం తటస్థించింది. మా ప్రాంతంలో తంపావతి, గండికోట మున్నగు చిన్నతరహా ప్రాజెక్టులు ఉన్నాయి. విశాఖజిల్లా అంతా కలిపి మొత్తం ఒక కోటి రూపాయలు కూడ ఖర్చు చేయనక్కరలేకుండా చిన్న ప్రాజెక్టులన్నీ నిర్మించడానికి అవకాశాలున్నాయి. ఇంతవరకు పార్టీ విభేదాలవల్ల ఆ పనులు చేయలేదేమో నాకు తెలియదు. కాని, ఇప్పుడు అటువంటివేమీ లేవు కాబట్టి ఇప్పుడైనా సరే శ్రద్ధతీసుకొని, చిన్న ప్రాజెక్టులు కట్టించి పేదప్రజానీకానికి న్యాయం కలుగజేయాలని కోరుతున్నాను.

Agricultural purposes కొరకు విద్యుచ్ఛక్తిని సప్లయి చేయాలని కోరుతున్నాను. మా ప్రాంతంలో మరొక పరిస్థితి ఉంది. అక్కడ వేలాది కొండ ప్రజలున్నారు. వారికి 'పోడు' వ్యవసాయం ముఖ్యమైన ఆధారంగా ఉంది. 'పోడు' కొట్టుకోడానికి రిజర్వుఫారెస్టులో కొంత భాగాన్ని మినహాయించారు. ఒక సంవత్స రం 'పోడు' కొట్టినట్లయితే ఒకటి, రెండు సంవత్సరాలకంటె ఎక్కువ పండదు. తగిన పరిహారం లేక తినడానికి ఆహారధాన్యాలు లేక బాధపడుతున్నారు. మరొక చోట 'పోడు' కొట్టుకుందామంటే రిజర్వు ఫారెస్టు పోతుందని ప్రభుత్వం కేసులు పెడుతున్నారు. ఆహారధాన్యాల కొరత కొండ ప్రజలకు ఏర్పడుతోంది. వారికి

ఉచితమైన సహాయం కలిగించడానికి ఏదైనా మార్గం ఆలోచించాలి. తోటలు పెంచవచ్చు, కాటేజ్ ఇండస్ట్రీస్ డెవలప్ చేయడమో చేస్తేనేగాని వారి బాధలు నివారణ కావు. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం శ్రద్ధ తీసుకోవాలని కోరుచున్నాను. ఫామిలీ ప్లానింగు ముఖ్యం. మనం ఎన్ని కార్యక్రమాలు చేసుకుని అభివృద్ధి సాధించినా జనాభా అభివృద్ధిని అరికట్టలేకపోతే ఏ అభివృద్ధి కనిపించదు. ఫామిలీ ప్లానింగును పల్లె ప్రాంతాలలో ముఖ్యంగా ప్రచారంచేసి అందుకు తగిన ఏర్పాట్లు చేయాలని కోరుచున్నాను.

(The House then adjourned till Half Past Eight of the clock on Tuesday, the 28th June, 1960.)